

การศึกษาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธิวิเทศอุปถัมภ์) จังหวัดเพชรบุรี

สารนิพนธ์
ของ
ภัลลภา อนุศรี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
กุมภาพันธ์ 2543

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธิวิเทศอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

28 ก.ค. 2543

บทคัดย่อ
ของ
ภัลลฎา อนุศรี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
กุมภาพันธ์ 2543

17631

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง(สุทริวิเทศอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี และเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ประชากรที่ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง(สุทริวิเทศอุปถัมภ์) จำนวน 99 คน กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนต่ำ จำนวน 35 คน ที่ได้มาจากประชากรและความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามโครเอเชีย และแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบ t ($t - test$)

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับสูง
2. นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY OF RELATIONSHIP WITH PEER
OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS OF WATPRASONG SCHOOL
IN CHANGWAT PETCHABURI

AN ABSTRACT
BY
PALLADA NUSRI

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
Of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
At Srinakharinvirot University
February 2000

The purpose of this research was twofold: (1) to examine the lower secondary school students' relationship with peer ; and (2) to compare the relationship with peer of Mathayom Suksa I students before and after participating in the relationship with peer development project. The population of the study were 99 lower secondary school students of Watprasong School in Changwat Petchaburi in the academic year 1999. The subjects participated in the project were 35 Mathayom Suksa I students selected from the population and their scores on the relationship with peer were low. The research instruments were "Quess-Who" questionnaire and relationship with peer questionnaire. The data were analyzed by t-test.

The results of the study were as follows:

1. The lower secondary school students' relationship with peer scores were high.
2. The relationship with peer of Mathayom Suksa I students participated in the development project significantly increased at .01 level.

สารนิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธีวิเทศอุปถัมภ์) จังหวัดเพชรบุรี

ของ

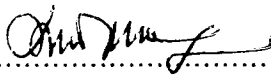
นางสาวภัทลภา ฤกษ์

ได้รับอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร นิตร์สุกุล)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรจิตวิทยาการแนะแนว

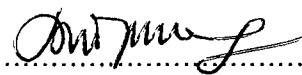
.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร นิตร์สุกุล)

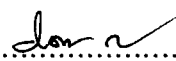
หัวหน้าภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

วันที่ 25 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร นิตร์สุกุล)

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกศพิทักษ์)

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรสุภกุล และศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างมาก จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง(สุทธิวิเทศอุปถัมภ์) ที่ได้กรุณาให้ความสะดวกในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่ผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ เอกจิตวิทยาการแนะแนวทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้จนสำเร็จ

ผลความดีของสารนิพนธ์ครั้งนี้ ขอมอบแด่ คุณพ่อ คุณแม่ พี่น้อง และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่เป็นผู้ให้การสนับสนุน ให้ความรัก ความหวังใจ และกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ภัสสรา อนุศรี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
สมมติฐาน.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	7
ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล.....	7
การสร้างสัมพันธภาพ.....	8
หลักพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ.....	10
การพัฒนาสัมพันธภาพ.....	13
ปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล.....	15
คุณภาพของสัมพันธภาพ.....	16
การสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อน.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	23
ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม.....	23
จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม.....	24
ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม.....	26
ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่ม.....	27
เทคนิคที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม.....	29
ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	34

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	36
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.....	36
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	38
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ.....	38
วิธีการสร้าง โครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	42
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
5 บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	52
บทย่อ.....	52
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	52
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	52
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	52
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	52
การดำเนินโครงการ.....	53
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	54
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า.....	54
ข้อเสนอแนะ.....	55
บรรณานุกรม.....	57

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	62
ภาคผนวก ก.....	63
ภาคผนวก ข.....	146
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	151

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามระดับชั้น	36
2 แสดงคะแนนเฉลี่ยรายด้านจากแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน จำแนกตามระดับชั้น.....	37
3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามระดับชั้น.....	47
4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนเป็นรายด้าน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.....	48
5 เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม.....	49
6 เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนรายด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม.....	50
7 การให้คะแนนแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	147
8 คุณภาพของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	148
9 เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อน และแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	149

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 วงล้อสัมพันธภาพ.....	13
------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาสังคมไทยท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ อันมีผลกระทบเชื่อมโยงจากบริบทสังคมโลก เพื่อให้สังคมไทยสามารถก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง แข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างมีศักดิ์ศรีบนรากฐานแห่งความเป็นไทย โดยที่ประชาชนมีความสุข ครอบคลุม ชุมชน และสังคมมีสันติ การพัฒนาคุณภาพคนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2541 : 7) จากสาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และอื่น ๆ ผู้ที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคม ย่อมจะต้องเป็นผู้มีความสามารถ

บุคคลส่วนมากเชื่อว่าผู้ที่สามารถประสบความสำเร็จทั้งทางด้านการเรียนและชีวิตการทำงานจะต้องมีเชาวน์ปัญญาสูง มีความสามารถทางสมองดี มีความคิด ความอ่านที่ปราดเปรื่องและประสบความสำเร็จทางการเรียน สามารถผ่านการทดสอบคัดเลือกเข้าไปทำงานในตำแหน่งที่ดี ๆ ในองค์กรได้ แต่ก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่า คนที่ IQ สูง ๆ เหล่านี้จะประสบความสำเร็จในอาชีพเสมอไป บางคนล้มเหลวในการทำงานไม่อาจก้าวไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นไปได้ เนื่องจากมีปัญหาทางด้านการควบคุมอารมณ์ ไม่อาจก้าวไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นไปได้ เนื่องจากมีปัญหาทางด้านการควบคุมอารมณ์และด้านมนุษยสัมพันธ์(วิระวัฒน์ ปิ่นนิคัมย.2542 : 31) การสร้างสัมพันธภาพเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนินชีวิตให้ราบรื่น การคบหาสมาคมจำเป็นสำหรับบุคคลที่ต้องการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และหลักหนึ่งชีวิตที่โคดเคี้ยวอ้างว้าง พิไลรัตน์ ทองอุไร (2529 : 96) ซึ่งสอดคล้องกับกรอนแลนด์ (มาลินี อยู่โพธิ์.2525:1-2 ; อ้างอิงมาจาก Gronlund.1959) ที่กล่าวว่า โดยปกติคนทุกคนต้องการมีความสัมพันธ์กัน ไม่มีใครสามารถอยู่คนเดียว โดยไม่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ การมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล นอกจากนี้วิจิตร อวະกุล (2526 : 81-83) ได้ศึกษาบุคคลซึ่งอยู่ในสภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่บีบคั้น แต่สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข สนุกสนานกับการทำงาน ช่วยเหลือบุคคลในครอบครัวและเพื่อนฝูงได้ดีนั้น พบว่าบุคคลเหล่านี้มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ดี

สถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญสถาบันหนึ่ง เพราะเป็นแหล่งเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และเป็นสถานที่ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการอยู่ในสังคมร่วมกับ

ผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีลักษณะนิสัยใจคอ และบุคลิกภาพที่แตกต่างไปจากตนเอง (วัลลภา เทพ-หัตดิน ฌ อยุธา.2527) เนื่องจากโรงเรียนประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อนรุ่นพี่ ครู อาจารย์ และบุคคลอื่น ๆ จึงเป็นโอกาสที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง และการที่นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียนก็จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกมั่นคงในจิตใจ มีความสามารถปรับตัว รู้สึกได้รับการยอมรับ และกล้าแสดงความคิดเห็น ทำให้เราสามารถใช้ชีวิตในวัยเรียนได้อย่างมีความสุข (กิตติกร มีทรัพย์.2527:352) ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากนักเรียนไม่สามารถที่จะปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ จะเกิดความรู้สึกกังวล ไม้ไว้วางใจ สุขภาพจิตไม่ดี นำไปสู่ความขัดแย้งและปรับตัวไม่ได้ (Johnson.1972) และยังส่งผลให้ไม่เห็นความสำคัญของการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น

นักเรียนที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีอายุระหว่าง 13-16 ปี เป็นช่วงวัยแห่งการปรับตัว เป็นวัยแห่งปัญหา เป็นวัยที่มีความเคร่งเครียดทางอารมณ์ ปัญหาทางอารมณ์ที่วัยรุ่นประสบอยู่ที่สำคัญคือ ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในสังคม และปัญหาการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น โดยเฉพาะการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนจะเป็นเรื่องตลกสินว่า เขามองโลกและตัวเองอย่างไร ถ้าเขารู้สึกมั่นคงในความสัมพันธ์กับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ก็จะเห็นว่าโลกนี้อบอุ่น เป็นสถานที่ที่น่าอยู่ มีความรู้สึกมั่นคงในตนเองและผู้อื่น และจะแสวงหาความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเพื่อนๆ อีกต่อไป อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อน ทำให้เขาสามารถพัฒนาทักษะและทัศนคติทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการสร้าง และรักษาความสัมพันธ์เมื่อเขาโตเป็นผู้ใหญ่ (สุณีย์ ธีรดากร.2526 : 178) และจากการที่นักเรียนประสบปัญหาสัมพันธภาพกับเพื่อน อาจส่งผลให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ตามมา ดังที่ กรอนแลนด์ (สุรัช โกลิยะกุล.2526 : 32 ; อ้างอิงมาจาก Gronlund.1969) กล่าวว่า นักเรียนที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพแวดล้อม ปัญหาด้านสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นเหตุให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพ เกิดความเครียดและไม่มีความสุข ในทางตรงกันข้ามนักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา นั้น จะเป็นนักเรียนที่ปรับตัวได้ดี มีสัมพันธภาพที่ดีในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มเพื่อนจะช่วยให้วัยรุ่นได้มีโอกาสรู้จักเพื่อน และรู้จักตนเองตามความเป็นจริงมากขึ้น (Rogers.1962 : 340-342) นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความราบรื่นในการสัมพันธ์กัน เชื่อถือ ไว้วางใจ ร่วมมือร่วมใจ และเข้าใจกัน (วิจิตรา อาวะกุล.2528 : 11) ในทางตรงข้ามหากการมีสัมพันธภาพกับเพื่อนของวัยรุ่นล้มเหลว จะทำให้รู้สึกว้าวุ่นเกิดความคับข้องใจ (วัชร ทรัพย์มี.2525 : 226) ไม่ไว้วางใจผู้อื่น รู้สึกวิตกกังวลและสุขภาพจิตไม่ดี (Johnson.1972 : 3-7) สัมพันธภาพกับเพื่อนจะมีผลต่อเนื่องไปถึงการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในอนาคต และมีผลกระทบในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น

ด้านการเรียน จากการศึกษาค้นคว้าของเดวิด (David.1971 : 68) พบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นสูง จะมีแนวโน้มเป็นกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย และพรรณาราย ทรัพย์ะประภา(2529 :1-2) ได้กล่าวไว้ว่า วัยรุ่นเป็นจำนวนมากมีปัญหาในเรื่องการอยู่ร่วมกับเพื่อน การติดต่อสัมพันธ์และการทำงานร่วมกัน รวมทั้งการเรียนรู้เกี่ยวกับโลกและชีวิตในด้านอื่น ๆ

จากการที่ผู้ศึกษาได้สำรวจปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 1-3 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง(สุทริวิเทศอุปถัมภ์) จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 5 คน โดยการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้นพบว่า นักเรียนมีปัญหาด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน คือ ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อนเมื่อเพื่อนขอร้อง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และไม่มี การให้และการรับที่เหมาะสม นอกจากนี้ผู้ศึกษาให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1,2 และ 3 จำนวน 35 คน, 32 คน และ 32 คน ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 60 ไม่เข้าใจตนเองและเพื่อน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อน ไม่ไว้วางใจเพื่อน ไม่ให้อภัยเมื่อเพื่อนผิดพลาด ไม่ช่วยเหลือเพื่อนและไม่เชื่อมั่นเพื่อน และไม่เชื่อมั่นในตัวเพื่อน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 72 ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อนเมื่อเพื่อนขอร้อง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าตักเตือนเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด รู้สึกไม่แน่ใจที่จะคบกับเพื่อน รู้สึกว่าเพื่อนไม่ให้การยอมรับ ไม่ชอบใจเพื่อน ไม่กล้าปรึกษา เล่าปัญหาและความรู้สึกให้เพื่อนฟัง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 66 ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อนเมื่อเพื่อนขอร้อง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าตักเตือนเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด รู้สึกไม่แน่ใจที่จะคบกับเพื่อน รู้สึกว่าเพื่อนไม่ให้การยอมรับ ไม่ชอบใจเพื่อน ไม่กล้าปรึกษา หรือเล่าปัญหาและความรู้สึกให้เพื่อนฟัง

จากผลการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และสร้างโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

สำหรับกิจกรรมกลุ่มนั้น เยาวพา เดชะคุปต์(2517 : 228) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม ช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การอยู่ร่วมกัน การแบ่งปัน การมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน เคารพในสิทธิของผู้อื่น เข้าใจสภาพสังคม ส่งเสริมทักษะในการหาความรู้ ทักษะในการทำงาน กลุ่ม ทักษะทางปัญญา และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาวดี บุญญวงษ์ (2527 : 3) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการด้านพื้นฐานของนักเรียนได้ และเป็นวิธีการที่ดี เพราะเป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง สามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความซาบซึ้ง และ

พึงพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเอง ดังที่ คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2530 :137) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการนำเอาประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในตัวของสมาชิกแต่ละคน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างโครงการการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง(สุทริวิเทศอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำมาพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วม

กิจกรรมกลุ่ม ตามโครงการการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะได้ทราบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และจะเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้เกี่ยวข้องได้นำโครงการการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนไปใช้ในการเสริมสร้างสัมพันธภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง(สุทริวิเทศอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 99 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง(สุทริวิเทศอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ที่มีคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนต่ำ จำนวน 35 คน
3. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ คือ โครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม
 - 3.2 ตัวแปรตาม คือ สัมพันธภาพกับเพื่อน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนที่ทำให้เกิดความสัมพันธที่ดีกับเพื่อน ดังนี้

1.1 การเข้าใจตนเองและเพื่อน ได้แก่ การเข้าใจความรู้สึกและการแสดงออกของตนเอง และการเข้าใจความรู้สึกและการแสดงออกของเพื่อน

1.2 ความเป็นตัวของตัวเอง ได้แก่ การปฏิเสธ การเป็นผู้ฟังที่ดี และการแสดงความคิดเห็น

1.3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และการให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด

1.4 ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ได้แก่ แลกเปลี่ยนความไว้วางใจกัน ไม่มีความสงสัยในความสัมพันธ ไม่ทำลายความไว้วางใจของเพื่อน สนับสนุนและยอมรับซึ่งกันและกันของเพื่อน

1.5 การให้และการรับ ได้แก่ การให้ทางด้านจิตใจ และการให้ทางด้านวัตถุสิ่งของ

2. โครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง การศึกษาวิชาการต่าง ๆ ทางจิตวิทยาที่มีความเหมาะสมในการนำไปใช้พัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ซึ่งโครงการนี้ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย วิธีดำเนินการ ระยะเวลา การประเมินผล และผลที่คาดว่าจะได้รับ โดยเทคนิคทางจิตวิทยา ที่นำมาใช้เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน คือ กิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง และการเล่นเกม โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นนำ ได้แก่ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ กติกา กฎระเบียบ แนวทางการเข้าร่วมกิจกรรม และสนทนานำเข้าสู่กิจกรรม

2.2 ขั้นกิจกรรม ได้แก่ ผู้วิจัยให้นักเรียนกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้กรณีตัวอย่างและการเล่นเกม

ในการทดลองแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะเลือกใช้เทคนิคต่างๆ ตามความเหมาะสม

2.3 ขั้นวิเคราะห์ ได้แก่ ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็น

2.4 ขั้นสรุป ได้แก่ ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม
เหล่านั้น และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตามโครงการพัฒนา
สัมพันธภาพกับเพื่อน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน
 - 1.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
 - 1.2 การสร้างสัมพันธภาพ
 - 1.3 หลักพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ
 - 1.4 การพัฒนาสัมพันธภาพ
 - 1.5 ปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.3 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.4 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.5 เทคนิคที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.6 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง ความสัมพันธ์หรือการเกี่ยวข้องกันของบุคคล รวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคม อันจะนำมาซึ่งการพัฒนารูปแบบของการมีส่วนร่วมต่อความคาดหวัง ความสัมพันธ์ทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม (พิสิทธิ์ ปทุมมาล.2533 : 16)

1.2 การสร้างสัมพันธภาพ

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีนั้นต้องเริ่มจากตนเองก่อน เพื่อนำมาซึ่งการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ซึ่งวิจิตร อวาท (2527 : 64) กล่าวว่า ก่อนที่เราจะสัมพันธ์กับผู้อื่นได้นั้น เราต้องทราบว่าตัวเรามีข้อบกพร่องในการสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงตัวเราให้เป็นที่ยอมรับชอบพอ หรือเสริมสร้างจุดดีหรือเด่นยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สุริพันธ์ กรลักษณ์ (2526 : 1) กล่าวว่า เมื่อมนุษย์รู้จักตนเอง เข้าใจตนเองและยอมรับตนเองแล้วก็จะรู้จักเข้าใจและยอมรับผู้อื่นได้ยิ่งขึ้น

ทองเรียน อมรัชกุล(2530 : 112-113) ได้แบ่ง "ตน" ออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. ตนตามอุดมคติ (Ideal Self) หมายถึง ตนที่เราอยากจะเป็น เช่น
อยากเป็นคนเก่ง คนรวย คนสวย เป็นต้น
2. ตนที่ตนเองรับรู้และคนอื่นรับรู้ (Perceived Self) มี 2 ลักษณะ ได้แก่
 - 2.1 ตนที่ตนเองรับรู้ หมายถึง การที่เรามองตนเองว่าเป็นอย่างไร เช่น เรามองตัวเองเก่ง ดี ฉลาดหลักแหลม เป็นต้น
 - 2.2 ตนที่คนอื่นรับรู้ หมายถึง การที่คนอื่นมองว่าเรามีลักษณะอย่างไร เช่น เป็นคนสุภาพ ไม่เป็นมิตร เอาเปรียบ เป็นต้น
3. ตนที่เป็นจริง (Real Self) หมายถึง สภาพที่แท้จริงของบุคคล บางครั้งบางบุคคลไม่สามารถรู้จักตนเองได้ดี จึงแสดงพฤติกรรมออกไปไม่เหมาะสม เช่น บางคนชอบร้องเพลงทั้ง ๆ ที่ร้องไม่ไพเราะเลย

จอห์นสัน (Johnson.1986 : 7-9) ได้เสนอแนะวิธีปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสัมพันธที่ดีต่อกันไว้ ดังนี้คือ

1. การรู้จักและไว้วางใจกัน ซึ่งจะเกิดได้จากการเปิดเผยตนเอง ได้แก่ การเปิดเผยว่าเรามีความรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งที่ได้กระทำไป การตระหนักรู้ในตนเอง ได้แก่ รู้เข้าใจและยอมรับในความรู้สึก ความคิด ความสามารถและการกระทำของตนเอง การยอมรับตนเอง ได้แก่ พอใจและยอมรับลักษณะต่าง ๆ ของตนเอง ซึ่งฮามาเชค (Hamachek.1971 : 112) ได้ศึกษาพบว่า บุคคลยังมีการยอมรับตนเองมากเท่าไรก็จะมี การยอมรับผู้อื่นมากขึ้นเท่านั้น และมีความไว้วางใจกัน โดยเชื่อมั่นว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อน จะให้การสนับสนุนเรา และความไว้วางใจนี้ จะเกิดจากการยอมรับบุคคลอื่น มีการติดต่อกันอย่างเปิดเผยและมีการช่วยเหลือกันเท่าที่จะทำได้ ซึ่งความไว้วางใจนี้เป็นปัจจัยสำคัญ หากปราศจากความไว้วางใจซึ่งกันและกันแล้ว ความสัมพันธ์ก็ไม่อาจดำเนินต่อไปได้

2. การสื่อสารกันอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา ได้แก่ บอกความคิด ความรู้สึกของเราให้ผู้รับทราบอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา

3. การยอมรับและสนับสนุนกัน ได้แก่ ช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นมีปัญหา หรือประสบภาวะวิกฤติ

4. การรู้จักแก้ปัญหาและจัดการความขัดแย้งจะช่วยให้บุคคลมีความใกล้ชิดและสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น

ในการติดต่อหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เราต้องเป็นตัวของตัวเองและรู้วิธีการสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของตนเองและของบุคคลอื่น และต้องไม่เป็นการทำร้ายตนเองหรือมีลักษณะที่คอยสนองตอบความต้องการของบุคคลอื่นอยู่เสมอหรือพยายามที่จะทำอะไรเพื่อบุคคลอื่นแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกเหนื่อยอ่อนทั้งกายและใจ (ชูชัย สมิติไกร. 2528 : 113-114)

นอกจากนี้การยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เพราะบุคคลจะดีเหมือนกันหมดทุกคนไม่ได้ ในขณะเดียวกันก็ไม่ใช่คนเลวไปหมดทุกคน บุคคลย่อมมีความแตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้าง จากดีที่สุด ดีมาก ดี ค่อนข้างดี พอใช้ ใช้ไม่ได้ เลวน้อย เลวมาก เหล่านี้ลปะกันไป บุคคลจึงต้องเผชิญและสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านี้ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การยอมรับความแตกต่างของบุคคลจะทำให้บุคคลทำใจได้ มีความอดทนในความสัมพันธ์กัน (วิจิตร อาวะกุล.2537 : 30)

วิจิตร อาวะกุล (2537 : 30-31) ได้กล่าวถึงความแตกต่างของบุคคลไว้ดังนี้

1. รูปร่าง หน้าตา ท่าทาง (Appearance) บุคคลย่อมเลือกเกิดไม่ได้ บางคนสูง บางคนต่ำ บางคนขาว บางคนหน้าตาดี บางคนพิการ เป็นต้น แต่บุคคลมีความเป็นคนเสมอกันหมด ดังนั้น จึงไม่ควรมียึดติดในรูปร่าง ท่าทาง และการแต่งกายของบุคคลในการมีสัมพันธภาพ

2. อารมณ์ (Emotion) บุคคลมีอารมณ์ต่างกัน บางคนอารมณ์เย็น บางคนอารมณ์ร้อน โมโห ฉุนเฉียว โกรธง่าย

3. นิสัย (Habit) บางคนนิสัยดี ขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์สุจริต แต่บางคนนิสัยใจคอร้าย ไร้ใจไม่ได้ คดโกง เป็นต้น

4. ทักษะ (Attitude) ความรู้สึกที่แสดงออกแตกต่างกันเป็นรายบุคคล หรือเป็นหมู่เหล่า

5. พฤติกรรม (Behavior) การแสดงออกของบุคคลแตกต่างกันไปตามสาเหตุ หรือสิ่งเร้า

6. ความถนัด (Aptitude) บุคคลมีความถนัดตามธรรมชาติต่างกัน ถ้าได้ทำงานที่ถนัดจะทำได้มาก ทำได้ดี ผลงานดี ขวัญในการทำงานดี แต่ถ้าให้ทำงานในสิ่งที่ไม่ถนัด นอกจากจะทำได้ไม่ดีหรือทำได้แต่ไม่ดี ผลงานเสียแล้ว ยังหนักใจ และกลุ้มใจอีกด้วย

7. ความสามารถ (Ability) บุคคลมีความสามารถแตกต่างกัน เช่น ด้านร่างกาย แข็งแรงไม่เท่ากัน คนที่แข็งแรงย่อมทำงานหนักได้มากกว่าคนอ่อนแอ ผู้ชายแข็งแรงกว่าผู้หญิง และผู้หญิงทำงานละเอียด เรียบร้อยกว่าผู้ชาย

8. สุขภาพ (Health) บุคคลย่อมมีสุขภาพอ่อนแอแข็งแรงไม่เท่ากัน บางคนผอมแห้งแรงน้อย บางคนมีโรคประจำตัว บางคนสมบูรณ์

9. รสนิยม (Taste) บุคคลมีรสนิยมต่างกัน ดังนั้น ไม่ควรถูกเหยียดหยามเยาะเย้ยถากถาง คำหิติดีเดียวกัน เพราะบุคคลมีพื้นฐานต่างกัน

10. สังคม (Social) สังคมของบุคคลแต่ละคนจะแตกต่างกัน ทุกคนจะมีโลก และสังคมของตนเอง

เดวิส (Davis.1967 : 15-18) กล่าวว่า บุคคลมีความแตกต่างกัน บุคคลโดยทั่วไปนั้น ถ้าพิจารณาอย่างผิวเผินแล้วจะเห็นว่าเหมือน ๆ กันหมด แต่ที่จริงแล้วบุคคลแต่ละคนมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว นั่นคือ แต่ละคนจะแตกต่างไปจากคนอื่นในเรื่องจิตใจ สติปัญญา ร่างกาย ซึ่งหมายถึง รูปร่าง ลักษณะ เชื้อชาติ ความสมบูรณ์ เพศ อารมณ์ และสังคม ซึ่งหมายถึง การศึกษา เศรษฐกิจ ครอบครัว วัฒนธรรม เกียรติยศ ชื่อเสียง ความเชื่อถือ ตลอดจนศาสนาที่นับถือ

ดังนั้น การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น จึงไม่ควรคาดหวังที่จะให้คนอื่นคิดและปฏิบัติเหมือนเรา ขณะเดียวกัน เราก็ไม่จำเป็นต้องคิดหรือปฏิบัติเหมือนคนอื่น

1.3 หลักพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ

ความสามารถที่จะให้ผู้อื่นยอมรับเป็นเพื่อนนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะทางสังคมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่ง โคลแมน และแฮมแมน (สุภาพรณ โคตรจรัส.2527 ; อ้างอิงมาจาก Coleman and Hammen.1974) ได้กล่าวถึง หลักฐานในการสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยที่สำคัญได้แก่

1. การมีวัตถุประสงค์ร่วม

สัมพันธภาพใดก็ตามจะยั่งยืนก็ต่อเมื่อสัมพันธภาพนั้น สนองความต้องการของบุคคลทั้งสองฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเพื่อความรัก การเป็นที่ยอมรับทางสังคม ความรู้สึกมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี เป็นต้น ถ้าไม่สนองความต้องการ แม้ในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสัมพันธภาพไม่อาจคงอยู่ได้ ดังนั้น การมีวัตถุประสงค์และความต้องการร่วมกันจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

2. การเคารพในสิทธิและความเป็นตัวของตัวเองของบุคคล

สัมพันธภาพที่ใกล้ชิดอาจแตกร้าวลงได้ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งล่วงล้ำสิทธิและไม่ยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งเป็นตัวของตัวเอง คนที่เคยสนิทกันอาจเลิกคบกันได้ การปฏิบัติต่อกันแบบประชาธิปไตยด้วยความเคารพในสิทธิและเสรีภาพของกันและกันจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง แต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะต้องยอมรับและเห็นด้วยกับความคิดหรือความเชื่อของเขา

3. โครงสร้างและแบบแผนของสัมพันธภาพ

สัมพันธภาพทางสังคมโดยทั่วไป มักมีโครงสร้างและลักษณะการติดต่อสื่อสารเฉพาะอย่างที่เป็นที่ตกลงสอดคล้องต้องกัน เช่น สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนกับเพื่อน บิดามารดากับบุตร เป็นต้น โครงสร้างและแบบแผนการติดต่อสื่อสารจะขึ้นอยู่กับผู้อื่นที่อยู่ในสัมพันธภาพนั้น ๆ เป็นราย ๆ ไปเป็นส่วนใหญ่ โครงสร้างและแบบแผนการติดต่อสื่อสารที่พัฒนาขึ้นอยู่ในขอบเขตที่สร้างความพึงพอใจให้ทั้งสองฝ่าย สัมพันธภาพจะยาวนานหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจทั้งสองฝ่ายได้รับ

4. องค์ประกอบของการติดต่อสื่อสาร

องค์ประกอบในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ได้แก่

4.1 การมีภูมิหลังและประสบการณ์แตกต่างกัน เช่น ผู้มีระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจเดียวกันมักมีภาษาที่สื่อสารความหมายระดับเดียวกัน

4.2 การเลือกรับรู้โดยให้ความสนใจเฉพาะข้อความบางตอน ทำให้ไม่ได้ข้อเท็จจริงทั้งหมด ซึ่งทำให้การตีความผิดพลาดได้

4.3 อารมณ์และความรู้สึกในขณะที่มีการรับรู้ ปัจจัยในสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ หรือบุคคลที่ก่อให้เกิดอารมณ์ต่าง ๆ เช่น ความมั่นใจ ความกลัว หรือความโกรธ เป็นต้น อาจทำให้เกิดรับรู้และการตีความหมายที่ผิดพลาดได้

4.4 ความไม่ไวในการรับรู้ ส่วนใหญ่อารมณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ในข้อความต่าง ๆ มีความหมายสำคัญยิ่งกว่าข้อความที่สื่อสารออกมา ความไม่สามารถรับรู้ถึงอารมณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่อาจทำให้รับรู้ตีความหมายพลาดได้

5. การรู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อมอย่างกระจ่าง

5.1 การรับรู้ตนตามความเป็นจริง ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับตนเอง

5.2 การรับรู้ผู้อื่นได้ตรงความเป็นจริง ย่อมนำไปสู่การยอมรับในตัวจริงของผู้อื่น

5.3 การรับรู้ผู้อื่นได้ตรงความเป็นจริง ซึ่งสัมพันธ์ภาพจะยืดหยุ่นได้ ถ้าสนองความต้องการและก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย

ดังนั้น จึงต้องพยายามขจัดปัญหาในการติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้น

6. การห่วงใยในสวัสดิการของผู้อื่น

อาจแสดงออกโดยการพูดหรือกระทำ อาจพูดปลอบใจ แสดงความห่วงใย หรือให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นประสบความยุ่งยากลำบากใจ หรือแสดงความซาบซึ้ง แสดงความขอบคุณในคุณความดีที่ผู้อื่นได้แสดงต่อตน แสดงความชื่นชมในความคิดที่ผู้อื่นมี ย่อมเป็นการเสริมแรงคุณลักษณะเช่นนั้น และช่วยสร้างเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

7. การซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

การเป็นตัวของตัวเองจะซื่อสัตย์ต่อความคิดเห็น และความเชื่อมั่นของตนเองนั้น เป็นสิ่งสำคัญบุคคลไม่ควรหลีกเลี่ยงที่จะพูดความจริง เพียงเพราะไม่กล้าเผชิญความขัดแย้ง และควรมีความเชื่อมั่นด้วยว่าผู้อื่น ก็ย่อมจะกล้าเผชิญความขัดแย้งและควรมีความเชื่อด้วยว่า ผู้อื่นก็ย่อมกล้าเผชิญความจริงและหาทางแก้ไขปัญหาได้ในทางสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม ความเป็นจริงที่พูดต้องแสดงให้เห็นความเคารพในความเป็นตัวของตัวเองของผู้อื่น คำนึงถึงความต้องการและรู้สึกของผู้อื่น พร้อมทั้งแสดงความห่วงใยเป็นมิตรอย่างจริงใจด้วยความหวังดี จึงเป็นความจริงที่นุ่มนวลไม่ก้าวร้าว ถ้าเพื่อนถามว่าชอบทรงผมแบบใหม่ของเขาไหม ถ้าเราไม่ชอบเห็นว่ามันสวย การตอบว่าไม่คุ้นหน้า ทรงเก๋ถ้าจะรับหน้ามากกว่า คงจะสร้างสรรค์กว่าการตอบว่าดูไม่ได้เลย หรือน่าเกลียด เป็นต้น

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า พื้นฐานในการสร้างสัมพันธ์ภาพทางสังคมโดยทั่วไปแล้วปัจจัยทางด้านการติดต่อสื่อสารนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง รวมถึงการมีวัตถุประสงค์และความต้องการที่ตรงกัน นอกจากนี้การรู้จักและเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้อง จะนำมาซึ่งการรู้จักและเข้าใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่ช่วยสร้างให้มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลอื่น

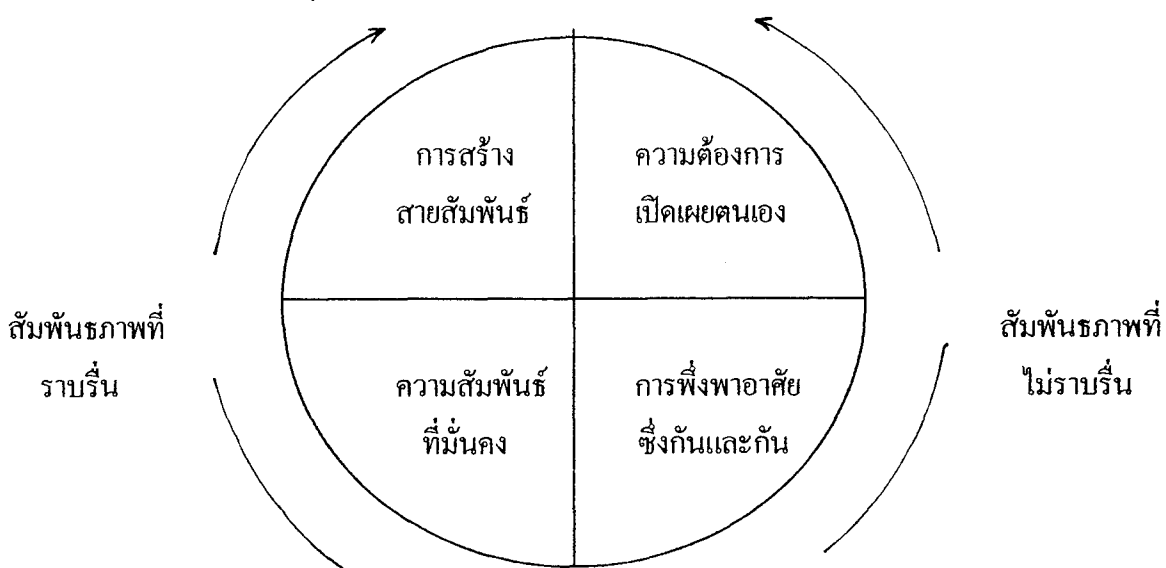
1.4 การพัฒนาสัมพันธภาพ

แซสส์ (Sasse.1975 : 115-117) กล่าวว่า สัมพันธภาพกับผู้อื่นมิได้เกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติ สัมพันธภาพจะเจริญหรือมีความมั่นคงขึ้นอยู่กับบุคคลและความสัมพันธ์ของบุคคล ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นจึงเป็นพื้นฐานของกระบวนการพัฒนาความรู้สึกและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

การพัฒนาสัมพันธภาพ ประกอบด้วย

1. การสร้างสายสัมพันธ์ เป็นความรู้สึกที่ทำให้บุคคลอื่นสบายใจ การสร้างสายสัมพันธ์ที่นำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ในครั้งต่อไป ขณะที่พัฒนาสายสัมพันธ์ บุคคลจะรู้สึกสบายใจ ไม่ป้องกันตนเอง แต่จะเปิดเผยตนเองและเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเองมากขึ้น
2. การเล่าเกี่ยวกับตนเอง เมื่อบุคคลมีสายสัมพันธ์ต่อกัน บุคคลมักชอบเล่าความรู้สึก ประสบการณ์ และทัศนคติของตนเอง ทำให้รู้จักตนเองและผู้อื่นมากขึ้น
3. การรู้จักฟังซึ่งกันและกัน บุคคลจะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และทราบว่าผู้อื่นชอบอะไร ไม่ชอบอะไร เพื่อได้ตอบสนองได้ถูกต้อง และทราบว่าช่วยเหลือกันได้อย่างไร
4. ความต้องการสัมพันธ์ที่มั่นคง บุคคลเริ่มมีการเคารพซึ่งกันและกัน มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น และมีความรักในสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นเพื่อให้สัมพันธภาพนั้นมั่นคงต่อไป

การพัฒนาทั้งสี่ขั้นเปรียบเหมือนสี่ล้อรวมทั้งหมดคือ วงล้อ โดยสามารถหมุนไปข้างหน้า หรือข้างหลังได้ หากความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวก วงล้อก็หมุนไปข้างหน้าและจะหมุนไปเรื่อย ๆ เป็นความสัมพันธ์ที่มั่นคง แต่ถ้าการสร้างสายสัมพันธ์เป็นไปในลักษณะการโต้เถียง เอาชนะกัน ในบรรยากาศที่ไม่ดี จะทำให้บุคคลเริ่มลดการเปิดเผยตนเอง

ภาพประกอบ 1 วงล้อสัมพันธภาพ

การสร้างควมคุ้นเคยเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งเปรียบเสมือนบันไดที่บุคคลต้องก้าวไปที่ละขั้น ดังนี้ (Sasse.1976:118-120)

1. ความใกล้ชิดทางปัญญา เมื่อบุคคลมาพบกันมักจะเริ่มความสัมพันธ์ด้วยคำพูดและความคิด เช่น การพูดคุยเกี่ยวกับภาพยนตร์ ความเป็นไปของสังคม เป็นต้น ในขั้นนี้ต่างก็รักษาความรู้สึกที่แท้จริงในบางเรื่องของตนไว้และไม่แสดงออกเกินไป

2. ความใกล้ชิดทางร่างกาย บุคคลที่มาถึงขั้นนี้จะมีความสนิทสนมกันมากขึ้น มีการสัมผัสกัน เช่น การจับมือ การแตะไหล่ การโอบกอด เป็นต้น

3. ความใกล้ชิดทางอารมณ์ บุคคลจะสามารถแสดงความรู้สึกของตนออกมาได้อย่างเป็นธรรมชาติ ไม่เสแสร้ง ไม่ปกป้องตนเอง บุคคลจะสามารถเข้าใจ มีความรักและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้สึกส่วนตัวหรือความคิดส่วนตัว

เนื่องด้วยความต้องการของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน บางคนต้องการหรือชอบมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เพราะบุคคลนั้นมีความคิดและความสามารถทางปัญญา ส่วนบางคนมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเพราะมีความใกล้ชิดทางอารมณ์ ใ่วางใจซึ่งกันและกัน

ในขณะที่สัมพันธ์ภาพกำลังพัฒนานั้น สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดพัฒนาสัมพันธ์ภาพ คือ ลักษณะของบุคคล ได้แก่ (Sasse.1975 : 120-131)

1. ความใ่วางใจ ความสามารถในการใ่วางใจผู้อื่น เป็นการแสดงถึงความเชื่อมั่นว่าจะไม่มีใครปฏิเสธ หรือทำให้เราเสียความรู้สึก ความใ่วางใจในที่นี้ หมายถึง การที่เราคาดหวังว่าบุคคลอื่นจะให้การยอมรับและสนับสนุน ความใ่วางใจจะเริ่มระหว่างสองระยะแรกของวงล้อสัมพันธ์ภาพ กล่าวคือ ขณะสร้างสายสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความใ่วางใจจะมีส่วนสำคัญและเป็นตัวชี้ว่าวงล้อสัมพันธ์ภาพจะเดินไปทางใด

2. ความรักหรือความชอบ ความต้องการความรัก ความพอใจจะเป็นสิ่งสำคัญของสัมพันธ์ภาพ โดยเฉพาะจำนวนและปริมาณของความรักในสัมพันธ์ภาพเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยในการพัฒนา แต่ไม่จำเป็นว่าสัมพันธ์ภาพที่เกิดขึ้นจะต้องมีความรัก เช่น สัมพันธ์ภาพในทางธุรกิจ

3. พลังหรืออำนาจ เป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล พลังหรืออำนาจจะเห็นได้ชัดในบางสัมพันธ์ภาพ เช่น พ่อแม่มีอำนาจลงโทษลูก ตำรวจมีอำนาจยึดใบขับขี่ เป็นต้น พลังหรืออำนาจมิได้มีเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งดังตัวอย่าง ลูกก็มีพลังหรืออำนาจที่จะแสดงออกได้หลายทาง เช่น ปัสสาวะรดที่นอน เป็นต้น พลังหรืออำนาจมักเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ อายุ การศึกษา การเงิน เพศ ทักษะ หรือความสามารถ บุคลิกภาพ แต่พลังหรืออำนาจมักจะเป็นที่มาของความขัดแย้ง บุคคล

บางคนมีความต้องการอำนาจและมีความสุขมากที่ได้ใช้อำนาจ แต่บางคนต้องการเพียงเล็กน้อย บุคคลที่ต่อสู้เพื่ออำนาจจะมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ไม่ยั่งยืน

คัมมิง (Cumming.1949 : 145-146) กล่าวว่า สัมพันธภาพจะเกิดได้ดีนั้น ควรประกอบด้วย

1. ความใกล้ชิดทางกายภาพ (Physical Proximity) เช่น ระยะห่างของบ้าน ทิศทางของบ้าน เป็นต้น
2. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน
3. การมีทัศนคติที่คล้ายคลึงกัน
4. การแลกเปลี่ยนความต้องการซึ่งกันและกัน ได้แก่ การยอมรับ ความเคารพ นับถือ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการช่วยเหลือ

1.5 ปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ชไนเดอร์ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ.2529 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Schneider.1976) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ดังนี้ คือ

1. ความพอใจร่วมมือ (Mutuality) หมายถึง การที่บุคคลคบหาสมาคมกันนั้น จำเป็นจะต้องคำนึงถึงความรู้สึกและความพอใจของทั้งสองฝ่ายเป็นเบื้องต้น ต่างฝ่ายก็พอใจที่จะคบหาสมาคม ถ้าต่างฝ่ายต่างก็ไม่พอใจที่จะรู้จักหรือคบหาสมาคมกันแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็จะไม่ยืดยาวต่อไป อาจจะเป็นการรู้จักกันอย่างผิวเผินเท่านั้น

2. การรู้จักและไว้วางใจกัน (Knowledge and Trust) เมื่อบุคคลพอใจที่จะคบหาสมาคมกันแล้ว ก็ต้องทำความรู้จักกัน ต้องศึกษารายละเอียดและประวัติส่วนตัวของฝ่ายตรงข้าม หาโอกาสสนทนากัน แล้ววิเคราะห์ดูว่าบุคคลนั้น ๆ ทัศนะหรือรสนิยมแบบเดียวกับคนหรือไม่ การที่จะให้ผู้อื่นไว้วางใจตนเองนั้น บางคนจะใช้วิธีเปิดเผยตัวเองแสดงความบริสุทธิ์ใจ เพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามรู้จักคุ้นเคยหรือไว้วางใจรวดเร็วขึ้น ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้บุคคลมีความเข้าใจสนิทสนมกันเป็นอย่างดี

3. ปทัสถานส่วนบุคคล (Personal Norms) สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ได้แก่ ปทัสถานส่วนตัวของแต่ละบุคคลยึดมั่นและแสดงออกอันมีผลกระทบต่อผู้อื่น เช่น การแสดงกริยามารยาท ความประพฤติส่วนตัว อุปนิสัยใจคอ และบุคลิกภาพของบุคคลนั้น เป็นต้น ถ้าบุคคลมีปทัสถานส่วนบุคคลดีก็เป็นเสน่ห์ของบุคคลนั้น ทำให้บุคคลนั้นเป็นที่รักใคร่และชื่นชอบของบุคคลอื่นอันจะเป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ภาพหรือมิตรภาพที่ดีต่อกันได้

4. การลงทุนส่วนตัว (Self Investment) เมื่อบุคคลเข้าไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นใดก็ตาม บุคคลอาจจะได้กำไร หรือขาดทุน กำไรในที่นี้หมายถึง ความพอใจ ความสำเร็จ ความร่ำรวยและความสุขใจ ส่วนขาดทุนหมายถึง ความไม่สบายใจ ความทุกข์ใจ ความอับอายและความกระวนกระวายใจ คำว่าต้นทุนหมายถึง ทรัพย์สิน เงินทอง ชื่อเสียง โอกาส และเวลาที่เสียไปด้วย ดังนั้นการที่บุคคลจะคบกับใครนั้นแต่ละบุคคลจะต้องพิจารณาถึงกำไรและขาดทุนไว้ในใจและยอมลงทุนโดยเสียบางส่วน เพื่อแลกกับบางอย่างที่พอใจ

คาร์คัฟ และ เบเรนสัน (Carkhuff and Berenson.1977 : 203-207) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ดังนี้

1. การเปิดเผยความรู้สึก การเปิดเผยความรู้สึกเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผย เพื่อความเข้าใจอันดีและก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่มั่นคง
2. มีความรู้สึกร่วม หมายถึง สามารถมีความเข้าใจบุคคลอื่น รับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับบุคคล
3. เคารพและยอมรับในบุคคลอื่น หมายถึง ยอมรับบุคคลอื่นโดยไม่ตัดสินใจว่าถูกหรือผิด ไม่ประเมิณบุคคล เคารพในบุคคลอื่น รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น
4. การยอมรับโดยไม่ต้องเห็นด้วย หมายถึง การเป็นผู้ฟังที่ดีที่พยายามทำความเข้าใจโดยประเมิณบุคคลอื่น และให้ความสนใจบุคคลอื่น

จากปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สัมพันธภาพที่ดีจะยาวนานแน่นแฟ้น ถ้าบุคคลคำนึงถึงความรู้สึกและความพอใจซึ่งกันและกัน มีปทัสสถานส่วนบุคคลที่ดี มีการเปิดเผยความรู้สึกซึ่งกันและกัน เคารพและยอมรับในบุคคลอื่น อีกทั้งยังต้องพยายามที่จะรู้จักและเข้าใจในบุคคลอื่น

1.6 คุณภาพของสัมพันธภาพ

คุณภาพของสัมพันธภาพ หมายถึง ความรู้สึกจากการพึ่งตนเอง หรือพึ่งบุคคลอื่นไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ได้แก่ การไว้วางใจ การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ตลอดจนการให้และการรับ (Chickerring.1969 : 94)

บุคคลจะมีสัมพันธภาพสนิทสนมกันได้จะต้องมีพื้นฐานของความไว้วางใจเกิดขึ้นก่อนความไว้วางใจจะทำให้บุคคลเกิดความอบอุ่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน การมีความไว้วางใจจะเกิดขึ้นถ้าบุคคลมีความรู้สึกว่าคุณค่าได้รับการสนับสนุนและยอมรับมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความไว้วางใจกันมากขึ้น (อรุณีประภา หอมเศรษฐี.2529 :

53-54) นอกจากนี้สัมพันธภาพที่บุคคลมีการเปิดเผยตนเอง จะทำให้เกิดความไว้วางใจในตัวเอง บุคคลนั้น ๆ การไว้วางใจจะเกิดจากการยอมรับบุคคลอื่น และมีการติดต่อกันอย่างเปิดเผย มีการช่วยเหลือกันเท่าที่กระทำได้ หากบุคคลมีการเปิดเผยตนเองแต่ไม่รู้สึกรับบุคคลอื่น ความไว้วางใจก็จะไม่เกิดขึ้น และไม่เกิดการเปิดเผยตนเองอีกต่อไป (Johnson.1972 : 43-46)

สำหรับบุคคลที่ให้ความสำคัญกับการวิพากษ์วิจารณ์มากเกินไป จะเป็นบุคคลที่ไม่มี ความไว้วางใจ และชอบตำหนิคนอื่น บุคคลอื่น ถ้าบุคคลเรียนรู้ที่จะไว้วางใจบุคคลอื่น จะทำให้บุคคลนั้นไม่มองว่าตนเองอยู่เหนือกว่าหรือต่ำกว่าบุคคลอื่น แต่จะนับถือบุคคลว่าเป็นบุคคลหนึ่ง หรือเป็นเพื่อน มิใช่ศัตรูหรือคู่แข่ง บุคคลจะปฏิบัติต่อบุคคลอื่นในฐานะที่เป็นมนุษย์มากกว่าวัตถุ(ชูชัย สมิทธิไกร.2528 : 87-88)

ส่วนการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเป็นการให้ความช่วยเหลือต่อบุคคลอื่นขณะเดียวกันต้องไม่เป็นการทำร้ายต่อตนเอง หรือมีลักษณะที่สนองตอบความต้องการของบุคคลอื่นเสมอ พยายามที่จะทำอะไรเพื่อบุคคลอื่นแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกเหนื่อยอ่อนทั้งกายและใจ กลายเป็นบุคคลที่ห่างเหินกับตนเอง แต่ถ้าเราเป็นตัวของตัวเองและรู้วิธีการสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของตนเองและบุคคลอื่น ถ้าแม้ว่าเราจะช่วยเหลือบุคคลอื่นในยามที่บุคคลนั้นมีปัญหา แต่เราก็จะไม่แก้ปัญหแทนบุคคลนั้นทั้งหมดทุกอย่าง เพราะเรามีความเชื่อมั่นว่าบุคคลนั้นมีความสามารถที่จะรับผิดชอบตนเองได้ (ชูชัย สมิทธิไกร.2528 : 113-114)

นอกจากนี้ในการติดต่อหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ไม่มีใครที่จะเป็น "ผู้รับ" หรือ "ผู้ให้" อยู่ฝ่ายเดียวได้ ควรมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมสังคมที่จะต้องมีการตอบสนองกันอยู่ตลอดเวลา พฤติกรรมสังคมนี้เป็นศิลปะที่เรียนรู้ได้ แต่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพื้นฐานอันละเอียดอ่อนในจิตใจของแต่ละบุคคล บางคนละเอียดอ่อนมาก สามารถรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นได้ไวและสามารถ "ให้" สิ่งที่คุณนั้นต้องการได้ถูกต้อง ทั้งกาลเทศะ ผลที่เกิดขึ้นนั้นคือ ความพอใจ อันนำไปสู่ไมตรีจิตและมิตรภาพ แต่บางคนพื้นฐานจิตใจยังไม่ละเอียดอ่อนนัก จึงยังไม่สามารถอ่านความรู้สึกหรือความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่งได้ การตอบสนองจึงอาจจะไม่ตรงหรือไม่ถูกต้อง ผลที่เกิดขึ้นนั้นอาจนำไปสู่ความขัดแย้ง นอกจากนี้ปัจจัยที่แฝงอยู่และเป็นเครื่องเสริมให้มิตรภาพดำเนินไปอย่างราบรื่น คือ ความจริงใจที่เกิดขึ้นทั้งฝ่ายผู้ให้และผู้รับ (กิตยวดี บุญเชื้อ.2525 : 114)

จากคุณภาพของสัมพันธภาพดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า คุณภาพของสัมพันธภาพ ควร มีพื้นฐานของความไว้วางใจเกิดขึ้นก่อน เพราะความไว้วางใจจะเกิดขึ้น ถ้าบุคคลมีความรู้สึกว่าคุณค่าได้รับการสนับสนุนและการยอมรับ มีการเปิดเผยตนเองและยอมรับในบุคคลอื่น นอกจากนี้บุคคลควร

ความเป็นตัวของตัวเอง และสามารถรู้จักวิธีการสร้างสมดุล ระหว่างความต้องการตนเองและบุคคลอื่น ก็จะทำให้มีคุณภาพของสัมพันธภาพเกิดขึ้นได้

1.7 การสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อน

วิจิตร อวระกุล (2537 : 65-69) กล่าวว่า วิธีปฏิบัติให้เพื่อนรักใคร่เห็นอกเห็นใจ ควรปฏิบัติดังนี้

1. เปิดฉากทักทายติดต่อกัน
2. มีความจริงใจต่อเพื่อน
3. หลีกเลี่ยงการนินทาเพื่อน
4. อย่าขัดท้อความผิดให้เพื่อน
5. ยกย่องชมเชยเพื่อนในสิ่งที่สมควร
6. ให้ความร่วมมือในกิจการของเพื่อนด้วยความเต็มใจเสมอ
7. ให้เพื่อนได้ทราบในเรื่องที่เขารับผิดชอบ หรือเกี่ยวข้อง
8. ฟังความเห็นของเพื่อน ๆ บ้าง
9. หลีกเลี่ยงการทำตัวเหนือเพื่อน
10. ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย
11. ใจกว้างและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน
12. ออกไปพบปะสังสรรค์กันกับเพื่อนบ้างตามโอกาส
13. ให้ความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเพื่อนในยามทุกข์ยาก

แนวทางในการปฏิบัติตนกับเพื่อน

การที่จะทำให้วัยรุ่นสามารถปฏิบัติตนกับเพื่อนได้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้เกิดความสัมพันธที่ดีต่อกันควรปฏิบัติดังนี้ (กันยา สุวรรณแสง.2533 : 61-65 , ปราณี พรรณวิเชียร.2534 : 76-78)

1. แสดงกริยาอ้อมอ้อมแฉ่งไโส เพราะรอยยิ้มเป็นการแสดงออกซึ่งความรักที่มีความหมายมากที่สุดแต่ลงทุนน้อยที่สุด
2. แสดงความสนใจกับบุคคลอื่น เช่น การทักทาย การไต่ถามทุกข์สุข
3. ตั้งใจฟังบุคคลอื่นพูด หากท่านกำลังทำงาน เมื่อมีบุคคลอื่นมาสนทนาด้วย ก็ควรจะเก็บงานที่ทำเอาไว้ชั่วคราวก่อน อย่าทำงานไปด้วยสนทนาไปด้วย เพราะเป็นกิริยาที่ไม่เหมาะสม อันแสดงถึงการไม่ให้ความสนใจบุคคลนั้น

- ✓ 4. แสดงกิริยารับฟังข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของบุคคลอื่น
 5. ทำตนให้เป็นคนมองโลกในแง่ดี อย่าจ้องจับผิดบุคคลอื่น จะทำให้เกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน หากบุคคลอื่นทำอะไรก็ให้มองในแง่ดีไว้ก่อน อย่าคอยจ้องแต่จะนินทา
 6. แสดงความเกรงใจต่อบุคคลอื่น เนื่องจากความสนิทสนมเกินไป อาจทำให้ไม่เกิดความเกรงใจกัน
 7. รู้จักระงับอารมณ์ ในการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น ๆ นั้น อาจมีสิ่งทำให้เกิดไม่พอใจขึ้นได้ ดังนั้น หากเราเกิดอารมณ์ก็ควรระงับอารมณ์เอาไว้บ้าง เพราะการเป็นคนเจ้าอารมณ์ไม่ได้ก่อให้เกิดอะไรดีขึ้นมาเลย นอกจากจะทำลายความสัมพันธ์ที่เคยมีมาก่อน
 8. วางตัวอยู่ในฐานะที่เหมาะสม ไม่แสดงกิริยาอาการโอ้อวด ยกตนข่มท่าน ไม่ว่าบุคคลใดก็ตามไม่มีใครชื่นชมคนที่ข่มให้เขาดำลง
 9. รู้จักปฏิเสธคำขอร้องที่ไม่มีเหตุผลของผู้อื่น ด้วยการแสดงใบหน้าปกคบน้ำเสียงเรียบดังชัดเจน มองสบสายตาเพื่อน เพื่อแสดงให้เห็นความจริงใจที่ต้องการให้เพื่อนทราบความรู้สึกที่แท้จริง
 10. จดจำข้อมูลเล็ก ๆ น้อย ๆ ของเพื่อนไว้ แสดงความเอาใจใส่ ความสนใจเพื่อน แสดงความยินดีในวาระสำคัญ แสดงความห่วงใยเมื่อเพื่อนมีความทุกข์
- นอกจากนี้ นพพร พานิชสุข (2522 : 68-70) ได้เสนอแนะวิธีการที่พึงปฏิบัติต่อการในการทำงานร่วมกับเพื่อนดังนี้ คือ
1. ความเป็นผู้มีอิทธิพลไมตรีอันดีต่อกัน เป็นองค์ประกอบสำคัญและจำเป็นที่ต้องสร้างให้เกิดในการทำงานร่วมกัน ควรพูดคุยสนทนาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ ไพเราะอ่อนหวาน นุ่มนวล และยิ้มแย้มแจ่มใส
 2. ความสามัคคีของหมู่คณะหรือของเพื่อนร่วมงาน ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกแต่ละคนมีทัศนคติ และความรู้สึกอันดีต่อกัน เห็น-ความสำคัญของกันและกัน เห็นความสำคัญของกลุ่ม
 3. ความเป็นผู้มีการยอมรับหรือตกลงกันในการทำงานร่วมกันนั้นเป็นเรื่องธรรมดาที่สมาชิกแต่ละคนอาจมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน อย่างไรก็ตามในการทำงานร่วมกันนั้น สมาชิกแต่ละคนควรจะรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น มีเหตุผลเหนืออารมณ์และปราศจากอคติ

4. ความเป็นผู้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตามความสามารถและตามโอกาส ทั้งนี้เพราะมนุษย์เราจำเป็นต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พึ่งพาอาศัยกัน ดังคำโบราณว่า "น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า" เพราะชีวิตนั้นไม่แน่นอน วันหนึ่งข้างหน้าเราอาจจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน โดยไม่รู้สีกตัวจึงไม่ควรมองข้ามเห็นว่าไม่มีความสำคัญ สิ่งใดที่เราพอจะให้ความช่วยเหลือได้ ถ้าเรามีโอกาสดังนั้นก็ควรจะให้ การช่วยเหลือกัน

5. ความมีอิสระ สมาชิกจะต้องมีความเป็นอิสระในการคิด การแสดงความคิดเห็นในการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกันทั้งตำแหน่ง สถานภาพ หรือบทบาท หรืออื่น ๆ อาจจะทำให้มีการผูกขาดการใช้อำนาจหรือมีความเกรงใจกัน ซึ่งอาจจะทำให้สมาชิกที่ร่วมกันทำงานขาดอิสระในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งความคิดเห็นเหล่านั้นอาจจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มก็ได้ ดังนั้น สมาชิกที่ทำงานร่วมกันควรจะตระหนักว่าสมาชิกแต่ละคนต่างก็มีอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น

6. เป็นผู้มีความจริงใจ คุณลักษณะข้อนี้ของสมาชิกจะก่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เรื่องของความจริงใจในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ค่อนข้างหาได้ยาก แม้ว่าทุกคนต่างก็เรียกร้องหา เรามักพบแต่ความอิจฉาริษยาแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น เพราะมนุษย์นั้นมีกิเลส คือ โกรธ โลภ หลง อันเป็นรากฐานที่ทำให้เกิดความจริงใจลดน้อยลง เพราะต่างคนต่างสวมหน้ากากและแสดงละครเข้าหากัน ด้วยเหตุนี้ความจริงใจจึงเป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งในอันจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานร่วมกัน

7. หลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์เพื่อนร่วมงาน การจะวิพากษ์วิจารณ์เพื่อนร่วมงานสมาชิกทุกคนต้องระลึกว่า วันหนึ่งคำพูดจะต้องไปถึงหูของเพื่อนร่วมงาน และที่สำคัญไม่เป็นการยุติธรรมแก่เพื่อนร่วมงาน ถ้าเราด่วนวิพากษ์วิจารณ์สมาชิกเพื่อนร่วมงานฝ่ายเดียวทั้ง ๆ ที่เราไม่รู้จักเขาดีพอ หรือได้ข้อมูลของเขามาผิด ๆ นอกจากนี้สมาชิกที่ทำงานร่วมกันไม่ควรจะนินทาและกัน ทั้งนี้เพราะว่าการวิพากษ์วิจารณ์หรือแม้กระทั่งการนินทา มิได้ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความสามัคคีหรือความร่วมมือร่วมใจแต่ประการใด

8. ยกย่องชมเชยเพื่อนสมาชิกที่ร่วมงานด้วยกันเมื่อมีโอกาสนับควร พฤติกรรมเช่นนี้เป็นสิ่งที่พึงประสงค์ของทุกคน แต่ก็ไม่ควรทำพร่ำเพรื่อจนเกินไป การยกย่องชมเชยทั้งต่อหน้าและลับหลังด้วยความภูมิใจ และมีเหตุผลต่อเพื่อนร่วมงาน เป็นการสร้างกำลังใจให้แก่ผู้ถูกชม การจะขอความร่วมมือจากเพื่อนสมาชิกในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็สะดวกขึ้น

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การปฏิบัติตนกับเพื่อนนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในวัยรุ่น เพราะตัววัยรุ่นปฏิบัติตนกับเพื่อนได้ถูกต้องเหมาะสมจะทำให้เกิดมีสัมพันธภาพที่ดีดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ดังนั้น แนวทางความประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมกับเพื่อนคือ มีกิริยาขี้ม๊มแจ่มใส มองโลกในแง่ดี รู้จักระงับอารมณ์ วางตัวอยู่ในฐานะที่เหมาะสม มีความจริงใจ รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีทัศนคติและความรู้สึกที่ดีกับหมู่คณะ มีความเป็นอิสระในการเสนอความคิดเห็น แต่ถ้าหากว่าวัยรุ่นคนใดประพฤติปฏิบัติกับเพื่อนอย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม ก็จะทำให้เกิดปัญหาขึ้นกับตนเอง เช่น มีความรู้สึกต่อตนเองในทางที่ไม่ดี เข้ากับกลุ่มเพื่อนไม่ได้ ไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

1.8.1 งานวิจัยในประเทศ

มาลินี อยู่โพธิ์ (2526 : 61) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคม ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอินทาราม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2525 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการปรับตัวของกลุ่มทดลองลดลงกว่าก่อนการได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิราภรณ์ หุ่นตระกูล (2528 : 51) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเสมียนนารี กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยใช้บทบาทสมมุติมีการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพดีขึ้นกว่าการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ (2530 : 46) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวต่อเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม มีการปรับตัวกับเพื่อนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ยรรยง ผิวอ่อน (2535 : 69) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตรผลการศึกษาพบว่า นิสิตที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางมีการปรับตัวกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนได้รับการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อารีย์ ลิลา (2535 : 62) ได้ศึกษาผลของการศึกษาพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบจังหวัดอุทัยธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนได้รับพฤติกรรมกล้าแสดงออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ (2537 : 58) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน สรุปได้ว่า การมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าวัยรุ่นประพฤติปฏิบัติกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ทำให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้เป็นอย่างดี จะทำให้วัยรุ่นรู้สึกอบอุ่นใจ มีความมั่นใจเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.8.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

แคพแลน (Kaplan.1956 : 56) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของเด็กในโรงเรียนมัธยม จำนวน 180 คน โดยศูนย์สุขภาพจิตพริ้นซ์จอร์จ ในแมรีแลนด์ (Prince George County Mental Health Clinic) พบว่า พวกที่ปรับตัวได้ดีคือ พวกที่มีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีเหตุผลดีเหมาะสมกับอายุ ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 69.6

กรอนลันด์ (กรูซิช โกติเยกุล.2526 : 32 ; อ้างอิงมาจาก Groulund.1959) ศึกษาปัญหาในการปรับตัวของวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพแวดล้อมมีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความขัดแย้งในกลุ่ม เป็นเหตุในการเรียนไม่มีประสิทธิภาพ เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์และไม่มีความสุข

เดอคอสเตอร์ (Decoster.1981 : 5789-A) ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยม พบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในการสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนมีแนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนต่ำ

อาห์มาดและฮูด (Ahmad and Hood.1984 : 498-502) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของมหาวิทยาลัยไอโอวา ปีการศึกษา 1977-1981 กลุ่มตัวอย่าง 1968 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสำรวจสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ไมน์และเจนเซน (Mines-Jensen Interpersonal Relationships Inventory : Mjiri) แบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ ความอดทนและคุณภาพของสัมพันธภาพ ผลปรากฏว่านักศึกษามีการพัฒนาของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

เกสส์ (Glaess.1996 : 113-A) ได้ศึกษาการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนิสิตหญิงที่อยู่หอพัก จำนวน 111 คน กลุ่มทดลองอยู่หอพักหนึ่ง 52 คน กลุ่มควบคุมอยู่อีกหอหนึ่ง 59 คน ดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความสัมพันธภาพและทัศนคติ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดลองของแมนวิทนี (The Mann-Whitney U test) และ ไค สแควร์ (Chi-Square) ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน สรุปได้ว่า บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จะต้องมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น มีการปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อน สังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี ส่งผลให้มีแนวโน้มในการเรียนสูงขึ้น ส่วนวัยรุ่นที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดมีความขัดแย้งในกลุ่ม เป็นเหตุให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพ มีความพึงเครียดทางอารมณ์และไม่มีความสุข

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

เฮร์โรลด์ (Herold.1952 : 492-504) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บุคคลมีโอกาสร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหา หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน

คาร์ทไรท์ และซานเดอร์ (Cartwright and Zander.1968 : 3) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการนำเอาวิธีการต่าง ๆ เช่น บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง เกม การอภิปราย การสังเกต และการให้ข้อวิจารณ์ (Feedback) ซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยในการตัดสินใจร่วมกัน และยังใช้ฝึกทักษะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ หรือการประชุมต่าง ๆ

คมเพชร ฉัตรสุภากุล (2530 : 136) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การนำประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยรวม มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้จะทำให้เกิดพัฒนาการในบุคคลทุกคน

บุหงา วชิระศักดิ์มงคล (2526 : 35) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กิจกรรมที่ให้ผู้สมาชิกกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เนื่องจากมีโอกาสวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนได้วิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม โดยการช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้นำกลุ่มตลอดเวลาที่ร่วมกระทำกิจกรรมเหล่านั้น และมีผลทำให้บุคคลมีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน

ศุภวดี บุญดวงศรี (2527 : 2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การร่วมกันวางแผนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกต่อสมาชิกภายในกลุ่ม หรือสมาชิกต่อกลุ่ม หรือกลุ่มต่อสมาชิก ซึ่งมีผู้นำกลุ่มที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกได้พัฒนาบุคลิกภาพที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานกลุ่ม ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม และกลุ่มได้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมแก้ปัญหาและกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือกิจกรรมร่วมกัน และร่วมกันวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นสรุปประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม อันก่อให้เกิดการพัฒนาบุคคลในด้านต่าง ๆ

2.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

เบนเนท (Bennett.1963 : 5-9) ได้สรุปจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้คือ

1. เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ทางด้านการศึกษา อาชีพ สังคม และส่วนตัว ได้แก่

1.1 เพื่อการปฐมนิเทศสมาชิกใหม่ เพื่อประโยชน์ของสมาชิกเอง

1.2 เพื่อให้ได้มีโอกาสศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่ม อันจะช่วยให้พฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มเป็นไปในแนวทางที่สังคมยอมรับ

1.3 เพื่อให้รู้จักปรับตัวได้อย่างเหมาะสมมีเหตุมีผล

1.4 เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อตนเอง พัฒนาความสนใจ ความสามารถ บุคลิกภาพ ลักษณะเด่นของตนเอง การปรับตนทางสังคมและส่วนตัว

1.5 เพื่อหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่จะส่งเสริมการเรียนรู้

1.6 เพื่อศึกษาถึงเรื่องชีวิตการทำงาน ปัญหาของการปรับตัวต่ออาชีพและความก้าวหน้าทางด้านอาชีพ

1.7 ช่วยในการเรียนรู้วิธีการที่จะสร้างโครงการและวางแผนการศึกษาและอาชีพในระยะยาวที่เหมาะสม

1.8 ช่วยพัฒนามาตรฐาน ค่านิยมของบุคคล อันจะช่วยให้บุคคลสามารถเลือกประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ของชีวิตและพัฒนาปรัชญาของตนเองได้

2. ก่อให้เกิดผลทางการบำบัตร์รักษา จากการที่มีโอกาสปลดปล่อยความตึงเครียดทางอารมณ์ ได้มีความเข้าใจ และได้ข้อคิดในปัญหาต่าง ๆ ของบุคคลมากขึ้น ทั้งศึกษาปัญหาของคนที่คล้ายคลึงกันในบรรยากาศที่อ่อนโยนผ่อนคลาย นำมาแก้ไขปรับปรุงบุคลิกภาพ วิถีทางชีวิตและได้วินิจฉัยตนเองและผู้อื่น

3. ช่วยการแนะแนวบุคคลอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพมากกว่าเป็นรายบุคคล

4. ช่วยการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะช่วยให้เข้าใจภูมิหลังและลักษณะทั่วไปของปัญหาต่าง ๆ

แทรกซ์เลอร์ และนอร์ท (Traxler and North.1957 : 320) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษอบรรณแก่กลุ่มบุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยหรือในโรงเรียน โดยการจัดโครงการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ หรือนำไปจัดในรูปของการแนะแนวได้

2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับในหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน การใช้ห้องสมุด การศึกษาในโอกาสต่าง ๆ หรือเรื่องส่วนตัวต่าง ๆ ที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน

3. เพื่อเป็นรากฐานในการที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เพราะทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับครูแนะแนวในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษาและความเจริญงอกงามของบุคคลของกลุ่ม นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังสามารถนำมาเป็นเครื่องช่วยในการแก้ไขเรื่องส่วนตัวได้ เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ และการพัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ บัตตัน (Button.1974 : 1-2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่จัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโตและพัฒนา โดยเฉพาะทักษะด้านสังคมและด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้นการจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะพยายามช่วยกลุ่มและช่วยบุคคลแต่ละคน เพื่อทำงานไปสู่จุดมุ่งหมาย

สำหรับ วินิจ เกตุจำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล (2522 : 170-172) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตนเอง การอยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นในกลุ่ม จะมีส่วนช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้ดีขึ้น เช่น รู้ความสามารถบางประการของตน รู้จักข้อบกพร่องบางอย่าง ทั้งนี้เพราะกลุ่มจะมีปฏิกิริยาให้เห็นข้อเท็จจริงได้
2. เพื่อให้เข้าใจบุคคลอื่น เมื่อสมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกันก็ย่อมจะทำให้เกิดการเรียนรู้และรู้จักซึ่งกันและกัน ได้ดีขึ้น
3. เพื่อให้บุคคลสามารถทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาบุคคล โดยเปิดโอกาสให้บุคคลได้ปรับปรุงแก้ไข เปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ความรู้สึก พฤติกรรมต่าง ๆ และสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น

2.3 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

ออตตาเวย์ (Ottaway.1966 : 7) กล่าวว่า กลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่มควรมีขนาดเล็ก เพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระโดยทั่วถึงกัน โดยสมาชิกไม่ต้องใช้เสียงดังมากนัก ทุกคนในกลุ่มก็จะได้ยินอย่างทั่วถึง ดังนั้นกลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน หรือถ้ามากกว่านั้นก็ไม่ควรเกิน 15 คน เพราะมีฉะนั้นแล้วจะทำให้แบบแผนพฤติกรรมผิดไปจากเดิม ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดควรมีจำนวนสมาชิก 9-12 คน จึงจะทำให้การทำกิจกรรมกลุ่มบังเกิดผลดีที่สุด

วัตสัน และฮอร์ (Deighton.1971 : 225 ; citing Watson and Hare. n.d.) กล่าวว่า กลุ่มที่ใช้จัดกิจกรรมกลุ่มควรมีขนาดไม่ใหญ่มากและควรมีจำนวน 5 คนเป็นอย่างน้อย แต่บางทีก็อาจกำหนดให้มีจำนวน 12-15 คนก็ได้ เพื่อเหตุผลทางเศรษฐกิจ เพราะจะทำให้สิ้นเปลืองน้อยลง แต่ก็ควรมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม เพื่อให้มีขนาดเหมาะสม ถ้ากลุ่มมีขนาดใหญ่เกินไป โอกาสที่สมาชิกจะมีส่วนร่วมจะลดน้อยลงอาจทำให้กลุ่มแตกแยกกันง่ายขึ้น

ทรัมป์ และมิลเลอร์ (Deighton.1971 : 225 ; citing Trump and Miller.n.d.) มีความเห็นว่าสมาชิกของกลุ่มที่จัดกิจกรรมกลุ่ม ควรมีประมาณ 12-15 คน กลุ่มไม่ควรเล็กกว่านี้ เพราะจะทำให้สิ้นเปลือง แต่ถ้าขนาดใหญ่ไปกว่านี้ก็ไม่เหมาะ เพราะสมาชิกจะขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

นอกจากนี้ คมเพชร จัตรศุภกุล (2530 : 26) ได้กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มในการทำงาน กลุ่มไม่ควรเกิน 15 คน เพราะในกลุ่มที่มีสมาชิกมากเกินไป สมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกัน บางคนอาจจะรับผิดชอบทั้งหมด ในขณะที่คนอื่นรู้สึกคับข้องใจที่ไม่มีงานทำในกลุ่ม ไม่มีโอกาสได้ใช้ทักษะที่ตนเองมีอยู่ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือในกลุ่มและระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งจะทำให้การทำกิจกรรมเกิดผลดี ควรมีขนาด 5-15 คน เพื่อที่สมาชิกจะได้มีโอกาสแสดงออกได้อย่างทั่วถึง มีงานทำในกลุ่ม และมีโอกาสได้ใช้ทักษะของตนทั่วถึงกัน แต่ก็สามารถยืดหยุ่นได้ตามความจำเป็นสถานการณ์และเหตุผลอื่น

2.4 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่ม

1. ขั้นนำ ได้แก่ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ กติกา กฎระเบียบ แนวทางการเข้าร่วมกิจกรรม และสนทนานำเข้าสู่กิจกรรม
2. ขั้นกิจกรรม ได้แก่ ผู้วิจัยให้นักเรียนกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้กรณีตัวอย่างและการเล่นเกม
3. ขั้นวิเคราะห์ ได้แก่ ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็น
4. ขั้นสรุป ได้แก่ ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้น และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

คือ ศุภวดี บุญญวงษ์ (2527:133-134) กล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม ระยะนี้นักเรียนจะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม และเป็นผู้ลงมือปฏิบัติหรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้นั้นด้วยตนเอง ผลการเรียนรู้จะเกิดจากผู้เรียนโดยตรง ผู้ที่มีส่วนร่วมมากก็จะได้รับผลการเรียนรู้มากขึ้นด้วย

การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ทางด้านร่างกาย คือ การเรียนรู้ที่นักเรียนลงมือปฏิบัติ หรือกระทำกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้นั้นด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่นเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 ทางด้านจิตใจ คือ การที่นักเรียนเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติกันอย่างแท้จริง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาเป็นอย่างดี และช่วยให้นักเรียนสามารถจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 ทางด้านสติปัญญา หรือสมอง คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการเห็นจริง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ มีการสร้างแนวความคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้นั้น จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดและเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่เรียนรู้นั้นด้วยตนเอง

2. ขั้นวิเคราะห์ นักเรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตนเองได้พบ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความรู้อย่างกว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการผลของการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองดีขึ้น

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ ขั้นนี้นักเรียนจะรวบรวมแนวความคิดที่ตนค้นพบ และแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นแล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งจะทำให้ 2 ลักษณะคือ

3.1 การประยุกต์เพื่อการปรับปรุงบุคลิกภาพหรือการพัฒนาตนเอง ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้กับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคต และเพื่อใช้ในการปรับปรุง ควบคุมธรรมชาติ และสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนช่วยกันคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น

4. ขั้นประเมินผล นักเรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม จากการอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะ และติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

สมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 43-44) ได้เสนอขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่มไว้ ดังต่อไปนี้

1. ขั้นนำ ได้แก่ การเริ่มบทเรียนที่น่าสนใจ การให้คำแนะนำ กติกา คำสั่งต่าง ๆ การแบ่งกลุ่ม การรับมอบหมายงานที่กำหนดให้ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมในขั้นต่อไป เกิดความเข้าใจตรงกันและสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษา ทบทวน และซักถามความเข้าใจด้วย

2. ขั้นกิจกรรม ได้แก่ การดำเนินบทบาท และหน้าที่หรือกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย การแยกย้ายตามกลุ่ม การเสนอความคิดเห็น การหาข้อสรุปคำตอบที่ต้องการ การเสนอผลงาน และการแสดงออก

3. ขั้นอภิปราย ได้แก่ การซักถาม การวิพากษ์วิจารณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ และการเสนอแนะวิธีการต่าง ๆ

4. ขั้นสรุปและการนำไปใช้ ได้แก่ การประมวลเนื้อหา กิจกรรม ประสบการณ์และความคิดเห็น ใน 2 ลักษณะคือ สรุปสิ่งที่เรียนรู้ทั้งหมดตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และเกิดความคิดรวบยอดเป็นหลักการแนวคิดที่ชัดเจน มีแนวทางข้อเสนอหลาย ๆ ด้านที่เป็นประโยชน์และสามารถปฏิบัติได้

2.5 เทคนิคที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม

ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม สามารถใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จได้ โดยแต่ละวิธีการนั้นจะถูกนำไปใช้แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม ตัวอย่างเทคนิคที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่

1) การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือหัวข้อที่กลุ่มตัดสินใจร่วมกัน โดยสมาชิกจะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเป็นอิสระและอย่างเป็นธรรมชาติ (Morris.1965 : 12) นอกจากนี้ ยังถือได้ว่าเป็นแกนของประชาธิปไตย เพราะมีส่วนส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนได้ฝึกตนเองให้เป็นผู้มีคุณสมบัติที่ดี เหมาะสมกับการเป็นสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย การอภิปรายกลุ่มจะช่วยก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในสังคม การมีสัมพันธภาพกันใหม่ การบูรณาการความคิดและความต้องการซึ่งกันและกัน (คมเพชร ฉัตรสุกกุล.2530 : 63-64)

2) การแสดงบทบาทสมมติ (Role-playing) เป็นการจัดสถานการณ์ เพื่อให้ผู้แสดงได้มีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพหรือเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงบุคลิกภาพของเขาอย่างอิสระ โดยผู้นำกลุ่มจะเป็นผู้เตรียมสถานการณ์ไว้ล่วงหน้า ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องการจัดแย้งระหว่างบุคคล หรือสถานการณ์การประชุมในการแสดง ผู้แสดงจะต้องใช้บทบาทและบุคลิกภาพของตนเอง โดยไม่มีการซ้อมหรือเตรียมการมาก่อน เพียงแต่ผู้นำกลุ่มจะให้ผู้แสดงได้ทราบจุดมุ่งหมายที่จำเป็นบางประการ หรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ ผู้แสดงอาจจะมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ เวลาที่ใช้แสดงจะเป็นช่วงสั้น ๆ ภายหลังการแสดง จะมีการวิเคราะห์บทบาทโดยอาศัยการสังเกต และการอภิปรายของกลุ่ม (สุธีรพันธ์ กรลักษ์.2516 : 51-64)

3) กรณีตัวอย่าง (Cases) เป็นวิธีการใช้ตัวอย่างหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง ๆ นำมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ และอภิปรายกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ปัญหาที่นั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ได้รับอย่างถี่ถ้วน รวมทั้งการนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากขึ้น (ผกา บุญเรือง.2525 : 99)

4) เกม (Games) เป็นกิจกรรมที่สมาชิกต้องลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งผลจะออกมาในรูปแบบการแพ้หรือชนะ โดยจะเน้นในเรื่องการตัดสินใจของผู้เล่นหรือสมาชิกและจะขึ้นอยู่กับโครงสร้างหรือกติกาของเกมที่ผู้นำกลุ่มกำหนดเอาไว้ให้ (ทิสนา เทียนเสมอ.2515 : 37) องค์ประกอบของเกม ได้แก่

1.1 กติกา เพื่อให้สมาชิกได้ทำกิจกรรมอย่างมีระเบียบเรียบร้อย บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการโดยไม่ต้องพะวงอยู่กับสิ่งนอกประเด็น

1.2 วิธีการ เป็นขั้นตอนของการเล่นซึ่งจะมีผลต่อบรรยากาศของการเล่นเกม

1.3 จุดมุ่งหมายของเกม เป็นเป้าหมายที่ผู้นำกลุ่มต้องการให้สมาชิกได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายนั้น

1.4 อารมณ์ การแสดงออก และการใช้ความคิด เป็นพฤติกรรมและความรู้สึกที่สมาชิกที่เล่นเกมได้แสดงออกและรับรู้ซึ่งกันและกัน (ทิสนา เทียนเสมอ.2515 : 137)

5) สถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นการจำลองสถานการณ์ให้คล้ายคลึงกับความเป็นจริง เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้และสัมผัสความรู้ที่จริง ๆ ในสถานการณ์ที่จำลองขึ้น โดยต้องอาศัยกิจกรรมอื่นเป็นส่วนประกอบ เช่น เกม หรือบทบาทสมมติ (ทิสนา เทียนเสมอ.2515 : 37)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า เทคนิคที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม สามารถใช้ได้หลายวิธี เช่น การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง เกมและสถานการณ์จำลอง เป็นต้น สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมทั้ง 5 เทคนิค ตามความเหมาะสม

2.6 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

โรเจอร์ส (Roger.1970 : 121-122) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม ดังนี้คือ

1. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการรับรู้ทางความรู้สึก
2. มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนเปิดเผยความรู้สึกที่มีความจริงใจ และเป็นไปอย่างธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเองมีการแสดงที่ตรงกับความรู้สึกของตน

3. เกิดแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ หมายถึง การเข้าใจในตนเอง (Self-Actualization) การรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง

4. เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หมายความว่า บุคคลยอมรับตนเอง พัฒนาในเรื่องคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเองและมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ลดการตั้งข้อสงสัยและควบคุมผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น และมีความรู้สึกพึ่งพากันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่มและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรสุภกุล (2530 : 2-5) กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้ คือ

1. ในด้านพัฒนาการ กิจกรรมกลุ่มสามารถสร้างพัฒนาการให้กับบุคคลในกลุ่มเป็นอย่างดี กิจกรรมแต่ละประเภทจะสนองความพึงพอใจของบุคคลแตกต่างกันไป คุณค่าด้านพัฒนาการที่จะเกิดขึ้นมีดังต่อไปนี้

1.1 สนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล ได้แก่

ก. ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการนี้จะได้รับการตอบสนองอย่างสำเร็จเมื่อบุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับของกลุ่มว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่ง

ข. ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการประเภทนี้มีความสำคัญมาก บุคคลจะอยู่ในกลุ่มอย่างมีความสุขเมื่อเขารู้สึกอบอุ่นใจ รู้สึกว่ามีคนรักเขา ความปลอดภัยในด้านความรู้สึกนี้เป็นที่ปรารถนาสำหรับทุกคน

ค. ความต้องการการยอมรับจากหมู่คณะ บุคคลอยู่รวมกลุ่มอย่างเป็นสุขก็ต่อเมื่อกลุ่มให้การยอมรับการเป็นสมาชิก

1.2 การสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เมื่อบุคคลเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เขาจะได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนในสังคม และในขณะเดียวกันเขาก็จะเรียนรู้เรื่องการควบคุมการแสดงออกทางด้านอารมณ์ของเขาด้วย

1.3 การพัฒนาด้านทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถ และปกติวิสัยทางสังคม ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม บุคคลจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น มีความเคารพบุคคลอื่น จึงจะทำให้อยู่ร่วมกับกลุ่มได้ ถ้าหากไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว จะทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้กับสมาชิกในกลุ่ม นอกจากนี้ในขณะที่บุคคลมีความซาบซึ้งในกิจกรรมต่าง ๆ อาจจะพัฒนามาเป็นความสนใจที่แน่นอน เมื่อมีการปฏิบัติกิจกรรมในกลุ่ม บุคคลมักจะได้ทำงานบางอย่าง ซึ่งก็เท่ากับเป็นการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ใน ตัวบุคคลให้ดีขึ้น นอกจากนี้แล้วยังช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้เรื่องของสังคมสามารถแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสม

1.4 ในด้านอาชีพ กิจกรรมกลุ่มบางประเภท เช่น กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน นอกจากจะให้ข้อสนเทศทางด้านอาชีพแล้ว ยังให้ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่ออาชีพต่าง ๆ เช่น คนตรี ศิลปะ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

1.5 ความเจริญงอกงามด้านความรู้และทักษะ ในขณะที่นักเรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมกลุ่มนั้น อาจจะได้รับความรู้และทักษะบางประการ เช่น การพูดในที่สาธารณะ การอภิปรายกลุ่ม กฎระเบียบในการทำงานเป็นหมู่คณะ การประสานงาน เป็นต้น

2. ในด้านวินิจัย สำหรับผู้นำกลุ่ม เมื่อมีการทำกิจกรรมกลุ่มจะทำให้มีโอกาสที่จะสังเกตและทราบบัญญาของสมาชิกในกลุ่ม เช่น นักเรียนที่ไม่สามารถจะติดต่อกับบุคคลอื่นในสังคม นักเรียนที่มีความก้าวร้าวและยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ทำให้กลุ่มไม่ยอมรับ นักเรียนที่ขี้อายและควรได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาทักษะบางประการ เป็นต้น

3. ในด้านการบำบัด สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาจะได้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมกลุ่ม สามารถแก้ปัญหาได้ เช่น นักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์ เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแล้ว รู้จักการควบคุมอารมณ์ สร้างความพึงพอใจจากการติดต่อกับผู้อื่นได้ดีขึ้น มีการพัฒนานิสัยของตนเอง ทำให้เป็นคนที่มีความอิสระในตนเอง ค้นพบความสามารถพิเศษบางประการในตนเอง

4. สำหรับโรงเรียนและชุมชน นักเรียนของโรงเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จะมีโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่าสร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียนและชุมชนได้

พนม ล้อมอารีย์ (2522 : 56-57) กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มดังนี้

1. สมาชิกได้ทดสอบและแสดงความสามารถ เช่น ในกรณีที่คนพูดเก่ง แต่ไม่มีโอกาสจะพูดที่ไหน ก็อาศัยกลุ่มเป็นที่ทดสอบหรือแสดงความสามารถให้คนในกลุ่มเห็น

2. ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เจตคติ ความคิดเห็น และปรับปรุงเจตคติ และนิสัยใจคอ รวมทั้งเป็นกำลังใจให้แก่กันและกัน

3. ช่วยเสริมสร้างควมมีวินัยและความอดทนให้แก่ตนเอง จากการที่ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ร่วมกัน

4. ช่วยให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย อบอุ่น มีกำลังใจ มีความรัก ช่วยบำรุงขวัญของสมาชิก ช่วยให้เข้าใจตนเองดีขึ้น รู้สึกมั่นคงปลอดภัย และเชื่อมั่นในตนเองขึ้น

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถช่วยให้สมาชิกได้พัฒนาความมีวินัย และความอดทนในตนเอง ช่วยให้เข้าใจตนเองได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เจตคติ ความคิดเห็น ปรับปรุงเจตคติ และนิสัยใจคอ ได้เป็นกำลังใจให้แก่กันและกัน ช่วยให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น มั่นคง

ปลอดภัย เกิดความรักและกำลังใจ ซึ่งเป็นสิ่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านพัฒนาการ ด้านวินิจฉัย ด้านการบำบัดและเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และชุมชน

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.7.1 งานวิจัยต่างประเทศ

เทรปปา และไฟร์ค (Treppa and Frike.1972 : 466-468) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของกลุ่มมาราธอนที่มีต่อความเข้าใจในตนเอง โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความเข้าใจในตนเองดีขึ้น มีความสามารถในการควบคุมตนเองมากขึ้น เห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ ยอมรับตนเอง เข้าใจในความเป็นมนุษย์ มีความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ และมีความคิดเกี่ยวกับคนในอุดมคติ

เดอร์ชมิทท์ (Durschmidt.1977 : 3953-A) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเข้าใจในตนเองของนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการใช้กระบวนการกลุ่มมีการยอมรับตนเองดีขึ้น

2.7.2 งานวิจัยในประเทศ

เมตตา จินดารักษ์ (2525 : 41) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้ฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวทางสังคมดีขึ้น

นิตยา เชียงทอง (2529 : 42) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระนารายณ์ลพบุรี พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้น

ลาวัณย์ มหาทุมะรัตน์ (2529 : 52) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม มีการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ดีขึ้น

บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ (2530 : 46) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวกับเพื่อนดีขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม เป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่วัยเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมแก้ปัญหา กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือกิจกรรมร่วมกัน และร่วมกันวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น สรุปประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมอันก่อให้เกิดการพัฒนาบุคคลในด้านต่างๆ เช่น การยอมรับตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง การปรับตัวทางสังคม การปรับตัวกับเพื่อน และมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้สุ่มกลุ่มตัวอย่างการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทริวิเทศอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 99 คน จำแนกตามระดับชั้น ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามระดับชั้น

สถานภาพ	มัธยมศึกษาปีที่3	มัธยมศึกษาปีที่2	มัธยมศึกษาปีที่1
ชาย	19	14	18
หญิง	13	18	17
รวม	32	32	35

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทริวิเทศอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนไม่เหมาะสม จำนวน 35 คน โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากอาจารย์ที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 35 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 32 คน ตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน และแบบสอบถาม “ใครเอ่ย” ส่วนนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 32 คน ผู้วิจัยทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน และแบบสอบถาม “ใครเอ่ย”

2. นำคะแนนจากแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนแต่ละชั้น มาเรียงลำดับจากคะแนนสูงไปต่ำ ได้คะแนนเฉลี่ยรายด้าน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงคะแนนเฉลี่ยรายด้านจากแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน จำแนกตามระดับชั้น

สัมพันธภาพกับเพื่อนรายด้าน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (จำนวน 35 คน) $\bar{X}$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (จำนวน 32 คน) $\bar{X}$	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (จำนวน 32 คน) $\bar{X}$
1. ด้านการเข้าใจตนเองและเพื่อน	68.50	80.87	87.87
2. ด้านความเป็นตัวของตัวเอง	83.17	90.28	96.00
3. ด้านการยอมรับความแตกต่าง ระหว่างบุคคล	82.16	82.25	78.75
4. ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	90.00	92.00	100.00
5. ด้านการให้และการรับ	85.67	86.17	97.67

3. คัดเลือกนักเรียนในข้อ 2 ที่มีคะแนนเฉลี่ยสัมพันธภาพกับเพื่อนต่ำ ปรากฏว่าเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 35 คน

4. ผู้วิจัยนำคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน และจากการตอบแบบสอบถาม “ใครเอ่ย” ของนักเรียนในข้อ 1 พบว่าสอดคล้องกัน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า นักเรียนกลุ่มดังกล่าว ควรเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

5. ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อสอบถามความสนใจในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ปรากฏว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สนใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถาม “ใครเอ่ย”
2. แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน
3. โครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถาม “ใครเอ่ย”

1.1 ผู้วิจัยสำรวจปัญหาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทริวิเทศอุปถัมภ์) โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาระบุพฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน และให้นักเรียนระบุพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเพื่อนนักเรียน ซึ่งเป็นสาเหตุในการทำลายสัมพันธภาพ

- 1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

1.3 สร้างแบบสอบถาม “ใครเอ่ย” และหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำไปให้คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์พิจารณา ก่อนนำไปให้นักเรียนตอบ

ลักษณะของแบบสอบถามใครเอ่ย

แบบสอบถามใครเอ่ย

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจง

ขอให้นักเรียนคิดถึงลักษณะของเพื่อนและตัวของตัวเอง โดยพิจารณาอย่างรอบคอบ เพื่อตอบคำถามว่าลักษณะดังกล่าวข้างล่างนี้ จะตรงกับลักษณะของเพื่อนคนใด หรือตรงกับตัวนักเรียนเอง แล้วใส่ชื่อเพื่อนหรือชื่อของนักเรียน ทั้งนี้ขอให้นักเรียนพิจารณาตัดสินใจด้วยตัวของตัวเอง ไม่อนุญาตให้ปรึกษากับเพื่อน คำตอบของนักเรียนจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มของนักเรียน และจะเก็บเป็นความลับ

1. ใครเอ่ยที่ชอบทำตามคำขอร้องของเพื่อน.....
2. ใครเอ่ยที่ไม่ชอบแสดงความคิดเห็น.....
3. ใครเอ่ยที่เพื่อนไม่ไว้วางใจมากที่สุด.....
4. ใครเอ่ยที่ไม่ชอบช่วยเหลือเพื่อนในชั้น.....
5. ใครเอ่ยที่ไม่สนใจว่าเพื่อนจะรู้สึกอย่างไร.....
6. ใครเอ่ยที่ชอบบอกว่าเมื่อเพื่อนทำผิด.....
7. ใครเอ่ยที่ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน.....
8. ใครเอ่ยที่ไม่ตั้งใจฟังเวลาเพื่อนพูด.....
9. ใครเอ่ยที่ไม่ค่อยแบ่งของให้เพื่อนใช้.....
10. ใครเอ่ยที่เศร้าและไม่มีความสุขอยู่เสมอ.....
11. ใครเอ่ยที่เมื่อทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด.....
12. ใครเอ่ยที่ไม่ยอมเข้าใจในสิ่งที่เพื่อนแสดงออก.....

2. แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

2.2 ศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถาม “ใครเอ่ย”

2.3 สร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำไปให้ประธานและกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ตรวจสอบข้อคำถามทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ และผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้

2.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของประธานและกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ จำนวน 21 ข้อ ไปทำการทดลองใช้ (Try out) กับ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านลาดวิทยา จำนวน 100 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วใช้ t-test (ถ้วน-อังคณา สายยศ.2538:100-104) และพิจารณาค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปมาใช้เป็นแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามจำนวน 21 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 1.87-6.04

2.5 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 2.4 จำนวน 21 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้ง 5 ด้าน โดยหาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายด้านดังนี้

ด้านการเข้าใจตนเองและเพื่อน	มีค่าความเชื่อมั่น 0.82
ด้านความเป็นตัวของตัวเอง	มีค่าความเชื่อมั่น 0.46
ด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	มีค่าความเชื่อมั่น 0.69
ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	มีค่าความเชื่อมั่น 0.42
ด้านการให้และการรับ	มีค่าความเชื่อมั่น 0.85

ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.75 เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไป

ลักษณะแบบสอบถาม

แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบ ด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพของนักเรียนกับเพื่อน จำนวน 21 ข้อ จำแนกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ด้านการเข้าใจตนเองและเพื่อน	ข้อ 7,9,10,12
ด้านความเป็นตัวของตัวเอง	ข้อ 2,3,4,5,11,14,17,19,21
ด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	ข้อ 6,16,18,20
ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	ข้อ 1
ด้านการให้และการรับ	ข้อ 8,13,15

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

- (1) นุสบาเป็นเพื่อนสนิทของวันวิสาข์ ในวันไหว้ครูของโรงเรียน วันวิสาข์ใส่แหวนเพชรของคุณแม่มาด้วย ซึ่งผิดกฎระเบียบของโรงเรียน และพูดกับนุสบาว่า “สวยไหมของแม่ฉันเอง” ถ้านักเรียนเป็นนุสบา นักเรียนจะอย่างไร

- บอกวันวิสาข์ว่า “ไม่ต้องมาอวดหรอก ถ้าหายจะสมน้ำหน้าให้
- บอกวันวิสาข์ว่า “ก็สวยสินะ แต่เธอน่าจะใส่ตอนที่ไม่ได้มาโรงเรียนจะดีกว่า เพราะผิดกฎของโรงเรียน”
- บอกวันวิสาข์ว่า “สวยสินะ แต่อาจโดนอาจารย์ดุเอานะ”

- (2) ในการประชุมเพื่อจัดงานวันปีใหม่ “เอกภพเสนอให้มีการเตรียมของขวัญมาจับสลาก เพราะสนุกดี แต่เอกรัตน์ไม่เห็นด้วย เพราะเห็นว่าเป็นการฟุ่มเฟือย ควรใช้เงินอย่างประหยัดจะดีกว่า” ถ้านักเรียนเป็นเอกรัตน์ นักเรียนจะอย่างไร

- รับฟังข้อเสนอของเอกภพก่อนที่จะเสนอความคิดเห็นของตัวเอง
- รับฟังข้อเสนอของเอกภพด้วยท่าทางและสีหน้าไม่พอใจ
- วิจารณ์ข้อเสนอของเอกภพทันที

ลักษณะการตอบเป็นแบบเลือกตอบ ซึ่งมี 3 ตัวเลือก คือ ก , ข และ ค โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน ดังนี้

0	หมายถึง	ไม่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนเลย
1	หมายถึง	มีสัมพันธภาพกับเพื่อนบ้าง
2	หมายถึง	มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีมาก

เกณฑ์การแปลผล

1. การแปลผลสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนใช้ระดับคะแนนเป็นเกณฑ์ ดังนี้

ระดับคะแนน	0-14	มีสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับต่ำ
ระดับคะแนน	14.01-28	มีสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับคะแนน	28.01-42	มีสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับสูง
2. การแปลผลสัมพันธภาพกับเพื่อนเป็นรายด้าน ใช้ระดับคะแนนเป็นเกณฑ์ ดังนี้

ด้านการเข้าใจตนเองและเพื่อน	ระดับคะแนน 0-2.66	อยู่ในระดับต่ำ
	ระดับคะแนน 2.67-5.32	อยู่ในระดับปานกลาง
	ระดับคะแนน 5.33-8	อยู่ในระดับสูง
ด้านความเป็นตัวของตัวเอง	ระดับคะแนน 0-6	อยู่ในระดับต่ำ
	ระดับคะแนน 6.01-12	อยู่ในระดับปานกลาง
	ระดับคะแนน 12.01-18	อยู่ในระดับสูง
ด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	ระดับคะแนน 0-2.66	อยู่ในระดับต่ำ
	ระดับคะแนน 2.67-5.32	อยู่ในระดับปานกลาง
	ระดับคะแนน 5.33-8	อยู่ในระดับสูง
ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	ระดับคะแนน 0-0.66	อยู่ในระดับต่ำ
	ระดับคะแนน 0.67-1.32	อยู่ในระดับปานกลาง
	ระดับคะแนน 1.33-2	อยู่ในระดับสูง
ด้านการให้และการรับ	ระดับคะแนน 0-2	อยู่ในระดับต่ำ
	ระดับคะแนน 2.01-4	อยู่ในระดับปานกลาง
	ระดับคะแนน 4.01-6	อยู่ในระดับสูง

วิธีการสร้างโครงการการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินโครงการดังนี้

1. ก่อนดำเนินโครงการ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธีวิเทศอุปถัมภ์) จำนวน 35 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้จากการคัดเลือกมาเป็นคะแนนก่อนดำเนินโครงการ

2. การดำเนินโครงการ ผู้วิจัยดำเนินโครงการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยดำเนินการ โดยการใช้กิจกรรมกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (ดูรายละเอียดในภาคผนวก) โดยใช้เวลาในการดำเนินโครงการ 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ในวันอังคาร และวันพฤหัสบดี ระหว่างวันที่ 4 มกราคม 2543 ถึงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2543 โดยใช้เวลาดังเรียนตอนเย็นในช่วงเวลา 15.10 น. – 16.00 น. รวม 11 ครั้ง

3. หลังดำเนินโครงการ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนฉบับเดิมอีกครั้ง

3.2 นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้คะแนนของนักเรียน จากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน เมื่อสิ้นสุดโครงการแล้ว นำคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการมาเปรียบเทียบโดยวิธีการทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน (Ferguson.1971 : 45, 62)

1.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)

1.2 หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้สูตร

t-test แบบเทคนิค 25% ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.2536 : 185-186)

$$t = \frac{\overline{X_H} - \overline{X_L}}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจของแบบสอบถาม
	$\overline{X_H}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\overline{X_L}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_H^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	S_L^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n_H	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
	n_L	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.2536 : 170-171)

$$\alpha = \left[\frac{n}{n-1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	ΣS_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือวัดนั้นทั้งฉบับ

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของสัมพันธภาพกับเพื่อนก่อนและหลังการเข้าร่วม

โครงการ โดยใช้สูตร t – test Dependent (ชูศรี วงศ์รัตน์ ๕.2528 : 236-237)

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{n\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{(n-1)}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤต เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

D แทน ค่าผลต่างระหว่างคู่คะแนน

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนคู่คะแนน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้
กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างก่อนเข้าร่วมโครงการ
$\bar{X}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างหลังเข้าร่วมโครงการ
ΣD	แทน	ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลัง เข้าร่วมโครงการ
ΣD^2	แทน	ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลัง เข้าร่วมโครงการยกกำลังสอง
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t – distribution

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพ
3. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนรายด้าน ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 3 และ 4
2. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 4

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามระดับชั้น

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
มัธยมศึกษาปีที่ 1	35	33.54	4.24	สัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับสูง
มัธยมศึกษาปีที่ 2	32	36.27	3.86	สัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับสูง
มัธยมศึกษาปีที่ 3	32	38.14	4.02	สัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 3 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับสูง

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนรายด้านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ระดับชั้น	สัมพันธภาพกับเพื่อนเป็นรายด้าน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
มัธยมศึกษาปีที่ 1	1. ด้านการเข้าใจตนเองและเพื่อน	5.48	1.52	อยู่ในระดับสูง
	2. ด้านความเป็นตัวของตัวเอง	14.97	1.67	อยู่ในระดับสูง
	3. ด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	6.57	1.03	อยู่ในระดับสูง
	4. ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	1.80	0.40	อยู่ในระดับสูง
	5. ด้านการให้และการรับ	5.14	0.91	อยู่ในระดับสูง
มัธยมศึกษาปีที่ 2	1. ด้านการเข้าใจตนเองและเพื่อน	6.47	1.36	อยู่ในระดับสูง
	2. ด้านความเป็นตัวของตัวเอง	16.25	1.84	อยู่ในระดับสูง
	3. ด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	6.58	0.96	อยู่ในระดับสูง
	4. ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	1.84	0.37	อยู่ในระดับสูง
	5. ด้านการให้และการรับ	5.17	1.02	อยู่ในระดับสูง
มัธยมศึกษาปีที่ 3	1. ด้านการเข้าใจตนเองและเพื่อน	7.03	1.64	อยู่ในระดับสูง
	2. ด้านความเป็นตัวของตัวเอง	17.28	1.50	อยู่ในระดับสูง
	3. ด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	6.30	1.07	อยู่ในระดับสูง
	4. ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	2.00	0.69	อยู่ในระดับสูง
	5. ด้านการให้และการรับ	5.86	0.68	อยู่ในระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 4 ปรากฏว่าด้านการเข้าใจตนเองและเพื่อน ด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และด้านการให้และการรับ อยู่ในระดับสูงทุกด้าน

ตาราง 5 เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

การเข้าร่วมโครงการ						
พัฒนาสัมพันธภาพ กับเพื่อน	n	$\bar{X}$	ΣD	ΣD^2	S.D.	t
ก่อนเข้าร่วมโครงการ	35	33.54				
			140	926	1.79	22.73**
หลังเข้าร่วมโครงการ	35	38.37				

$$t_{.01}, 34 = 2.443$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 5 ปรากฏว่า สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น

3. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนเป็นรายด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 5

ตาราง 6 เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนรายด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

สัมพันธภาพกับเพื่อนรายด้าน		$\bar{X}$	S.D.	t
ด้านการเข้าใจตนเองและเพื่อน	ก่อนการเข้าร่วมโครงการ	5.48	1.52	5.18 *
	หลังการเข้าร่วมโครงการ	6.65	1.08	
ด้านความเป็นตัวของตัวเอง	ก่อนการเข้าร่วมโครงการ	14.97	1.69	6.12 *
	หลังการเข้าร่วมโครงการ	16.48	1.01	
ด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	ก่อนการเข้าร่วมโครงการ	6.57	1.03	6.22 *
	หลังการเข้าร่วมโครงการ	7.54	0.61	
ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	ก่อนการเข้าร่วมโครงการ	1.80	0.40	1.27 *
	หลังการเข้าร่วมโครงการ	1.91	0.37	
ด้านการให้และการรับ	ก่อนการเข้าร่วมโครงการ	5.14	0.91	3.50 *
	หลังการเข้าร่วมโครงการ	5.77	0.59	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 6 เมื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน มีสัมพันธภาพกับเพื่อน ด้านการเข้าใจตนเองและเพื่อน ด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และด้านการให้และการรับ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วม

กิจกรรมกลุ่ม ตามโครงการการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตามโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง(สุทริวิเทศอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 99 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทริวิเทศอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ที่มีคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนต่ำ จำนวน 35 คน
3. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ คือ โครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม
 - 3.2 ตัวแปรตาม คือ สัมพันธภาพกับเพื่อน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถาม “ใครเอ่ย”
2. แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน
3. โครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

การดำเนินโครงการ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินโครงการดังนี้

1. ก่อนดำเนินโครงการ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธิวิเทศอุปถัมภ์) จำนวน 35 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้รับการคัดเลือกมาเป็นคะแนนก่อนดำเนินโครงการ

2. การดำเนินโครงการ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยดำเนินการ โดยการใช้กิจกรรมกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (ดูรายละเอียดในภาคผนวก) โดยใช้เวลาในการดำเนินโครงการ 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ในวันอังคาร และวันพฤหัสบดี ระหว่างวันที่ 4 มกราคม 2543 ถึงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2543 โดยใช้เวลาลงเลิกเรียนตอนเย็นในช่วงเวลา 15.10 น. – 16.00 น. รวม 11 ครั้ง

3. หลังดำเนินโครงการ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนฉบับเดิมอีกครั้ง

3.2 นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพ

3. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนรายด้าน ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าสรุปผลได้ดังนี้

1. นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง(สุทริวิเทศอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับสูง และมีคุณลักษณะด้านการเข้าใจตนเองและเพื่อน ด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และด้านการให้และการรับ อยู่ในระดับสูง ตามลำดับ
2. นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

1. จากการศึกษาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับสูง และมีคุณลักษณะด้านการเข้าใจตนเองและเพื่อน ด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และด้านการให้และการรับ อยู่ในระดับสูง ตามลำดับ
2. จากการศึกษาผลของโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ในขณะที่นักเรียนเข้าร่วมโครงการในระยะแรก นักเรียนบางคนมักแสดงท่าทางและสีหน้าเบื่อหน่ายต่อกิจกรรมในกลุ่ม แต่เมื่อถึงกิจกรรมที่ต้องใช้เทคนิคการเล่นเกม ผลปรากฏว่านักเรียนเริ่มรู้สึกสนุกสนาน และให้ความสนใจในกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น จากการสังเกตกิริยาท่าทางและการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ มีบางส่วนถูกกระตุ้นจากเพื่อน ๆ ในกลุ่มย่อยของตน ให้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและถูกส่งเป็นตัวแทนในการอภิปรายผลหน้าชั้นเรียน มีส่วนช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจตนเองและเพื่อน เป็นตัวของตัวเอง รู้ประโยชน์ของการเป็นผู้ฟังที่ดี ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความไว้วางใจกัน และรู้จักการให้และการรับที่เหมาะสม นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน มีคุณลักษณะเข้าใจตนเองและเพื่อน เป็นตัวของตัวเอง ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการให้และการรับได้อย่างเหมาะสมดีขึ้นตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่า โครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ และเข้าใจความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเองในการ

สร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนอย่างเหมาะสม ซึ่งวิธีการที่ใช้ในโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ประกอบด้วยเทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง และการเล่นเกม โดยในแต่ละกิจกรรมผู้วิจัยจะเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความพอใจ และเห็นคุณค่าของกิจกรรม เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพได้เป็นอย่างดี จึงทำให้สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการดีขึ้น

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2530 : 2,137) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่ดีในการนำไปใช้พัฒนานุคคลและกลุ่ม เพราะเป็นการให้ประสบการณ์ตรง เป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ สามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความซาบซึ้งและพึงพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเอง กิจกรรมกลุ่มจะเกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องราวความต้องการของบุคคลอื่น และทักษะในการแสดงออกถึงความเข้าใจดังกล่าวแล้ว ในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น นอกจากนี้ บัตตัน (Button.1974 : 1-2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโตและพัฒนา โดยเฉพาะทักษะด้านสังคม และด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทำให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เมตตา จินดารักษ์ (2525 : 41) ซึ่งได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวทางสังคมดีขึ้น และ บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ (2530 : 46) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวกับเพื่อนดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า โครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม สามารถนำมาพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนได้ จึงน่าจะเป็นเครื่องมือที่ครู อาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องได้นำไปทดลองใช้ เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนให้แก่เด็กในกลุ่มอื่น ๆ

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาหาแนวทาง เพื่อช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนไปในทางที่ดี

1.3 ผู้บริหารโรงเรียน ครูแนะแนว ครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน ควรนำผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง ใช้เหตุผลในการอบรมสั่งสอน ในการปกครองและแก้ปัญหาต่าง ๆ เพราะนักเรียนในวัยนี้ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน และแบบแผนของความสัมพันธ์ที่วัยรุ่นมีต่อเพื่อน จะเป็นเครื่องตัดสินว่าเขามองโลกและตนเองอย่างไร

1.4 สำหรับพ่อแม่ และผู้ปกครอง ควรให้ความรัก ความอบอุ่น และความยุติธรรมกับเด็กทุกคน เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น เป็นตัวของตัวเอง ยอมรับฟังความคิดเห็น ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งน่าจะเป็นวิธีการหนึ่งในการช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะและทัศนคติทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการสร้าง และรักษาความสัมพันธ์เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำโครงการการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ไปดำเนินการพัฒนาให้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3

2.2 ควรพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้วิธีการอื่น ๆ เช่น การฝึกวิเคราะห์ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจน์กมล สุวิทยารัตน . ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน-
 มิตร, 2537. อัดสำเนา
- กันยา สุวรรณแสง . การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บำรุงสาสน์, 2533.
- กิติกร มีทรัพย์ . การพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ญาณิการ์ต,
 2527 หน้า 352-383
- กิตยวดี บุญเชื้อ . “การให้และการรับ” ใน กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ :
 บุรพาศิลป์การพิมพ์, 2525.
- คมเพชร ฉัตรสุกกุล . กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- จิราภรณ์ หุ่นตระกูล . ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับ
เพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเสมียนนารี กรุงเทพมหานคร.
 ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
 อัดสำเนา
- ชูชัย สมितिไกร . คุณคือเจ้าชีวิต. กรุงเทพฯ : สโมสรนักขาย, 2528.
- . ผูกมิตรพิชิตคน. กรุงเทพฯ : สโมสรนักขาย, 2528.
- ทศนา เทียนเสมอ . แบบตัวอย่างการฝึกอบรมด้านมนุษยสัมพันธ์แก่นักเรียนฝึกหัดครูในประเทศไทย.
 มลรัฐอริโซนา : มหาวิทยาลัยอริโซนา, 2515.
- นพพร พานิชสุข . “เราจะวางตัวอยู่ในสังคมอย่างไรจึงจะมีความสุข” มิตรครู. 27(19) : 21-23 ตุลาคม
 2528.
- บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ . ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา

บุหงา วชิระศักดิ์มงคล . กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน . พิษณุโลก : แผนกเอกสารและการพิมพ์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก , 2526. อัดสำเนา

ปราณี พรรณวิเชียร . “ทำอะไรไม่ไร้เพื่อน” วารสารสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. 9 (1) : 76-78 ;
กรกฎาคม. 2534.

พนม ลิ้มอารีย์ . กลุ่มสัมพันธ์ . กาฬสินธุ์ : จินตทัศน์การพิมพ์, 2522.

พรรณราย ทรัพย์ะประภา . การสอนกิจกรรมแนะแนวด้วยกระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

พิไลรัตน์ ทองอุไร . สัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลทางการพยาบาลจิตเวช. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริม, 2529.

พิสิทธิ์ ปทุมบาล . ผลของการเข้ากลุ่มแบบ Sensitivity Training ต่อการพัฒนาสัมพันธ์ภาพระหว่าง
บุคคล . วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : เกษตรศาสตร์, 2532. อัดสำเนา

✓ มาลินี อยู่โพธิ์ . การทดลองการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้านสัมพันธ์-
ภาพกับเพื่อน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
อัดสำเนา

เมตตา จินดารักษ์ . ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา

ยรรยง ผิวอ่อน . ผลของการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศของนิสิต
ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ . เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริม-
วิชาการ, 2536.

✓ วัชรวิทย์ ทรัพย์มี . ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย, 2530.

✓ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา . รายงานการวิจัยเรื่อง นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

✓ วิจิตร อวະกุล . เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2526.

----- . เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : บริษัท โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์ จำกัด, 2528.

วินิจ เกตุจำ และ คมเพชร ฉัตรสุกกุล . กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : โอเคียนส์โตร์, 2522.

วิระวัฒน์ ปันนิตามัย . “เขาวนั้รณณั้ดัชนั้วัดความสำเร้งในชีวิด วารสารแนแวนแและจิตวิทยาการ
ศึกษา. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 มกราคม-มิถุนายน, 2542.

✓ สงวน สุทธิเลิศอรุณ . ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2529.

สมพงษ์ จิตระดับ . การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

สุณีย์ ธีรดาการ . จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร,
2530.

สุธีรพันธ์ กรลักษณ์ . “การฝึกฝนประสาทรับรู้สั้ก” จิตวิทยาคลินิค. 4(1) 651-654, มกราคม 2516.

✓ สุภาพรณ โศตรจรัส . สุขภาพจิต เล่ม 1 จิตวิทยาในการดำรงชีวิด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

สุรัช โกศิยะกุล . การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางการปรับตัวสำหรั้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 ในจังหวัดกำแพงเพชร. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร, 2526.อัดสำเนา

เสาวรัตน์ จุลรัตน์ . ตัวแปรที่เกี่ยวขั้กับปัญหาการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.อัดสำเนา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. การกำหนดลำดับความสำคัญของ
ขอบเขตเนื้อหาการวิจัยทางการศึกษาไทย. โรงพิมพ์เจริญผล. กรุงเทพฯ : 2541.

✓ อารีย์ ลีลา . ผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ อำเภอลานสั้ก จังหวัดอุทัยธานี. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.อัดสำเนา

✓ อรุณิประภา หอมเศรษฐี . มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.

Ahmad, Rcza Riahinejad and Albert B. Hood. “The Development of Interpersonal Relationships
in College,” Journal of College Student Personnel. 25(6) : 498 – 502 ; November, 1984.

Banister, R. “A Comparative Study of Extroversion - Introversion traits to Two Instructional
Methods,” Dissertation Abstracts International. 31 : 4327 ; February, 1973.

- Cartwright, Darwin and Alvin Zander. Group Dynamic : Research and Theory. 3 rd ed. New York : Harper and Row, 1968.
- Carkhuff, R.R. and B.G. Betenson. Beyond Counseling and Therapy. 2 nd ed. New York : Holt Rinehart and Winston, 1977.
- ✓ Chickering, Arther W. Education and Identity. San Francisco : Jossey –Bass, 1969.
- Cronbach, L.J. Essentials of Psychological Testing. 3 rd ed. New York : Harper and Row Publisher, 1970.
- Cumming, H.H. Improving Human Relation. Washington D.C. : National Cauncil for the Social Student, 1949.
- Deighton, Lee C. "Small Group Instruction," The Encyclopedia of Education. New York : The Macmillan Company and Free Press, 1971.
- Glasse, Herman Lewis. "Developing Interpersonal Relation in A College Girls Dormitory," Dissertation Abstracts International. 27(1) : 113 – A ; July, 1966.
- Herrold, Kenneth F. "Evaluation and Research in Group Dynamics," Educational and Psychological Measurement. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, 1986.
- ✓ Johnson, D.W. Reaching Out : Interpersonal Effectiveness and Self – Actualization. New York : Prentices – Hall, 1972.
- . Reaching Out : Interpersonal Effectiveness and Self – Actualization. New York : Prentices – Hall, 1986.
- Kaplan, L. Mental Health and Human Relations in Education. New York : Harper & Row Publisher, 1956.
- Ottaway, A.K.C. Learning Through Group Experimences. London : Routhledge and Kegan Paul, 1966.
- Rogers, C. Freedom to Learn. Columbus, Ohio : Charles E. Merrill, 1969.
- Sasse, Connie R. Person to Person. Texas : Chas A Bennett, 1975.
- Traxler, A.E. and R.D. North. Technique of Guidance. New York : Harper and Row, 1957.
- Treppa, Jerry A. and Lawrence Frike. "Effect of Marathon Group Experience," Journal of Counseling Psychology. 19(2) : 466 – 468 ; September, 1972.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. แบบสอบถาม “ใครเอ่ย”
2. แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน
3. โปรแกรมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพ

แบบสอบถามใครเอ่ย

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจง

ขอให้นักเรียนคิดถึงลักษณะของเพื่อนและตัวของตัวเอง โดยพิจารณาอย่างรอบคอบ เพื่อตอบคำถามว่าลักษณะดังกล่าวข้างล่างนี้ จะตรงกับลักษณะของเพื่อนคนใด หรือตรงกับตัวนักเรียนเอง แล้วใส่ชื่อเพื่อนหรือชื่อของนักเรียน ทั้งนี้ขอให้นักเรียนพิจารณาตัดสินใจด้วยตัวของตัวเอง ไม่อนุญาตให้ปรึกษากับเพื่อน คำตอบของนักเรียนจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มของนักเรียน และจะเก็บเป็นความลับ

1. ใครเอ่ยที่ชอบทำตามคำขอร้องของเพื่อน.....
2. ใครเอ่ยที่ไม่ชอบแสดงความคิดเห็น.....
3. ใครเอ่ยที่เพื่อนไม่ไว้วางใจมากที่สุด.....
4. ใครเอ่ยที่ไม่ชอบช่วยเหลือเพื่อนในชั้น.....
5. ใครเอ่ยที่ไม่สนใจว่าเพื่อนจะรู้สึกอย่างไร.....
6. ใครเอ่ยที่ชอบต่อว่าเมื่อเพื่อนทำผิด.....
7. ใครเอ่ยที่ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน.....
8. ใครเอ่ยที่ไม่ตั้งใจฟังเวลาเพื่อนพูด.....
9. ใครเอ่ยที่ไม่ค่อยแบ่งของให้เพื่อนใช้.....
10. ใครเอ่ยที่เศร้าและไม่มีความสุขอยู่เสมอ.....
11. ใครเอ่ยที่เมื่อทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด.....
12. ใครเอ่ยที่ไม่ยอมเข้าใจในสิ่งที่เพื่อนแสดงออก.....

แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

ขอให้นักเรียนพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ ซึ่งมี 3 คำตอบคือ ก. ข. และ ค. แล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับสิ่งที่นักเรียนจะแสดงออกเพียงข้อเดียว เมื่อเลือกคำตอบข้อใดขอให้ทำเครื่องหมาย X ทับข้อคำตอบที่นักเรียนเลือก ลงในกระดาษคำตอบที่แจกให้

ในการตอบแบบสอบถามควรปฏิบัติดังนี้

1. ก่อนตอบแบบสอบถามแต่ละข้อ โปรดอ่านข้อความที่กำหนดให้ ให้เข้าใจเสียก่อน
2. เมื่อเข้าใจข้อความที่อ่านแล้ว จึงพิจารณาตัดสินใจเลือกคำตอบ โดยทำเครื่องหมาย

X ทับข้อคำตอบที่ตรงกับการแสดงออกของนักเรียนเพียงข้อเดียว แม้ว่าบางเหตุการณ์จะยังไม่เคยเกิดขึ้น ก็ขอให้นักเรียนพิจารณาว่า ถ้าเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้น นักเรียนจะอย่างไร

3. คำตอบของนักเรียนไม่มีคำตอบใดผิด แต่คำตอบอาจแตกต่างกันไปตามการแสดงออกของแต่ละคน

4. โปรดตอบคำถามทุกข้อ เพราะถ้าขาดข้อใดข้อหนึ่งไป แบบสอบถามนี้จะใช้ไม่ได้ทันที

ตัวอย่าง

(0) นุสบาเป็นเพื่อนสนิทของวันวิสาข์ ในวันไหว้ครูของโรงเรียน วันวิสาข์ใส่แหวนเพชรของคุณแม่มาด้วย ซึ่งผิดกฎระเบียบของโรงเรียน และพูดกับนุสบาว่า “สวดยใหม่ของแม่ฉันเอง” ถ้านักเรียนเป็นนุสบา นักเรียนจะอย่างไร

- ก. บอกวันวิสาข์ว่า “ไม่ต้องมาอวดหรอก ถ้าหายจะสมน้ำหน้าให้
- ข. บอกวันวิสาข์ว่า “ก็สวยดีนะ แต่เธอน่าจะใส่ตอนที่ไม่ได้มาโรงเรียนจะดีกว่า เพราะผิดกฎของโรงเรียน”
- ค. บอกวันวิสาข์ว่า “สวยดีนะ แต่อาจโดนอาจารย์ดุเอานะ”

จากตัวอย่าง (0) ถ้านักเรียนเลือกข้อ ค. ให้ทำเครื่องหมาย X ทับข้อ ค. ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบเป็น ข. ให้ขีด ☒ ทับข้อที่ไม่ต้องการ (ค.) แล้วทำเครื่องหมาย X ทับข้อใหม่ที่ต้องการ (ข.)

คำตอบ	สำหรับผู้วิจัย
0. ก ข ค	
00. ก ข ค	

คำตอบของนักเรียนจะไม่มีผลต่อการสอบวิชาใด ๆ ขอให้ให้นักเรียนตอบด้วยความสบายใจ และตรงกับการแสดงออกที่นักเรียนแสดงออกอยู่เสมอ ๆ

1. “บงกชรัตน์ อัญชลี และทิพธัญญา เป็นเพื่อนสนิทกัน บงกชรัตน์มีเรื่องไม่เข้าใจกันกับอัญชลี”
ถ้านักเรียนเป็นบงกชรัตน์ นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. เล่าเรื่องทั้งหมดให้ทิพธัญญาฟัง และปรึกษว่าจะแก้ไขอย่างไรดี
 - ข. ไม่เล่าเรื่องนี้ให้ใครฟังเก็บไว้คิดแก้ปัญหาคนเดียว
 - ค. เล่าให้ทิพธัญญาฟังเป็นบางส่วน เพราะกลัวว่าทิพธัญญาจะนำไปเล่าให้คนอื่นฟัง
2. จากการประชุมของชมรมดนตรี เพื่อหารายได้เข้าชมรม ซึ่งที่ประชุมมีมติว่า “จะจัดการแสดงดนตรี และจะจำหน่ายบัตรราคา 150 บาท กิ่งกมลซึ่งเป็นตัวแทนของนักเรียนชั้น ม.1 มีความเห็นว่าบัตรราคาแพงเกินไป” ถ้านักเรียนเป็นกิ่งกมล นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราคาบัตร
 - ข. นั่งเฉย ๆ ไม่แสดงความคิดเห็น
 - ค. บอกเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ ให้แสดงความคิดเห็นว่าบัตรราคาแพงเกินไป แล้วจึงค่อยยกมือสนับสนุน
3. อาจารย์ประจำชั้นเรียกประชุมนักเรียนชั้น ม.2 หลังเลิกเรียน เกี่ยวกับการแบ่งเวรรับผิดชอบ นำสวคมนตรีในการเข้าแถวหน้าเสาธง ที่ประชุมเสนอว่า “ควรให้นักเรียนหญิงรับผิดชอบในเรื่องนี้ ส่วนนักเรียนชายให้ปฏิบัติกิจกรรมอื่น ๆ แต่พรนรีไม่เห็นด้วย เพราะคิดว่าชายหรือหญิงควรมีสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบเหมือนกัน” ถ้านักเรียนเป็นพรนรี นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ยกมือเสนอให้ทบทวนใหม่เกี่ยวกับการจัดเวร
 - ข. ยอมรับข้อเสนอสมาชิก
 - ค. พุดกับเพื่อน ๆ คนอื่น ๆ ก่อนเพื่อหาพรรคพวก จากนั้นจึงค่อยยกมือคัดค้าน
4. “ศศิธรเล่าภาพยนตร์ที่ไปดูกับวีราภรณ์ให้เพื่อนสนิทในกลุ่มฟัง อารดาซึ่งนั่งอยู่ด้วยก็อยากไปดู ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวเหมือนกัน” ถ้านักเรียนเป็นอารดา นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ชวนเพื่อนซึ่งนั่งอยู่ด้วยกันไปห้องนำ พร้อมกับพูดว่า “ถ้าไปดูเองคงจะสนุกกว่านี้แน่”
 - ข. ฟังเรื่องที่ศศิธรเล่า และซักถามด้วยความสนใจ
 - ค. นั่งฟังอยู่ด้วย แต่ก็ทำเป็นไม่สนใจ

5. อาจารย์หมวดวิชาศิลปศึกษา บอกกับนักเรียนว่า ในสัปดาห์หน้าทางหมวดศิลปศึกษา จะจัดการแสดงผลงานนักเรียนทางด้านศิลปศึกษา จึงขอให้นักเรียนช่วยกันเสนอความคิดเห็น “ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรที่จะเสนออาจารย์ แคร่ขอให้เพื่อนเสนอความคิดเห็นก่อน แล้วจึงจะเสนอความคิดของตน แต่ก็ไม่มีใครพูดอะไร”

ก. ไม่แสดงความคิดเห็นใด ๆ

ข. เสนอความคิดเห็นเมื่ออาจารย์เรียกชื่อถาม

ค. ยกมือขอแสดงความคิดเห็น

6. วาสิณี สุพรรณษา และทิวา วางแผนกันว่าจะไปเที่ยวพระราชวังบางปะอิน ที่อยุธยา แต่จะไปทางไหนดี “วาสิณีเสนอว่า ควรไปทางรถไฟ เพราะคนไม่เคยไปและอยากมองวิวทิวทัศน์ขณะนั่งรถไฟ แต่สุพรรณษาอยากไปโดยทางรถยนต์ เพราะคิดว่าเร็วและสะดวกสบายดี” ถ้านักเรียนเป็นทิวา นักเรียนจะอย่างไร

ก. รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนทั้งสองคน และช่วยกันตัดสินใจว่าจะเดินทางทางไหนดี

ข. ไม่สนใจข้อเสนอของเพื่อนทั้งสองคนเลย เพราะคิดว่าจะไปทางเรือจะดีกว่า

ค. รับฟังข้อเสนอของเพื่อน พร้อมกับเสนอแนะว่า น่าจะไปทางเรือมากกว่า

7. “ประณตขอยืมรถจักรยานคันใหม่ของอาคม ซึ่งแม่เพิ่งซื้อให้เมื่อวานนี้ แต่ประณตขี่จักรยานยังไม่เก่ง” ถ้านักเรียนเป็นอาคม นักเรียนจะอย่างไร

ก. บอกประณตว่า “รอให้เธอขี่จักรยานให้เก่งกว่านี้ก่อน แล้วจะให้ยืม”

ข. บอกประณตว่า “ແหม! จักรยานคันนี้แม่ฉันเพิ่งซื้อให้ ฉันยังไม่ได้ลองขี่เลย”

ค. ทำเฉย ๆ นารถเข้าเก็บที่และคล้องกุญแจเรียบร้อย

8. ในช่วงเวลาพักกลางวัน อาจารย์ให้นักเรียนประดิษฐ์ภาพจากเศษวัสดุ “พัชราไม่มีกาวติดภาพ จึงทำไม่เสร็จ อุบลวรรณซึ่งเป็นเพื่อนของพัชรา กำลังทำงานประดิษฐ์อยู่เช่นกันและมีกาวอยู่เพียงนิดหน่อยเท่านั้น” ถ้านักเรียนเป็นอุบลวรรณ นักเรียนจะอย่างไร

ก. แบ่งกาวให้พัชรา

ข. ทำงานประดิษฐ์ของคนต่อไป พยายามไม่มองพัชรา

ค. บอกพัชราให้ไปขอกาวจากอาจารย์

9. อัญธิกาไปเที่ยวกับภัสสร ครั้นถึงเวลาเที่ยง อัญธิกาบอกว่าหิวข้าว แต่ในบริเวณนั้น มีข้าวขาหมูขายเพียงอย่างเดียว ภัสสรจึงบอกอัญธิกาว่า “เดินไปอีกหน่อยเถอะนะ คงจะมีก๋วยเตี๋ยวขาย” แต่เดินไปครู่ใหญ่ ก็ยังไม่มีร้านที่ขายก๋วยเตี๋ยว อัญธิกาจึงตะโกนออกมาว่า “เมื่อไหร่จะถึงร้านที่ขายข้าวแกงสักที หิวจะตายอยู่แล้ว”
- พยายามเข้าใจอัญธิกาว่า ที่อัญธิกาตะโกนเสียงดัง เพราะหิวข้าว
 - โกรธอัญธิกาที่ตะโกนเสียงดัง แล้วพูดโต้ตอบอัญธิกาด้วยเสียงดังเช่นกัน
 - โกรธอัญธิกาแต่ก็พยายามข่มใจไว้
10. “ยุทธพล ศักดิ์ชัย ไปรับประทานอาหารกลางวันด้วยกัน แต่ศักดิ์ชัยปฏิเสธ โดยไม่บอกเหตุผล”
ถ้านักเรียนเป็นยุทธพล นักเรียนจะอย่างไร
- โกรธศักดิ์ชัยที่ไม่ไปทานข้าวด้วย
 - พยายามเข้าใจว่าศักดิ์ชัยคงติดธุระที่ไม่ไปทานข้าวด้วย
 - เมื่อศักดิ์ชัยปฏิเสธจึงหันไปชวนเพื่อนคนอื่นแทน
11. ครูตั้งนักเรียนให้นักท่องกระดามาเพื่อประดิษฐ์สิ่งของ ในช่วงโมเมนต์ “พีรรัตน์ ขอให้ภานุพงษ์หาเศษผ้ามาเผื่อด้วย แต่ภานุพงษ์ก็ไม่ว่างจะไปหาจากที่ไหน” ถ้านักเรียนเป็นภานุพงษ์ นักเรียนจะอย่างไร
- ไม่พูดอะไร
 - บอกพีรรัตน์ว่า “ฉันก็ยังไม่รู้ว่าจะไปหาเศษผ้าจากที่ไหนเลย เธอไปหาเองเถอะ”
 - บอกพีรรัตน์ว่า “ต่างคนต่างหาดีกว่า”
12. “ประภารัตน์กับสายใจ มีเรื่องได้เถียงกันอย่างรุนแรง และประภารัตน์รู้สึกว่ายายใจเสียใจมาก”
ถ้านักเรียนเป็นประภารัตน์ นักเรียนจะอย่างไร
- พยายามไม่พูดถึงเรื่องนั้นอีก
 - ปรับความเข้าใจกับสายใจ เพื่อความเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันต่อไป
 - หาโอกาสขอโทษสายใจ เพราะรู้สึกว่าตัวเองทำให้สายใจเสียใจ
13. โรงเรียนของนนท์พัฒน์รับบริจาคเงินเพื่อซื้อของขวัญไปเยี่ยมพลรบขวัญทหารชายแดน “นนท์พัฒน์กำลังเก็บเงินเพื่อซื้อนาฬิกาที่อยากได้มานานแล้ว ถ้าเขาบริจาคเงินครั้งนี้ เขาจะต้องเก็บเงินต่อไปอีกนานกว่าจะซื้อนาฬิกาได้” ถ้านักเรียนเป็นนนท์พัฒน์ นักเรียนจะอย่างไร
- ไม่บริจาคเงิน เก็บเงินไว้ซื้อนาฬิกา
 - บริจาคเงินเพียงเล็กน้อย เพราะจะเก็บไว้ซื้อนาฬิกา
 - บริจาคเงินที่เก็บสะสมไว้ให้โรงเรียนไปซื้อของให้ทหาร

14. ในเวลาพักกลางวัน จวีวรรณคุยกับยุวพรและเพื่อน ๆ ว่า “ได้ไปเที่ยวชายทะเลมา” ถ้านักเรียนเป็นยุวพร นักเรียนจะอย่างไร
- ก. ขณะที่ฟังจวีวรรณเล่าก็คุยกับเพื่อน ๆ
 - ข. ฟังจวีวรรณเล่าเรื่องการไปเที่ยวชายทะเล
 - ค. ชวนเพื่อน ๆ คนอื่นคุยเรื่องอื่น
15. “พ่อแม่ของวัฒนะเป็นคนมีฐานะดี จึงซื้ออุปกรณ์การเรียนให้วัฒนะคราวละมาก ๆ ชายชาญเพื่อนร่วมชั้นของวัฒนะมีฐานะยากจน จึงต้องซื้ออุปกรณ์การเรียนทีละอย่าง และชายชาญก็มักขาดอุปกรณ์การเรียนเสมอ” ถ้านักเรียนเป็นวัฒนะ นักเรียนจะอย่างไร
- ก. แบ่งอุปกรณ์การเรียนให้กับชายชาญ
 - ข. ปลอมให้ชายชาญแก้ปัญาเอง
 - ค. ให้ชายชาญยืมอุปกรณ์การเรียนใช้บ้างเป็นบางครั้ง
16. ในการจัดบอร์ดวันพ่อ วศินกำลังนั่งระบายสีพื้นบอร์ดอยู่ รักษาติสต์ผูกพันระบายสี โดยไม่ระวัง ทำให้น้ำกระเด็นมาเปื้อนเสื้อของวศิน และรักษาติสต์กับวศินว่า “ขอโทษนะ ฉันไม่ได้ตั้งใจ” ถ้านักเรียนเป็นวศิน นักเรียนจะอย่างไร
- ก. แสดงสีหน้าไม่พอใจ และพูดว่า “ขอโทษแล้วมันหายเหอ”
 - ข. หันมาดูเสื้อที่เปื้อน แล้วพูดว่า “ทีหลังระวังหน่อยนะ”
 - ค. แสดงสีหน้าไม่พอใจ แล้วพูดว่า “ช่างมันก็แล้วกัน”
17. “สุพงษ์เล่าเรื่องที่ไปเห็นรถบรรทุกพลิกคว่ำมาให้เพื่อน ๆ ฟัง อานาจนั่งฟังอยู่ด้วย” ถ้านักเรียนเป็นอานาจ นักเรียนจะอย่างไร
- ก. บอกเพื่อน ๆ ว่า สุพงษ์ขี้โม้ คุยเรื่อง ไม่ได้เห็นมาจริง ๆ หรือ
 - ข. ตั้งใจฟังเรื่องที่สุพงษ์เล่าและถามอานาจว่า แล้วมีคนบาดเจ็บมากหรือเปล่า
 - ค. ฟังสุพงษ์เล่าไปด้วย ทำงานไปด้วย
18. “ขณะที่สุภรณ์นั่งทำการบ้าน รัตนาเพื่อนร่วมชั้นของสุภรณ์นำน้ำมาให้สุภรณ์ดื่ม บังเอิญทำน้ำหกรดสุภรณ์” ถ้านักเรียนเป็นสุภรณ์ นักเรียนจะอย่างไร
- ก. พูดยกับรัตนาว่า “เป่ยกหมดเลย ระวังหน่อยซิ”
 - ข. โกรธรัตนา แล้วพูดว่า “ไม่ต้องมายุ่งกับฉัน เวลาฉันทำงานอีกเลยนะ”
 - ค. พูดยกับรัตนาว่า “ไม่เป็นไร น้ำเป่ยกเดี๋ยวกี้แห้ง ทีหลังระวังหน่อยก็แล้วกัน”

19. “นักเรียนชั้น ม.5/1 จัดงานต้อนรับปีใหม่ และมีการเล่นเกมแข่งขันกัน มงคลเป็นคนอธิบายกติกาการเล่นให้ผู้เข้าร่วมการแข่งขันฟัง วรินทร์เป็นผู้หนึ่งที่เข้าร่วมแข่งขัน และวรินทร์เคยเล่นเกมนี้มาก่อน” ถ้านักเรียนเป็นวรินทร์ นักเรียนจะอย่างไร
- ก. ฟังมงคลอธิบายจะได้เข้าใจยิ่งขึ้น
 - ข. คุยกับผู้เข้าร่วมแข่งขันคนอื่นขณะที่มงคลอธิบายกติกา
 - ค. ฟังมงคลอธิบายบ้างไม่ฟังบ้าง แต่เมื่อไม่เข้าใจตอนไหนก็ยกมือถาม
20. ตอนเย็นเลิกเรียน “ศราวุธและสุรศักดิ์ไปรับประทานก๋วยจั๊บน้ำร้อนด้วยกัน ศราวุธแกล้งเติมน้ำปลาลงในชามก๋วยจั๊บน้ำร้อนของสุรศักดิ์ จนสุรศักดิ์รับประทานไม่ได้” ถ้านักเรียนเป็นสุรศักดิ์ นักเรียนจะอย่างไร
- ก. ชื้อก๋วยจั๊บน้ำร้อนใหม่มารับประทาน และบอกศราวุธว่า “ทีหลังอย่าทำอย่างนี้อีก”
 - ข. เติมน้ำปลาลงในชามก๋วยจั๊บน้ำร้อนของศราวุธให้มากกว่าที่ศราวุธเติมในชามของตน
 - ค. ชื้อก๋วยจั๊บน้ำร้อนใหม่มารับประทาน แต่แยกไปนั่งรับประทานที่โต๊ะอื่น
21. ตอนเย็นก่อนโรงเรียนเลิก “อานนท์เล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ไปดูมาให้มานพฟัง วาสนีย์เคยดูภาพยนตร์เรื่องนี้แล้ว และนั่งฟังอยู่ด้วย” ถ้านักเรียนเป็นวาสนีย์ นักเรียนจะอย่างไร
- ก. ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง เพราะเคยดูภาพยนตร์เรื่องนี้แล้ว
 - ข. ตั้งใจฟัง และบอกว่า “เรื่องนี้สนุกดี ฟังอีกก็เที่ยวก็ไม่เบื่อ”
 - ค. ขณะที่ฟังอานนท์เล่า ก็ทำหน้าเบื่อหน่าย

กระดาษคำตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับอักษร ก. ข. หรือ ค. ที่ตรงกับคำตอบที่นักเรียนเลือก

คำตอบ				สำหรับผู้วิจัย
1	ก	ข	ค	
2	ก	ข	ค	
3	ก	ข	ค	
4	ก	ข	ค	
5	ก	ข	ค	
6	ก	ข	ค	
7	ก	ข	ค	
8	ก	ข	ค	
9	ก	ข	ค	
10	ก	ข	ค	
11	ก	ข	ค	
12	ก	ข	ค	
13	ก	ข	ค	
14	ก	ข	ค	
15	ก	ข	ค	

คำตอบ				สำหรับผู้วิจัย
16	ก	ข	ค	
17	ก	ข	ค	
18	ก	ข	ค	
19	ก	ข	ค	
20	ก	ข	ค	
21	ก	ข	ค	
22	ก	ข	ค	
23	ก	ข	ค	
24	ก	ข	ค	
25	ก	ข	ค	
26	ก	ข	ค	
27	ก	ข	ค	
28	ก	ข	ค	
29	ก	ข	ค	
30	ก	ข	ค	

โปรแกรมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. ทำความรู้จักเพื่อนของเรา 2. สถานการณ์จำลอง "แนะนำตัว"	1. เพื่อสร้างบรรยากาศและสัมพันธภาพที่ดีในการเริ่มต้น เกิด-ความเป็นกันเอง พร้อมที่จะเรียนรู้กิจกรรมและความรู้สึกที่เกิดจากการเข้าร่วมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมาย กฎระเบียบ และวิธีการเข้าร่วมกระบวนการกลุ่ม - สัมพันธ์ ตลอดจนบทบาทของสมาชิกกลุ่มที่จะต้องปฏิบัติ	1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นวงกลม หันหน้าเข้าหากัน และผู้วิจัยแจกโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนทุกคน 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมแนะนำตัวเอง โดยผู้วิจัยแสดงตัวอย่างการแนะนำตัวแก่นักเรียน โดยแนะนำตัวว่าเป็นใคร ชื่ออะไร และให้เวลานักเรียนแต่ละคน กล่าวแนะนำตนเอง 3. ผู้วิจัยแจกแบบฟอร์ม "ล่าลายเซ็น" ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น /4. ให้นักเรียน...

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				4. ให้นักเรียนไปหาเพื่อน ที่มีลักษณะตรงกับ ข้อความในแบบฟอร์ม จากนั้นให้เพื่อนคนนั้น เซ็นชื่อในช่องหน้า ข้อความ 5. ผู้ที่ให้เพื่อนเซ็นชื่อได้ ครบก่อน กลับมานั่ง ที่เดิม 6. เมื่อทุกคนกลับมานั่ง ที่เดิม ให้คนที่เสร็จก่อน และเสร็จสุดท้ายออกมา เล่าความรู้สึกให้เพื่อน ฟัง 7. ผู้วิจัยบอกจุดประสงค์ ในการทำกิจกรรม กฎ ระเบียบ และวิธีการเข้า ร่วมกิจกรรม อธิบาย รายละเอียด บทบาท หน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม ที่จะต้องปฏิบัติ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				8. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงผลที่ได้จากกิจกรรม เปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย และปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่เข้าใจในการทำกิจกรรมกลุ่ม 9. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุป โดยเชื่อมโยงความคิดเห็นต่าง ๆ และผลสรุปของนักเรียนให้ชัดเจนอีกครั้ง โดยเน้นให้นักเรียนเห็นประโยชน์จากการนำความคิดต่าง ๆ ที่กลุ่มได้ช่วยกันสรุปไปใช้ในชีวิตรประจำวัน 10. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
2	การเข้าใจ ตนเอง	สถานการณ์จำลอง	1. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ เกี่ยวกับความรู้สึกและ การแสดงออกของ- ตนเองและยอมรับ - ลักษณะต่าง ๆ ตาม- ความเป็นจริงของ- ตนเอง	1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัย ชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ ต้องการให้นักเรียน ทราบ เล่าเรื่องสถาน- การณ์ที่นำมาใช้ จากนั้น ผู้วิจัยและนักเรียน ช่วยกันเลือกผู้แสดง บทบาท 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดง บทบาทไปตามลำดับ เหตุการณ์ที่เตรียมไว้ 3. ขั้นวิเคราะห์และ อภิปรายผล ผู้วิจัยให้ นักเรียนทบทวนและ วิเคราะห์ประสบการณ์ ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติ กิจกรรม โดยเน้นที่ กระบวนการและ บรรยากาศของการ แสดง

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				4. จัดสรุป ผู้วิจัยให้ นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้ จากการแสดงใน สถานการณ์จำลอง และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 5. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการทำ กิจกรรมครั้งต่อไป

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
3	ความเป็นตัว ของตัวเอง : การแสดง ความคิดเห็น	เกม	1. เพื่อให้นักเรียนมี- ความเป็นตัวของตัวเอง มีความกล้าแสดง ความคิดเห็น	1. ผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มอยู่ ห่างกันพอสมควร จากนั้นแจกกระดาษ และปากกาสำหรับผู้ที่ ทำหน้าที่เป็นเลขของ กลุ่มเท่านั้น 2. ผู้วิจัยอธิบายให้นักเรียน ทราบว่า กิจกรรมนี้ ทุกคนในกลุ่มต้องคิด และพูดออกมาให้ผู้ เป็นเลขจด พยายาม พูดสั้น ๆ ห้ามมิให้ โต้แย้งกัน ผู้ที่ทำหน้าที่ เป็นเลข จะต้องจด ทุกอย่างที่สมาชิกบอก ให้หมด 3. ผู้วิจัยแจ้งให้นักเรียน ทราบว่า แต่ละกลุ่มจะ ต้องมีการแข่งขันกัน ให้เวลาในการปรึกษา กัน 3 ครั้ง

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				4. เมื่อนักเรียนทุกคนเข้าใจแล้วผู้วิจัยบอกให้เวลา 1 นาทีเท่านั้น เมื่อหมดเวลา ห้ามไม่ให้พูดหรือจดต่อ ทุกคนต้องพยายามฝึกหัดตนเป็นคนซื่อสัตย์ เมื่อทุกคนพร้อม ผู้วิจัยถามว่า กระดาษหนังสือพิมพ์มีประโยชน์อะไรบ้าง ให้ลงมือเขียนได้ 5. หลังจากหมดเวลา ให้แต่ละกลุ่มนับว่าจดได้กี่อย่าง ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มอ่านให้ทุกคนฟัง 6. ผู้วิจัยแจ้งให้นักเรียนทราบว่า ในการทำกิจกรรมครั้งที่ 1 นี้ ยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร อาจมีบางคนไม่ยอมพูด

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				หรือออกความคิดเห็น ในครั้งที่ 2 นี้ ขอให้ นักเรียนทุกคนร่วมมือ กันมากขึ้น และใช้เวลา 1 นาทีเช่นกัน โดยผู้วิจัย ถามว่า "ผ้าขาวม้ามี- ประโยชน์อะไร" เมื่อ- หมดเวลา ให้ตัวแทน กลุ่มอ่านให้ทุกคนฟัง 7. ผู้วิจัยชมเชยและให้ กำลังใจแต่ละกลุ่ม ถ้า กลุ่มใดยังไม่ดีก็ให้ พยายามขึ้น เพราะจะทำ อีกเป็นครั้งสุดท้าย กลุ่มใดมีคะแนนรวม มาก กลุ่มนั้นก็จะเป็น ผู้ชนะ ผู้วิจัยถามว่า "กระป๋องนมมีประโยชน์ อะไร" ให้ลงมือเขียน /8. เมื่อ...

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				8. เมื่อหมดเวลาให้ตัวแทน ทุกกลุ่มอ่าน รวมคะแนน ของแต่ละกลุ่ม 9. ต่อจากนี้ ผู้วิจัยบอกให้ นักเรียนทุกคนปรึกษา กันใหม่ แต่ครั้งนี้อนุญาต ให้แสดงความคิดเห็น กันได้ และต้องเอามติ ของกลุ่ม โดยให้แต่ละ กลุ่มปรึกษากันในหัวข้อ "กระป๋องนมมีประโยชน์ อะไร" ให้เลือกเอา ประโยชน์ของกระป๋อง นมที่สำคัญที่สุดและ รอง ๆ ลงมา 3 อย่าง เท่านั้น อนุญาตให้ ปรึกษาจากรายการของ กลุ่มอื่นมาร่วมพิจารณา ด้วยก็ได้ ให้เวลา 3 นาที ให้ผู้แทนกลุ่มออกมา รายงาน

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				10. เมื่อทุกกลุ่มรายงานเสร็จ ให้จดไว้บนกระดาน คัดเลือกดูว่ามีรายการใดบ้างที่ซ้ำ ๆ กัน ให้เอารายการซ้ำกันมากที่สุด คัดเลือกให้เหลือเพียง 3 รายการ เป็นอันดับ 1,2 และ 3 ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นอภิปรายร่วมกันในกลุ่มใหญ่ 11. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 12. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการทำ - กิจกรรมครั้งต่อไป

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
4	ความเป็นตัว ของตัวเอง : กล้าปฏิเสธ	บทบาทสมมุติ	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ความเป็นตัวของตัวเอง และรู้จักกล้าปฏิเสธ	1. ขั้นนำ ผู้วิจัยยกตัวอย่าง สถานการณ์ที่ชัดเจน แล้วให้นักเรียนแบ่ง กลุ่ม โดยในแต่ละกลุ่ม จะแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ซึ่งประกอบด้วย ฝ่าย- ชักชวนไปในทางเสื่อม- เสีย และฝ่ายปฏิเสธ โดยให้แต่ละกลุ่มคิด บทบาทสมมุติขึ้น 2. ขั้นแสดง ผู้วิจัยให้ นักเรียนแต่ละกลุ่มออก มาแสดงบทบาทสมมุติ โดยใช้วิธีการจับสลาก 3. ขั้นวิเคราะห์ และ อภิปรายผล ผู้วิจัยให้ นักเรียนที่แสดงเปิดเผย ความรู้สึกและความคิด เห็นต่อบทบาทที่แสดง /4. ขั้น...

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				4. ขึ้นแสดงเพิ่มเติม ผู้แสดงจะแสดงเพิ่มเติม จากการแสดงความคิด เห็น และจากการ- อภิปรายร่วมกันของ เพื่อนในห้อง 5. ขึ้นสรุป ผู้วิจัยให้- นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่ง ที่ได้จากการแสดง บทบาทสมมุติ และผู้- วิจัยสรุปเพิ่มเติม 6. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา สถานที่ ในการทำ- กิจกรรมครั้งต่อไป

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
5	การเป็นผู้ฟังที่ดี	สถานการณ์-จำลอง	1. เพื่อให้นักเรียน - ตระหนักถึงผลดีที่เกิดจากการรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียน - ตระหนักถึงผลเสียที่เกิดจากการไม่รับฟังและไม่ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน 3. เพื่อให้นักเรียน - ตระหนักถึงความสำคัญของการรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน	1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดในการเข้าร่วมกิจกรรมให้นักเรียนทราบ 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม 2.1 ผู้วิจัยของอาสาสมัคร 2 คน แล้วนำอาสาสมัครออกไปนอกห้องบริเวณที่ไม่สามารถได้ยินเสียงพูดในห้องแล้วให้คำสั่งว่า "ขอให้อาสาสมัครแต่ละคนเตรียมเรื่องพูดให้กลุ่มฟังคนละ 3 นาที เรื่องที่พูดควรเป็นเรื่องที่นักเรียนสามารถพูดได้อย่างสบายใจ เช่น เรื่องสัตว์เลี้ยงของฉัน สิ่งของฉัน-

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				ชอบทำ สัตว์เลี้ยง ของฉัน ของเล่น ที่ฉันชอบ ฯลฯ เป็นต้น 2.2 ครูเข้ามาในห้อง แล้วบอกกับนักเรียน ว่า "ผู้วิจัยจะให้ อาสาสมัครทั้งสอง คนเข้ามาพูดในกลุ่ม ฟังทีละคน ขอให้ นักเรียนช่วยกัน แสดงท่าทางกระตือ- รือสั่น ข้มแหม่มแจ่มใส สนใจโดยการพูดคุย ซักถาม และชมเชย สนับสนุนผู้พูดคนที่ 1 ส่วนผู้พูดคนที่ 2 ให้นักเรียนแสดง ความสนใจชั่วคราว ต่อมาเริ่มแสดง- ความไม่สนใจโดย-

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				การพูดคุยซบซิบกัน เอง นั่งมองไปนอก- ห้อง ไม่ซักถามพูด- คุยหรือพูดขัดคอ" 2.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ นักเรียนซักถามจน เข้าใจ แล้วจึงเชิญ อาสาสมัครเข้ามา พูดทีละคน โดยให้ ตกลงกันว่าใครจะ เป็นผู้พูดคนแรก 2.4 เมื่ออาสาสมัคร 2 คนพูดจบ ผู้วิจัย สัมภาษณ์ความรู้สึก ของอาสาสมัครทั้ง สองคน 3. ขั้นวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้ คำถามกระตุ้น เพื่อให้ นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ ประสบการณ์จากการ /เข้าร่วม...

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				เข้าร่วมกิจกรรม พร้อม ทั้งวิเคราะห์ความรู้สึก และพฤติกรรมของ สมาชิกแต่ละคน 4. ขั้นสรุป 4.1 ผู้วิจัยให้นักเรียน ร่วมกันอภิปรายผล ที่ได้จากกิจกรรม แล้วสรุปเป็นแนวทาง เพื่อนำไปใช้ในชีวิต ประจำวัน 4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม โดยเชื่อมโยงความกึ เห็นต่าง ๆ และผล สรุปของนักเรียนให้ ชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นให้นักเรียน เห็นว่าการรับฟังและ ยอมรับความคิดเห็น ของเพื่อนจะก่อให้เกิด สัมพันธภาพที่ดี

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				ต่อกัน ทำให้เกิด ความเข้าใจซึ่งกัน และกัน เกิดความ- รู้สึที่ดีต่อกัน ทำให้ ผู้พูดและผู้ฟังมี ความรู้สึกว่า ตนเอง มีคุณค่าและเกิด ความภาคภูมิใจใน ตนเอง เราจึงควรนำ ความคิดต่าง ๆ ที่ กลุ่มช่วยกันสรุปไป ใช้ในชีวิตประจำวัน 5. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทำ กิจกรรมครั้งต่อไป

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
6	การยอมรับ ความแตกต่างระหว่าง บุคคล : การ รับฟังความคิดเห็นของ เพื่อน	อภิปรายกลุ่ม	1. เพื่อให้ นักเรียนมี- ความเป็นตัวของตัวเอง และรู้จักรับฟังความคิด เห็นของเพื่อน	1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยชี้แจง วัตถุประสงค์ที่ต้องการ ให้นักเรียนทราบ ให้- นักเรียนเลือกหัวหน้า- กลุ่มและเลขานุการกลุ่ม 2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม ผู้วิจัย เล่าเรื่อง "แม่น้าจระเข้" ให้ นักเรียนฟัง เมื่อเล่าเรื่อง จบแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียน แต่ละกลุ่มช่วยกันตั้งชื่อ เรื่อง และให้แต่ละคน คิดเสียก่อนว่า แต่ละคน จะให้คะแนนตัวละคร อย่างไร 3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย ผล ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่ม ออกมารายงานผลการ อภิปรายกลุ่มและขั้นตอน ของการอภิปราย /4. ขั้นสรุป...

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ นักเรียนร่วมกันสรุป สิ่งที่ได้จากการ- อภิปรายกลุ่ม และ ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 5. ครูนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทำ กิจกรรมครั้งต่อไป

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
7	การยอมรับ ความแตกต่างระหว่าง บุคคล : การ ให้อภัยเพื่อน	เกม	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ยอมรับความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและรู้จัก การให้อภัยเมื่อเพื่อน ทำผิด	1. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม โดยนั่งต่อ เรียงกันเป็นแถวตอน กำหนดให้เป็นเรือ กลุ่มละ 1 ลำ และตั้งชื่อ เรือแต่ละลำด้วย 2. จัดให้ทีมเรื่อนั่งกันใน รัศมีวงกลมที่สามารถ มองเห็นทีมแต่ละทีม ได้ทั่ว ๆ 3. กำหนดให้แต่ละกลุ่ม ใช้คำสั่งการก่อนยิง ตามลำดับ จากคนท้าย หลังสุดมาคนข้างหน้า ดังนี้ คนสุดท้ายสั่งว่า"ระวัง" คนที่สามสั่งว่า"บรรจุ" คนที่สองสั่งว่า"เตรียม- ยิง" คนแรกของทุกกลุ่มพูด ว่า "โป้ง" พร้อมกับชี้มือ

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				ไปลำไคลำหนึ่งที่จะยิงพร้อมกับเอ็กซ์เรย์ให้ถูกต้อง 4. ถ้าเรื่อลำไคตั้งไม่เป็นไปตามลำดับ หรือยิงแล้วเอ็กซ์เรย์ผิด ถือว่าแพ้ต้องออกจากการเล่น 5. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 6. ครูนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
8	ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	เกม	1. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้สัมพันธภาพของนักเรียนกับเพื่อนดีขึ้น ไม่หวาดระแวงหรือไม่ไว้วางใจกัน	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 6-8 คน และหาอาสาสมัครจากกลุ่ม 1 คน โดยใช้ผ้าปิดตาและยืนตรงกลาง 2. ผู้ที่ยืนอยู่รอบ ๆ ในรัศมีทุกคนสามารถแตะถึงคนตรงกลางได้ 3. ให้คนที่อยู่รอบ ๆ วง ผลักคนตรงกลาง เมื่อคนหนึ่งผลักคนอื่นจะช่วยกันรับ ไม่ให้เพื่อนล้ม 4. ผู้วิจัยถามถึงความรู้สึกของคนผลัก และคนปิดตา 5. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				6. คุรณัคหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทำ กิจกรรมครั้งต่อไป

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
9	การให้และการรับ	เกม	1. เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักการให้และการรับเพื่อส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจ ทั้งผู้ให้และผู้รับ	1. ผู้วิจัยชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ กฎ กติกา ระเบียบ วิธีการในการเล่น "ส.ค.ส.แค่เธอ" และสนทนานำเข้าสู่การเล่นเกม 2. ให้สมาชิกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามความสมัครใจ โดยผู้วิจัยกำหนดหมายเลขให้สมาชิกทั้ง 2 กลุ่มและแจกอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับทำการ์คอวยพรให้ทั้ง 2 กลุ่ม ให้แต่ละคนประดิษฐ์การ์ด โดยให้เขียนถึงความประทับใจที่มีต่อเพื่อนในอีกกลุ่มหนึ่ง มีการปรึกษากันได้ว่า จะเขียนอย่างไร จึงจะทำให้ผู้รับเกิดความ-

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				รู้สึกที่ดีและมีกำลังใจ เมื่อแต่ละคนประดิษฐ์ การ์ดเรียบร้อยแล้ว ให้นำไปให้ผู้ที่มี หมายเลขตรงกัน เมื่อ แต่ละคนอ่านการ์ด เรียบร้อยแล้ว ให้กลับ มานั่งเป็นวงกลมใหญ่ 3. ให้นักเรียนแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ความคิด เห็นกัน และให้พูดถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจาก การที่ได้ให้และได้รับ การ์ดอวยพรที่มี - ข้อความประทับใจ 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุป สิ่งที่ได้จากการเล่น เกม และผู้วิจัยสรุป เพิ่มเติม /5. ครู...

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				5. ศึกษาค้นหาวัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
10	การให้ - ความช่วยเหลือ เหลือเฟือ	เกม	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก การช่วยเหลือเพื่อน ทำให้เกิดความรู้สึก เห็นอกเห็นใจกันและ ช่วยให้เกิดสัมพันธภาพ ที่ดีต่อกัน	การปฏิบัติกิจกรรมครั้งที่ 1 - ผู้วิจัยอธิบายกติกา สี่เหลี่ยมคางหมู- มหัศจรรย์ ครั้งที่ 1 ให้ นักเรียนฟังดังนี้ - ผู้วิจัยมีสี่เหลี่ยมคางหมู รูปใหญ่ 1 รูป และมีชิ้น ส่วนที่เป็นรูปสี่เหลี่ยม คางหมูรูปเล็กจำนวน 4 รูป ให้นักเรียนต่อชิ้น ส่วนสี่เหลี่ยมคางหมู รูปเล็กทั้ง 4 รูปให้เป็น สี่เหลี่ยมคางหมูรูปใหญ่ 1 รูป ตามที่กำหนดให้ และติดกาวยึดไว้เรียบร้อย - หลังจากอธิบายและเปิด โอกาสให้นักเรียน- ซักถามจนเข้าใจแล้ว ผู้วิจัยแจกซองบรรจุชิ้น ส่วนสี่เหลี่ยมคางหมูให้ นักเรียนกลุ่มละ 1 ซอง

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				และแจกบัตรคำสั่งของสมาชิกแต่ละคน กลุ่มละ 1 ชุด ดังนี้ บัตรคำสั่งสมาชิกคนที่ 1 - ให้นักเรียนทำหน้าที่ช่วยเหลือและร่วมมือกับเพื่อนในการต่อรูปสี่เหลี่ยมคางหมู - มหัศจรรย์อย่างเต็ม-ความสามารถทั้งด้านเวลา กำลังกาย และสติปัญญา บัตรคำสั่งสมาชิกคนที่ 2 - ให้นักเรียนทำหน้าที่ช่วยเหลือและร่วมมือกับเพื่อนในการต่อรูป - สี่เหลี่ยมคางหมู - มหัศจรรย์อย่างเต็ม-ความสามารถทั้งด้านเวลาและสติปัญญา แต่ นักเรียนไม่ต้องช่วย-

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				ทากาวติดรูป บัตรคำตั้งสมาชิกคนที่ 3 - ให้นักเรียนทำหน้าที่ ร่วมมือกับเพื่อนในการ ต่อรูปสี่เหลี่ยมคางหมู มหัศจรรย์ โดยนั่งคู่- เพื่อนต่อรูปเฉย ๆ ไม่ ช่วยคิดและไม่ช่วยทา กาวติดภาพ บัตรคำตั้งสมาชิกคนที่ 4 - ให้นักเรียนทำหน้าที่ไม่ ช่วยเหลือและไม่ร่วมมือ กับเพื่อนในการต่อรูป สี่เหลี่ยมคางหมู - มหัศจรรย์ โดยเมื่อถึง เวลาต่อภาพให้นักเรียน ขออนุญาตเพื่อนในกลุ่ม ออกไปข้างนอก บอกว่า มีธุระส่วนตัวอีกสักครู่ จะกลับมาช่วย แล้วให้ นักเรียนออกไปเดินเล่น

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				หรือทำอะไรก็ได้ในบริเวณใกล้ ๆ ห้องเรียน เมื่อเพื่อนต่อภาพเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงเข้ามาในกลุ่ม ซึ่งนักเรียนจะต้องแสดงให้เห็นบทบาท - หลังจากนั้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มใดเสร็จก่อนถือเป็นกลุ่มชนะและเมื่อกลุ่มใดต่อภาพสี่เหลี่ยม-กางหมอนห้ศรชัยเสร็จให้ปรบมือพร้อมกัน และพูดว่า ไชโย ผู้วิจัยจับเวลาว่าทำเสร็จในกี่นาที แล้วให้ปฏิบัติกิจกรรมครั้งที่ 2 ต่อไป ดังนี้ /การปฏิบัติ...

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				การปฏิบัติกิจกรรมครั้งที่ 2 - ผู้วิจัยอธิบายกติกา สี่เหลี่ยมคางหมู- มหัศจรรย์ครั้งที่ 2 ให้ นักเรียนฟังว่า - ผู้วิจัยมีสี่เหลี่ยมคางหมู รูปใหญ่ 1 รูป ซึ่ง- ประกอบด้วยสี่เหลี่ยม คางหมูรูปเล็ก 4 รูป แต่ ละรูปมีสีแตกต่างกันคือ สีแดง สีเหลือง สีนํ้าเงิน และสีเขียว ดังรูปที่- แสดงให้ดู หลังจากนั้น ผู้วิจัยแจกชิ้นส่วนรูป- สี่เหลี่ยมคางหมูรูปเล็กๆ ให้คนละ 4 ชิ้น ซึ่งทั้ง 4 ชิ้นมีสีเดียวกัน และ สามารถต่อเป็นรูป- สี่เหลี่ยมคางหมูรูปเล็ก อันเป็นส่วนประกอบ ของสี่เหลี่ยมคางหมู-

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				รูปใหญ่ ให้นักเรียนนำ ชิ้นส่วนที่ได้รับช่วยกัน ต่อให้เป็นรูปสี่เหลี่ยม กางหมูรูปใหญ่ 1 รูป โดยให้มีสีตรงตาม ตำแหน่งที่กำหนดให้ และติดกาวให้เรียบร้อย - หลังจากอธิบายและเปิด โอกาสให้นักเรียนซัก- ถามจนเข้าใจแล้ว ผู้- วิจัยแจกซองบรรจุชิ้น- ส่วนสี่เหลี่ยมกางหมูให้ นักเรียนคนละ 1 ซอง และออกคำสั่งให้ นักเรียนทุกคนช่วยเหลือ และร่วมมือกับเพื่อน ในการต่อรูปสี่เหลี่ยม กางหมูหัตถ์อย่าง เต็มความสามารถทั้ง ด้านเวลา กำลังกายและ สติปัญญา เมื่อกลุ่มใด

ครั้งที่	หัวข้อ	เทคนิค	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				ต่อรูปสี่เหลี่ยมคางหมู มหัตถรรพ์เสร็จให้ปรบ มือพร้อมกัน แล้วพูดว่า ไชโย แล้วผู้วิจัยจับเวลา ว่าทำเสร็จในกี่นาที แล้ว ให้นักเรียนเปรียบเทียบ การปฏิบัติกิจกรรม ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
11	ปัจฉิมนิเทศ	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนได้ ทบทวนถึงข้อคิดต่าง ๆ อภิปรายและสรุปการ เรียนรู้เกี่ยวกับสัมพันธ- ภาพระหว่างบุคคลที่ได้ จากการเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่ม	1. ให้นักเรียนนั่งเป็น - วงกลมหันหน้าเข้า หากัน 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกัน สรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับ สัมพันธภาพระหว่าง บุคคล จากการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มและแนว ทางในการประพฤติ ปฏิบัติตนเกี่ยวกับการ สร้างสัมพันธภาพที่ดี ต่อกัน 3. ผู้วิจัยกล่าวสรุปเพิ่มเติม เกี่ยวกับสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคล 4. ผู้วิจัยแจกกระดาษรูป หัวใจให้นักเรียนทุกคน ให้นักเรียนเขียนข้อ- ความที่เกี่ยวกับการให้ /กำลัง...

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				กำลังใจ คำอวยพร ต่าง ๆ แก่เพื่อนที่อยู่ ด้านขวามือ 5. เปิดเพลง"กำลังใจ"และ ให้นักเรียนมอบกระดาษ รูปหัวใจให้เพื่อน 6. ผู้วิจัยกล่าวขอใบ นักเรียนและกล่าวปิด การทำกิจกรรมกลุ่ม

โปรแกรมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

ครั้งที่ 1

"ปฐมนิเทศ"

กิจกรรม

1. ทำความรู้จักเพื่อนของเรา
2. สถานการณ์จำลอง "แนะนำตัว"

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างบรรยากาศและสัมพันธภาพที่ดีในการเริ่มต้น เกิดความเป็นกันเอง พร้อมที่จะเรียนรู้กิจกรรม และความรู้สึกที่เกิดจากการเข้าร่วมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมาย กฎ ระเบียบ และวิธีการเข้าร่วมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ตลอดจนบทบาทของสมาชิกกลุ่มที่จะต้องปฏิบัติ

ขนาดของกลุ่ม 5 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์

1. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
2. แบบฟอร์ม "ล่าลายเซ็น"

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นวงกลม หันหน้าเข้าหากัน และผู้วิจัยแจกโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนทุกคน

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมแนะนำตัวเอง โดยผู้วิจัยแสดงตัวอย่างการแนะนำตัวแก่นักเรียน โดยแนะนำตัวว่าเป็นใคร ชื่ออะไร และให้เวลานักเรียนแต่ละคน กล่าวแนะนำตนเอง
3. ผู้วิจัยแจกแบบฟอร์ม "ล่าลายเซ็น" ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
4. ให้นักเรียนไปหาเพื่อนที่มีลักษณะตรงกับข้อความในแบบฟอร์ม จากนั้นให้เพื่อนคนนั้นเซ็นชื่อในช่องหน้าข้อความ
5. ผู้ที่ให้เพื่อนเซ็นชื่อได้ครบก่อน กลับมานั่งที่เดิม
6. เมื่อทุกคนกลับมานั่งที่เดิม ให้คนที่เสร็จก่อน และเสร็จสุดท้ายออกมาเล่าความรู้สึกให้เพื่อนฟัง
7. ผู้วิจัยบอกจุดประสงค์ในการทำกิจกรรม กฎระเบียบ และวิธีการเข้าร่วมกิจกรรม อธิบายรายละเอียด บทบาท หน้าที่ของสมาชิกกลุ่มที่จะต้องปฏิบัติ
8. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย ถึงผลที่ได้จากกิจกรรม เปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย และปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่เข้าใจในการทำกิจกรรมกลุ่ม
9. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุป โดยเชื่อมโยงความคิดเห็นต่าง ๆ และผลสรุปของนักเรียนให้ชัดเจนอีกครั้ง โดยเน้นให้นักเรียนเห็นประโยชน์จากการนำความคิดต่าง ๆ ที่กลุ่มได้ช่วยกันสรุปไปใช้ในชีวิตประจำวัน
10. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

แบบฟอร์มถ่ายเขียน

.....ผู้ที่คาดนาฬิกาข้อมือสายหนัง

.....ผู้ที่เป็นลูกสาวคนเดียว

.....ผู้ที่เกิดวันพฤหัสบดี

.....ผู้ที่พกผ้าเช็ดหน้ามาโรงเรียน

.....ผู้ที่เกิดเดือนธันวาคม

.....ผู้ที่เป็นลูกคนโต

.....ผู้ที่พกกระเป๋าตังค์มาโรงเรียน

.....ผู้ที่ชอบเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต

.....ผู้ที่มีผิวขาวที่สุดในห้อง

.....ผู้ที่เป็นลูกชายคนเล็ก

.....ผู้ที่ขี่รถจักรยานยนต์มาโรงเรียน

.....ผู้ที่นั่งรถประจำของโรงเรียน

โปรแกรมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน
ครั้งที่ 2
"การเข้าใจตนเอง"

เทคนิค

สถานการณ์จำลอง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึก และการแสดงออกของตนเองและยอมรับ
ลักษณะต่าง ๆ ตามความเป็นจริงของตนเอง

ขนาดของกลุ่ม 5 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์

เอกสารสถานการณ์จำลอง เรื่อง "วันประกาศผลสอบ"

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบ เล่าเรื่องสถานการณ์ที่นำมาใช้ จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาท
2. ขั้นดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่เตรียมไว้
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยเน้นที่กระบวนการและบรรยากาศของการแสดง

4. ขึ้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงในสถานการณ์จำลองและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
5. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และจากการสรุปของนักเรียน

วันประกาศผลสอบ

ฉากที่ 1

วันนี้ ประกาศผลสอบผู้ปกครองของนักเรียนทุกคนมาฟังผลสอบ พร้อมรับสมุดประจำ

ตัวของลูก

- ประไพ : แหม! สุวรรณา วันนี้พ่อของเธอถือดอกไม้ช่อใหญ่
ยื้มแน่นเลย
- สมศรี : เป็นธรรมดา สุวรรณาเขาเก่งนี่ เขาได้ TOP ระดับ ก็ต้องได้รับแจก
ช่อดอกไม้เป็นธรรมดา
- นางลักษณ์ : แล้วพวกเธอเห็นแม่ของกานดาหรือเปล่าละ เดินหน้าบึ้ง ไม่ยอม-
พูดกับใครเลย เพราะลูกสาวติด 0 ตั้ง 4 ตัวนะ
- สุวรรณา : พวกเธออย่าไปว่าเขาเลย ใคร ๆ ก็อาจจะพลาดติด 0 ได้ ถ้าใช้
ความพยายามในโอกาสต่อไปก็คงจะไม่มีปัญหาเหมือนวันนี้

ฉากที่ 2

- สุวรรณา : กานดา เธอเป็นอะไรไป เพิ่งจะมาถึง โรงเรียนเช้าแล้วนะ
ไม่สบายหรือเปล่า
- กานดา : เราไม่สบายใจนะ นอนก็ไม่หลับ คิดมาก เมื่อวานนี้เรา
โดนแม่ดุใหญ่เลย หาวว่าเราไม่สนใจเรียน
- นางลักษณ์ : แหม! กานดา เธอไม่ใช่ก็เรียนอย่างเดียวหรอก หัวสมอง
ยังโง่อีกต่างหาก แม่เธอน่าจะเข้าใจดี
- สุวรรณา,สมศรี : โห้! นางลักษณ์ ทำไมพูดอย่างนั้น
- สมศรี : กานดา เขาไม่ถึงขนาดที่พูดสักหน่อย
- นางลักษณ์ : นี่! พวกเธอ แม่ฉันบอกว่าให้ฉันคบแต่เพื่อนเก่ง ๆ
ใครไม่ได้เรื่องก็อย่าไปคบ
- สุวรรณา : เธอพูดอะไร กานดา เดินหนีไปแล้ว

ฉากที่ 3

โรงเรียนเข้าแล้ว เพื่อนในกลุ่มทุกคน ต่างก็มองหา กัน แต่ไม่เห็นกานดา

- สุวรรณ : นงลักษณ์ เพราะเธอคนเดียวที่ไปว่ากานดา ทำให้เขาเหนื่อยใจ
- สมศรี : นงลักษณ์ เธอน่าจะเข้าใจเพื่อนบ้าง พุดอะไรเอาแต่ได้กานดา ไม่ได้ถึงขนาดที่เธอว่าสักหน่อย กานดาอยู่บ้านต้องช่วยแม่ ทำงานบ้าน เลี้ยงน้อง และต้องหุงข้าว ไม่ค่อยมีเวลาอ่านหนังสือเหมือนเธอ
- สุวรรณ : นี่แหละ! เราถึงเห็นใจกานดามาก นงลักษณ์เธอพูดแบบนี้เท่ากับไม่รักเพื่อนเลย ถ้ากานดาไม่มาโรงเรียนอีก เราว่าเธอน่าจะพิจารณาตัวเอง
- นงลักษณ์ : เราขอโทษเธอทั้ง 2 คน เราไม่ได้ตั้งใจพูด เราแกล้งพูดเพื่อให้กานดาปรับปรุงตัวเอง
- สมศรี,สุวรรณ : เธอนะแหละ ต้องเป็นฝ่ายปรับปรุงตัวเอง

ฉากที่ 4

- นงลักษณ์ : กานดา, กานดา อยู่ไหม เรามาหาเธอ
- แม่ของกานดา : ใครมา! มาหากานดาหรือ เข้ามาสิ อยู่แน่นอน นั่งชิมอยู่นั่นไง
- กานดา : เธอมาหาเราคนโง่, คนเซ่อ, คนขี้เกียจ ทำไม พวกเธอเกลียดเราไม่ใช่หรือ
- นงลักษณ์ : ตรงเข้าไปกอดกานดา เราขอโทษ เราผิดไปแล้วที่เราพูดไม่ดีแก่เธอ เพราะเราอยากให้เธอขยันเรียน ไม่ได้ตั้งใจอย่างนั้นเลย เธอรู้ไหม เมื่อวานนี้พวกเราทุกคนคอยหาเธอ คิดถึงเธอมาก และเรายังถูกสุวรรณกับสมศรี เล่นงานเราว่าเป็นคนปากไม่ดี พูดให้เธอเสียใจ จนถึงกับไม่ไปโรงเรียน
- กานดา : เราไม่ได้โกรธเธอหรอก เราก็เป็นคนโง่อย่างที่เธอพูดจริงๆ

- นางลักษณ์ : ไม่จริงหรอก เราต่างหากที่พูดไม่ดี ขอโทษจริง ๆ สัญญากับเรานะว่า พรุ่งนี้จะไปโรงเรียน เรายังเป็นเพื่อนรักกันเหมือนเดิม ถ้าเธอไม่ไปโรงเรียน เราก็จะไม่ไปเหมือนกัน เราจะไปมองหน้าสุวรรณากับสมศรีได้อย่างไร เพราะเราก็ทำไม่ถูกเหมือนกัน
- กานดา : สมศรี กับ สุวรรณ ว่าอย่างไรบ้าง
- นางลักษณ์ : ทั้ง 2 คน เป็นห่วงเธอมาก พร้อมกันนั้นก็เล่นงานเราใหญ่เลย และทั้ง 2 คนนั้นรวมทั้งเราด้วย จะคอยช่วยตีทุกวิชาให้เธอ เพราะเรารู้ว่างานบ้านเธอมากไม่ค่อยมีเวลาดูหนังสือ พรุ่งนี้ขอให้เธอไปโรงเรียน เราจะเป็นเพื่อนรักกันเหมือนเดิม
- กานดา : ขอบใจเธอมาก และขอบใจพวกเราทุกคนด้วย ที่ห่วงใยเรา
- นางลักษณ์ : ครบกลุ่มของเราซึ่งมี 4 คน จะขาดคนใดคนหนึ่งไปไม่ได้
- กานดา : วันนี้เรารู้สึกมีความสุข และคิดถึงเพื่อน ๆ มาก พรุ่งนี้เราจะไปโรงเรียน

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการเข้าใจตนเองและเพื่อน : ด้านการเข้าใจความรู้สึกและการแสดงออกของตนเอง

ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน นักเรียนควรจะเข้าใจและยอมรับตนเองเสียก่อน เพราะหากนักเรียนยังไม่เข้าใจตนเองแล้ว การที่จะไปเข้าใจ หรือหาแนวทางในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น อาจจะไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ดังนั้น นักเรียนจึงต้องทำความเข้าใจตนเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับตนเองทั้งในด้านความรู้สึกและการแสดงออก และหาแนวทางในการปรับปรุงตนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนต่อไป

ในการทำความเข้าใจตนเอง นักเรียนควรศึกษาและทำความเข้าใจตนเองว่า ตนเองมีบุคลิกภาพอย่างไร มีข้อดีข้อเสียอย่างไร มีความพอใจในสิ่งต่าง ๆ หรือยัง มีความสนใจ ความสามารถ ความถนัดในสิ่งใดบ้าง เพื่อน ๆ ให้การยอมรับ หรือนิยมนชมชอบนักเรียนมากน้อยเพียงใด นักเรียนอยู่ในห้องเรียนและร่วมกิจกรรมกับเพื่อนด้วยความรู้สึกสนุกสนาน และมีความสุขหรือไม่ เป็นต้น

เมื่อนักเรียนเข้าใจตนเอง นักเรียนก็จะสามารถวางตัวได้ถูกต้องเหมาะสม กระทำในสิ่งที่ควรกระทำ และละเว้นในสิ่งที่ควรละเว้น เมื่อมองภาพรวมที่เป็นตัวนักเรียนทั้งหมดแล้ว นักเรียนก็เป็นคนดี มีเสน่ห์ น่าคบหาสมาคมด้วย

เมื่อนักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองแล้ว นักเรียนก็ควรรู้จักปรับปรุงตนเอง แก้ไขข้อบกพร่องหรือพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่น พุดจาหยาบคาย อารมณ์ร้อน ฯลฯ สร้างเสริมจุดเด่นในตัวนักเรียนให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น ก็จะทำให้สัมพันธภาพนักเรียนกับเพื่อนราบรื่นและมั่นคงยิ่งขึ้น

โปรแกรมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน
ครั้งที่ 3
"ความเป็นตัวของตัวเอง : การแสดงความคิดเห็น"

เทคนิค

เกม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความกล้าแสดงความคิดเห็น

ขนาดของกลุ่ม 5 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษกลุ่มละ 2 แผ่น
2. ปากกาสำหรับแต่ละกลุ่ม
3. นกหวีด
4. นาฬิกาจับเวลา

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มอยู่ห่างกันพอสมควร จากนั้นแจกกระดาษและปากกาสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่เป็นเลขของกลุ่มเท่านั้น
2. ผู้วิจัยอธิบายให้นักเรียนทราบว่า กิจกรรมนี้ทุกคนในกลุ่มต้องคิดและพูดออกมาให้ผู้ทำหน้าที่เป็นเลขาคาด พยายามพูดสั้น ๆ ห้ามมิให้ได้แย้งกัน ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นเลขาคาด จะต้องจดทุกอย่างที่สมาชิกบอกให้จด

3. ผู้วิจัยแจ้งให้นักเรียนทราบว่า แต่ละกลุ่มจะต้องมีการแข่งขันกัน ให้เวลาในการปรึกษากัน 3 ครั้ง
4. เมื่อนักเรียนทุกคนเข้าใจแล้ว ผู้วิจัยบอกว่าให้เวลา 1 นาทีเท่านั้น เมื่อหมดเวลา ห้ามไม่ให้พูดหรือจดต่อ ทุกคนต้องพยายามฝึกหัดตนเป็นคนซื้อสัตย์ เมื่อทุกคนพร้อม ผู้วิจัยถามว่า "กระดาษหนังสือพิมพ์มีประโยชน์อะไรบ้าง" ให้ลงมือเขียนได้
5. หลังจากหมดเวลา ให้แต่ละกลุ่มนับว่าจบได้ก็อย่าง ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มอ่านให้ทุกคนฟัง
6. ผู้วิจัยแจ้งให้นักเรียนทราบว่า ในการทำกิจกรรมครั้งที่ 1 นี้ ยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร อาจมีบางคนไม่ยอมพูด หรือออกความคิดเห็น ในครั้งที่ 2 นี้ ขอให้ทุกคนร่วมมือกันมากขึ้น และให้เวลา 1 นาทีเช่นกัน โดยผู้วิจัยถามว่า "ผ้าขาวม้ามีประโยชน์อะไร" เมื่อหมดเวลาให้ตัวแทนกลุ่มอ่านให้ทุกคนฟัง
7. ผู้วิจัยชมเชยและให้กำลังใจแต่ละกลุ่ม ถ้ากลุ่มใดยังไม่ดีก็ให้พยายามขึ้นเพราะจะทำอีกเป็นครั้งสุดท้าย กลุ่มใดมีคะแนนรวมมาก กลุ่มนั้นก็จะเป็นผู้ชนะ ผู้วิจัยถามว่า "กระป๋องนมมีประโยชน์อะไร" ให้ลงมือเขียน
8. เมื่อหมดเวลาให้ตัวแทนทุกกลุ่มอ่าน รวมคะแนนของแต่ละกลุ่ม
9. ต่อจากนี้ผู้วิจัยบอกให้นักเรียนทุกคนปรึกษากันใหม่ แต่ครั้งนี้อนุญาตให้แสดงความคิดเห็นกันได้ และต้องเอามาติของกลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มปรึกษากันในหัวข้อ "กระป๋องนมมีประโยชน์อะไร" ให้เลือกเอาประโยชน์ของกระป๋องนมที่สำคัญที่สุดและรอง ๆ ลงมา 3 อย่างเท่านั้น อนุญาตให้ปรึกษาจากรายการของกลุ่มอื่นมาร่วมพิจารณาด้วยก็ได้ ให้เวลา 3 นาที ให้ผู้แทนกลุ่มออกมารายงาน
10. เมื่อทุกกลุ่มรายงานเสร็จ ให้จดไว้บนกระดาน คัดเลือกดูว่า มีรายการใดบ้างที่ซ้ำ ๆ กัน ให้เอารายการซ้ำกันมากที่สุด คัดเลือกให้เหลือเพียง 3 รายการ เป็นอันดับ 1,2 และ 3 ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น อภิปรายร่วมกันในกลุ่มใหญ่
11. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
12. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สัมผัสจากการทำกิจกรรมในกลุ่มย่อย
2. สัมผัสการแสดงความคิดเห็น และจากการสรุปของนักเรียน

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับความเป็นตัวของตัวเอง : ด้านการแสดงความคิดเห็น

ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน นักเรียนต้องเป็นตัวของตัวเอง รู้จักกล้าแสดงความคิดเห็น เพราะการตามใจเพื่อนด้วยการแสดงความคิดเห็นคล้อยตามเพื่อนอยู่ตลอดเวลา ทั้ง ๆ ที่นักเรียนมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป จะทำให้นักเรียนรู้สึกอึดอัด และเหนื่อยล้าในที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้สัมพันธภาพกับเพื่อนเสื่อมลง

ในการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้สัมพันธภาพกับเพื่อน ดำเนินไปอย่างราบรื่น นักเรียนควรปฏิบัติดังนี้

1. มั่นใจที่จะแสดงความคิดเห็น เคารพตัวเอง ไม่ดูถูกความคิดเห็นของตนเอง
2. ยกมือขอแสดงความคิดเห็น โดยไม่ต้องรอให้เพื่อนคนอื่น ๆ นำขึ้นก่อน หรือ

สนับสนุน

3. ควรรอให้เพื่อนที่กำลังแสดงความคิดเห็นพูดจบก่อน แล้วจึงแสดงความคิดเห็นของ

ตน

4. พยายามแสดงความคิดเห็นในเรื่องหรือประเด็นที่กำลังถกเถียงกันอยู่ ไม่ออก

นอกเรื่อง

โปรแกรมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

ครั้งที่ 4

"ความเป็นตัวของตัวเอง : กล้าปฏิเสธ"

เทคนิค

บทบาทสมมติ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักความเป็นตัวของตัวเอง และรู้จักกล้าปฏิเสธ

ขนาดของกลุ่ม

5 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน

เวลา

50 นาที

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้เทคนิค "บทบาทสมมติ" ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยยกตัวอย่างสถานการณ์ที่ชัดเจน แล้วให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยในแต่ละกลุ่มจะแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายชักชวนไปในทางเสื่อมเสียและฝ่ายปฏิเสธ โดยให้แต่ละกลุ่มคิดบทบาทสมมติขึ้น

2. ขั้นแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้วิธีการจับสลาก

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้นักเรียนที่แสดงเปิดเผยความรู้สึกและความคิดเห็นต่อบทบาทที่แสดง

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม ผู้แสดงจะแสดงเพิ่มเติมจากการแสดงความคิดเห็น และจากการอภิปรายร่วมกันของเพื่อนในห้อง

4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุป สิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติ และ
ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
6. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. ประเมินจากการแสดงของนักเรียน
2. ประเมินจากการแสดงความคิดเห็นและจากการสรุปของนักเรียน

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับความเป็นตัวของตัวเองด้านการรู้จักกล่าวปฏิเสธ

ในการมีความสัมพันธ์กับเพื่อน เราควรมีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักกล่าวคำปฏิเสธ เพื่อจะได้ไม่รู้สึกอึดอัด ลำบากใจในการทำตามที่เพื่อนขอร้อง โดยที่เราไม่ต้องการกระทำ ผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง จึงสามารถกล่าวคำปฏิเสธคำขอร้องที่ไม่มีเหตุผลของเพื่อนได้อย่างไม่อึดอัดใจ สามารถกล่าวขอโทษที่ไม่อาจตอบรับคำขอร้อง การกล่าวคำปฏิเสธ ควรกล่าวสั้น ๆ ชัดเจน ตรงจุด เริ่มด้วยคำว่า “ไม่” เช่น “เสียใจด้วยนะ ฉันไปไม่ได้” เป็นต้น

นอกจากนี้ ควรยืนยันความต้องการหรือความไม่ต้องการของตนเองให้หนักแน่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่ถูกรุกเร้า ขณะเดียวกันก็ทำความเข้าใจกับเพื่อน โดยการแสดงถึงความเข้าใจในความรู้สึกและความต้องการของเขา

โปรแกรมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

ครั้งที่ 5

"การเป็นผู้ฟังที่ดี"

เทคนิค

สถานการณ์จำลอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลดีที่เกิดจากการรับฟัง และยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลเสียที่เกิดจากการไม่รับฟัง และไม่ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการรับฟัง และยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน

ขนาดของกลุ่ม 5 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการ โดยใช้เทคนิค "สถานการณ์จำลอง" ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดในการเข้าร่วมกิจกรรมให้นักเรียนทราบ
2. ขั้นดำเนินกิจกรรม

2.1 ผู้วิจัยขออาสาสมัคร 2 คน แล้วนำอาสาสมัครออกไปนอกห้อง บริเวณที่ไม่สามารถได้ยินเสียงพูดในห้อง แล้วให้คำสั่งว่า "ขอให้อาสาสมัครแต่ละคนเตรียมเรื่องพูดให้กลุ่มฟัง คนละ 3 นาที เรื่องที่พูดควรเป็นเรื่องที่นักเรียนสามารถพูดได้อย่างสบายใจ เช่น เรื่องสัตว์เลี้ยงของฉัน สิ่งที่คุณชอบทำ สัตว์เลี้ยงของฉัน ของเล่นที่คุณชอบ ฯลฯ" เป็นต้น

2.2 ครูเข้ามาในห้องแล้วบอกกับนักเรียนว่า "ผู้วิจัยจะให้อาสาสมัครทั้งสองคนเข้ามาพูดให้กลุ่มฟังทีละคน ขอให้นักเรียนช่วยกันแสดงท่าทางกระตือรือร้น ยิ้มแย้มแจ่มใส สนใจ โดยการพูดคุย ชักถาม และชมเชยสนับสนุนผู้พูดคนที่ 1 ส่วนผู้พูดคนที่ 2 ให้นักเรียนแสดงความสนใจชั่วคราว ต่อมาเริ่มแสดงความไม่สนใจโดยการพูดคุยซบเซาตัวเอง นั่งมองไปนอกห้อง ไม่ชักถามพูดคุย หรือพูดขัดคอ"

2.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามจนเข้าใจ และจึงเชิญอาสาสมัครเข้ามาพูดทีละคน โดยให้ตกลงกันว่าใครจะเป็นผู้พูดคนแรก

2.4 เมื่ออาสาสมัครทั้ง 2 คนพูดจบ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ความรู้สึกของอาสาสมัครทั้งสองคน

3. ขั้นวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมทั้งวิเคราะห์ความรู้สึกและพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน

4. ขั้นสรุป

4.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายผลที่ได้จากกิจกรรม แล้วสรุปเป็นแนวทาง เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมโดยเชื่อมโยงความคิดเห็นต่าง ๆ และผลสรุปของนักเรียนให้ชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นให้นักเรียนเห็นว่าการรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนจะก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน ทำให้ผู้พูดและผู้ฟังมีความรู้สึกว่า ตนเองมีคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เราจึงควรนำความคิดเห็นต่าง ๆ ที่กลุ่มช่วยกันสรุปไปใช้ในชีวิตประจำวัน

5. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
2. ดูจากผลการอภิปรายและสรุปผลของนักเรียนว่าตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

หรือไม่

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับความเป็นตัวของตัวเอง : ด้านการเป็นผู้ฟังที่ดี

ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน วิธีที่เหมาะสมที่สุดวิธีหนึ่ง คือ การเป็นผู้ฟังที่ดี การเป็นผู้ฟังที่ดี เป็นส่วนหนึ่งในการคบหากัน การแหย่เพื่อนพูด หรือคอยขัดคอ หรือพูดจ้อแต่เพียงฝ่ายเดียว ย่อมไม่เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

การเป็นผู้ฟังที่ดีควรปฏิบัติดังนี้

1. สนใจและระมัดระวังในการฟัง อย่ามัวพะวงอยู่กับความคิดของตน จนลืมฟังและจับความหมายในสิ่งที่เพื่อนพูด

2. ไม่แสดงท่าทีเบื่อหน่าย แม้เรื่องนั้นไม่น่าสนใจ หรือเป็นเรื่องที่นักเรียนไม่สนใจก็ตาม

3. ต้องการที่จะฟังเพื่อนพูด มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อเพื่อนที่กำลังพูด

4. ไม่วิเคราะห์และประเมินผลในสิ่งที่เพื่อนพูด จนกว่าจะรับฟังข้อความจนจบ

5. รับฟังข้อความที่เพื่อนพูดจนจบ ไม่ขัดจังหวะ เพราะอาจทำให้นักเรียนไม่เข้าใจเรื่องที่เพื่อนพูด หรือไม่สามารถเข้าใจได้ทั้งหมด หรือเข้าใจเรื่องที่เพื่อนพูดผิดความหมายไปได้

6. ฟังด้วยความตั้งใจและพยายาม แม้จะเป็นเรื่องที่ยาก หรือเป็นเรื่องที่ธรรมดา ก็อย่าเบื่อหน่าย หรือยอมแพ้

7. หลีกเลี่ยงการจับผิดผู้พูด ไม่ว่าจะเป็นกิริยาท่าทาง การแต่งกาย หรือคำพูดบางคำ เพราะอาจทำให้การฟังของนักเรียนค่อยประสิทธิภาพไป

8. ให้เกียรติผู้พูด รู้จักกาลเทศะ และความเหมาะสม ไม่ใช่ขณะที่เพื่อนกำลังพูด นักเรียนนี้ก็จะถามอะไร ก็ถามสอดขึ้นกลางคัน ซึ่งเป็นการไม่ให้เกียรติเพื่อนที่กำลังพูด

โปรแกรมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

ครั้งที่ 6

"การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล : การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน"

เทคนิค

อภิปรายกลุ่ม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง และรู้จักรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

ขนาดของกลุ่ม

5 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน

เวลา

50 นาที

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้เทคนิค "อภิปรายกลุ่ม" ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบ ให้นักเรียนเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการกลุ่ม
2. ขั้นดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยเล่าเรื่อง "แม่น้ำจระเข้" ให้นักเรียนฟัง เมื่อเล่าเรื่องจบแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันตั้งชื่อเรื่อง และให้แต่ละคนคิดเสียก่อนว่า แต่ละคนจะให้คะแนนตัวละครอย่างไร
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผล การอภิปรายกลุ่ม และขั้นตอนของการอภิปราย
4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปรายกลุ่มและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
5. ครูนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. ประเมินจากความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่ม
2. ประเมินจากการแสดงความคิดเห็น และจากการสรุปของนักเรียน

"แม่น้ำจืด"

เหตุเกิดขึ้น ณ หมู่บ้านคอนไผ่ ซึ่งอยู่ใกล้กับหมู่บ้านโพธิ์ทอง แต่ทว่ามีแม่น้ำขวางกัน และยิ่งไปกว่านั้นในแม่น้ำยังมีจระเข้ตัวใหญ่อยู่ด้วย ชาวบ้านจะมีการติดต่อกันได้ก็โดยทางเรือเท่านั้น เพราะไม่มีสะพานเชื่อมสองหมู่บ้านนี้เลย

แผนและแก้วตา เป็นหนุ่มสาวคู่หนึ่งซึ่งรักใคร่ชอบพอกันมาก ทั้งสองมีความต้องการที่จะได้พบหน้าอยู่ใกล้ชิดกันเหมือนเช่นคู่รักหนุ่มสาวทั่วไป แผนมีอาชีพเป็นช่างไม้อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านโพธิ์ทอง ปรกติแผนมักจะข้ามฝั่งมาเยี่ยมเยียนแก้วตาอยู่เสมอ คราวหนึ่งแผนไม่มาหาแก้วตา แก้วตาอดที่จะคิดถึงต่อไปไม่ได้ จึงพยายามที่จะหาทางข้ามแม่น้ำไปเยี่ยมแผนให้ได้ แต่ก็ต้องพบอุปสรรค เพราะเธอไม่มีเรือ

นายช่างเพื่อนที่เคยเรียนร่วมชั้นเดียวกันมากับแก้วตา มีอาชีพเป็นช่างต่อเรืออยู่ในหมู่บ้านคอนไผ่ แก้วตาจึงไปหานายช่างเพื่อขอยืมเรือ แต่นายช่างไม่มีใจเอื้อเฟื้อเพื่อนเลย ชำร่ายยังพูดว่า "ถ้าอยากได้จริง ๆ ก็ต้องมีสิ่งแลกเปลี่ยนคือ ตัวเธอเอง"

แก้วตารู้สึกผิดหวังมาก ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร จึงไปปรึกษานางสาวเดือนซึ่งเป็นเพื่อนสนิทกัน แต่แล้วเธอก็ต้องผิดหวัง และต้องขมขื่นใจยิ่งขึ้นเมื่อนางสาวเดือนพูดว่า "ไม่ใช่ธุระอะไรของฉัน เธอโตแล้ว เธอตัดสินใจเอาเองเถอะ"

ความผิดหวังยิ่งทำให้แก้วตาเศร้าโศก เสียใจ คิดถึงแผนคู่รักอย่างสุดจะทนทานได้ จึงตัดสินใจกลับไปหานายช่างจำใจยินยอมเสียตัวให้นายช่างก็ทำตามสัญญาให้ยืมเรือไปใช้ได้

เช้าวันนั้นแผนและแก้วตามีความสุข มีชีวิตชีวามากด้วยแรงคิดถึงกันและไม่ได้พบหน้ากันนานเกือบสองสัปดาห์ จนกระทั่งตะวันบ่ายคล้อยลง แก้วตาไม่อาจปิดบังแผนได้อีก จึงตัดสินใจเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้แผนฟัง

ครั้นแผนได้ยินได้ฟังจนตลอดแล้ว ก็ไม่สามารถระงับอารมณ์โกรธไว้ได้ จึงต่อว่าแก้วตาที่เป็นคนใจง่ายและไม่ยอมรับแก้วตาไว้เป็นคู่รักต่อไป แก้วตาผิดหวังและเสียใจมาก แก้วตาจึงไปเล่าเรื่องให้นายทวน ซึ่งเป็นเพื่อนของนายแผนฟัง นายทวนรู้สึกไม่พอใจเพื่อนของตน จึงไปบอกว่านายแผน และที่สุดก็เกิดมีมวนนคพิศเกิดขึ้นซึ่งแก้วตาก็ตายไปยืนอยู่ด้วย

ตารางการให้คะแนน

ชื่อบุคคลในเรื่อง	ดีมาก กลุ่ม	ดี กลุ่ม	ปานกลาง กลุ่ม	เลว กลุ่ม	เลวมาก กลุ่ม
	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
น.ส.แก้วตา					
น.ส.เดือน					
นายแผน					
นายช้าง					
นายทวน					

โปรแกรมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

ครั้งที่ 7

"การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล : การให้อภัยเพื่อน"

เทคนิค

เกม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และรู้จักการให้อภัยเมื่อเพื่อน

ทำผิด

ขนาดของกลุ่ม

5 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน

เวลา

50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม โดยนั่งต่อเรียงกันเป็นแถวตอน กำหนดให้เป็นเรือกลุ่มละ 1 ลำ และตั้งชื่อเรือแต่ละลำด้วย
2. จัดให้ทีมเรื่อนั่งกันในรัศมีวงกลมที่สามารถมองเห็นทีมแต่ละทีมได้ทั่ว ๆ
3. กำหนดให้แต่ละกลุ่มใช้คำสั่งการก่อนยิงตามลำดับ จากคนท้ายที่สุดมาคนข้าง

หน้า ดังนี้

คนสุดท้ายสั่งว่า "ระวัง"

คนที่สามสั่งว่า "บรรจุ"

คนที่สองสั่งว่า "เตรียมยิง"

คนแรกของทุกกลุ่มพูดว่า "โป้ง" พร้อมกับชี้มือไปลำใดลำหนึ่งที่จะยิง

พร้อมกับเอ่ยชื่อเรือให้ถูกต้อง

4. ถ้าเรือลำใดตั้งไม่เป็นไปตามลำดับ หรือยิงแล้วเอ่ยชื่อเรือผิด ถือว่าแพ้
ต้องออกจากการเล่น
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
6. ครูนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

สังเกตจากความร่วมมือและความสนใจในการทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น
การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล :
ด้านการให้อภัย

ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน นักเรียนควรยอมรับความแตกต่าง ระหว่างบุคคล และรู้จักให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด เพราะบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน ย่อมผิดพลาดได้ ไม่มีใครที่ไม่เคยทำผิด บางครั้งอาจจะทำผิดโดยไม่ตั้งใจ ดังนั้น เมื่อเพื่อนทำผิด นักเรียนจึงควรรู้จักให้อภัย เห็นใจ ซึ่งจะช่วยให้สัมพันธภาพของนักเรียนกับเพื่อนดำเนินไปด้วยความราบรื่น มีความเห็นอกเห็นใจ กัน นำไปสู่การช่วยเหลือพึ่งพากัน

ในการให้อภัยเพื่อน ควรปฏิบัติดังนี้

1. พิจารณาถึงสาเหตุของความผิดพลาด หรือเหตุการณ์นั้น ๆ
2. พยายามมองเพื่อนในแง่ดี ไม่มีอคติ
3. ทบทวนสถานการณ์ด้วยเหตุผล
4. พยายามยับยั้งชั่งใจ และมีความอดทน

โปรแกรมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

ครั้งที่ 8

"ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน"

เทคนิค

เกม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้สัมพันธภาพของนักเรียนกับเพื่อนดีขึ้น ไม่หวาดระแวงหรือไม่ไว้วางใจกัน

ขนาดของกลุ่ม 5 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 6-8 คน และหาอาสาสมัครจากกลุ่ม 1 คน โดยใช้ผ้าปิดตาและยืนตรงกลาง
2. ผู้ที่ยืนอยู่รอบ ๆ ในรัศมีที่ทุกคนสามารถแตะถึงคนตรงกลางได้
3. ให้คนที่อยู่รอบ ๆ วงผลักคนตรงกลาง เมื่อคนหนึ่งผลักคนอื่นจะช่วยกันรับไม่ให้

เพื่อนล้ม

4. ผู้วิจัยถามถึงความรู้สึกของคนผลัก และคนปิดตา
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
6. ครูนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

สังเกตจากความร่วมมือและความสนใจในการทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น
การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

คนเราจะมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน จะต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพราะจะทำให้เพื่อนที่คบกันมีความอบอุ่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือดูแล และเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

แนวทางในการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีดังนี้

1. สนับสนุนและยอมรับซึ่งกันและกัน
2. แลกเปลี่ยนความไว้วางใจกัน
3. ไม่มีความสงสัยในความสัมพันธ์
4. ไม่ทำลายความไว้วางใจของเพื่อน เพราะจะทำให้เพื่อนเกิดความผิดหวัง ระมัดระวัง

ในการมีความสัมพันธ์ และหากระแวงที่จะให้ความไว้วางใจต่อไป

โปรแกรมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน
ครั้งที่ 9
"การให้และการรับ"

เทคนิค

เกม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักการให้และการรับ เพื่อส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน
ทำให้เกิดความรู้สึกระทึกใจ ทั้งผู้ให้และผู้รับ

ขนาดของกลุ่ม 5 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษสีต่าง ๆ
2. เทปและกาว
3. กรรไกร

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการ โดยใช้เทคนิค "เกม" ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ กฎ กติกา ระเบียบ วิธีการในการเล่นเกมน "ส.ค.ส.แค่เธอ"

และสนทนานำเข้าสู่การเล่นเกม

2. ให้สมาชิกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามความสมัครใจ โดยผู้วิจัยกำหนดหมายเลขให้สมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม และแจกอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับทำการ์ค้อยพร ให้ทั้ง 2 กลุ่ม ให้แต่ละคนประดิษฐ์การ์ด โดยให้เขียนถึงความรู้สึกที่มีต่อเพื่อนในอีกกลุ่มหนึ่ง มีการปรึกษากันได้ว่าจะเขียนอย่างไร จึงจะทำให้ผู้รับเกิดความรู้สึกที่ดีและมีกำลังใจ เมื่อแต่ละคนประดิษฐ์การ์ดเรียบร้อยแล้ว ให้นำไปให้ผู้ที่มีหมายเลขตรงกัน เมื่อแต่ละคนอ่านการ์ดเรียบร้อยแล้ว ให้กลับมาเป็นวงกลมใหญ่

3. ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นกัน และให้พูดถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการที่ได้ให้และได้รับการค้อยพรที่มีข้อความประทับใจ

4. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการเล่นเกม และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
5. ครูนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากท่าทางที่นักเรียนอ่านการ์ดค้อยพรจากเพื่อน
2. สังเกตจากการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น
3. สังเกตจากการสรุปของนักเรียน

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้และการรับ

ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน จำเป็นจะต้องมีทั้งการให้และการรับ เพราะจะทำให้ทั้งผู้ให้และผู้รับมีความสุข

การให้สามารถให้ได้ทั้งทางด้านจิตใจ และทางด้านวัตถุสิ่งของ

1. การให้ทางด้านจิตใจ ได้แก่

1.1 การให้ความรัก ให้ความปรารถนาดี มีเจตคติที่ดีต่อกัน ไม่มุ่งร้ายทำลายกัน

1.2 การให้ความเมตตา กรุณา ปรารถนาอยากให้อีกฝ่ายมีความสุข และต้องการ

ให้อีกฝ่ายพ้นจากความทุกข์ทรมาน ปัญหา อุปสรรค หรือความผิดหวังต่าง ๆ

2. การให้ทางด้านวัตถุสิ่งของ โดยการให้สิ่งของ เครื่องใช้เมื่อเพื่อนขาดแคลน และเราสามารถแบ่งปันให้เพื่อนได้

ในการให้และการรับ ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่อไปนี้

1. ความต้องการของผู้รับ จึงจะเป็นความพึงพอใจ ชื่นชม และไม่เป็นการขัดเคือง หรือจำใจของผู้รับ

2. ความจริงใจของผู้ให้และผู้รับ ผู้ให้ให้ด้วยความจริงใจ เต็มใจ และไม่หวังสิ่งตอบแทน ผู้รับรับด้วยความชื่นชมอย่างจริงใจ มิใช่เป็นการเสแสร้ง

3. การกล่าวขวัญถึงการให้และการรับ ผู้ให้ไม่กล่าวย่ำเน้นถึงการให้ เพราะจะทำให้คุณค่าของการให้นั้นน้อยลง เป็นการทวงบุญคุณ ในขณะเดียวกัน ผู้รับกล่าวขอบคุณด้วยความซาบซึ้งและชื่นชม มิใช่กล่าวเยินยอผู้ให้จนมากเกินไป ทำให้ผู้ให้รู้สึกพะอืดพะอมและอับอาย

4. ความรู้สึกของผู้ให้ ผู้ให้ให้ด้วยความรู้สึกยินดีและเต็มใจ มิใช่คิดหุนหันเหี้ยมหยาม หรือถูกล

5. การแสดงออกของผู้ให้และผู้รับ ผู้ให้แสดงการให้ด้วยความนุ่มนวลอ่อนโยน ไม่ทำให้ผู้รับเกิดความไม่สบายใจ ผู้รับ รับด้วยความระมัดระวัง ไม่แสดงอาการปรีดาหรือคำพูด และการกระทำอื่นใดที่ไม่สุภาพ อันจะทำให้ผู้ให้เกิดอาการ “สะอึก” ต่อการรับของตน

โปรแกรมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

ครั้งที่ 10

"การให้ความช่วยเหลือเพื่อน"

เทคนิค

เกม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักการช่วยเหลือเพื่อน ทำให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจกัน และช่วย
ให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

ขนาดของกลุ่ม 5 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

การปฏิบัติกิจกรรมครั้งที่ 1

ผู้วิจัยอธิบายกติกาสี่เหลี่ยมคางหมูมหัศจรรย์ครั้งที่ 1 ให้นักเรียนฟังดังนี้

ผู้วิจัยมีสี่เหลี่ยมคางหมูรูปใหญ่ 1 รูป และมีชิ้นส่วนที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมูรูปเล็ก
จำนวน 4 รูป ให้นักเรียนต่อชิ้นส่วนสี่เหลี่ยมคางหมูรูปเล็กทั้ง 4 รูป ให้เป็นสี่เหลี่ยมคางหมูรูปใหญ่
1 รูป ตามที่กำหนดให้ และคิดทวนให้เรียบร้อย

หลังจากอธิบายและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามจนเข้าใจแล้ว ผู้วิจัยแจกซองบรรจุชิ้น
ส่วนสี่เหลี่ยมคางหมูให้นักเรียนกลุ่มละ 1 ซอง และแจกบัตรคำสั่งของสมาชิกแต่ละคน กลุ่มละ 1 ชุดดังนี้

บัตรคำสั่งสมาชิกคนที่ 1

ให้นักเรียนทำหน้าที่ช่วยเหลือและร่วมมือกับเพื่อนในการต่อรูปสี่เหลี่ยมคางหมู
มหัศจรรย์อย่างเต็มความสามารถ ทั้งด้านเวลา กำลังกาย และสติปัญญา

บัตรคำสั่งสมาชิกคนที่ 2

ให้นักเรียนทำหน้าที่ช่วยเหลือและร่วมมือกับเพื่อนในการต่อรูปสี่เหลี่ยมคางหมู หัศจรรย์อย่างเต็มความสามารถทั้งด้านเวลาและสติปัญญา แต่นักเรียนไม่ต้องช่วยทากาวติดรูป

บัตรคำสั่งสมาชิกคนที่ 3

ให้นักเรียนทำหน้าที่ร่วมมือกับเพื่อนในการต่อรูปสี่เหลี่ยมคางหมู หัศจรรย์โดยนั่งดูเพื่อนต่อรูปเฉย ๆ ไม่ช่วยคิดและไม่ช่วยทากาวติดภาพ

บัตรคำสั่งสมาชิกคนที่ 4

ให้นักเรียนทำหน้าที่ไม่ช่วยเหลือและไม่ร่วมมือกับเพื่อนในการต่อรูปสี่เหลี่ยมคางหมู หัศจรรย์ โดยเมื่อถึงเวลาต่อภาพให้นักเรียนขออนุญาตเพื่อนในกลุ่มออกไปข้างนอก บอกว่ามีธุระส่วนตัวอีกสักครู่จะกลับมาช่วย แล้วให้นักเรียนออกไปเดินเล่นหรือทำอะไรก็ได้ในบริเวณใกล้ ๆ ห้องเรียน เมื่อเพื่อนต่อภาพเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงเข้ามารวมกลุ่ม ซึ่งนักเรียนจะต้องแสดงให้สมบทบาท

หลังจากนั้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม กลุ่มใดเสร็จก่อนถือเป็นกลุ่มชนะและเมื่อกลุ่มใดต่อภาพสี่เหลี่ยมคางหมู หัศจรรย์เสร็จ ให้ปรบมือพร้อมกันและพูดว่าไชโย ผู้วิจัยจับเวลาว่าทำเสร็จในกี่นาที แล้วให้ปฏิบัติกิจกรรมครั้งที่ 2 ต่อไปนี้

การปฏิบัติกิจกรรมครั้งที่ 2

ผู้วิจัยอธิบายกติกาสี่เหลี่ยมคางหมู หัศจรรย์ครั้งที่ 2 ให้นักเรียนฟังว่า

ผู้วิจัยมีสี่เหลี่ยมคางหมูรูปใหญ่ 1 รูป ซึ่งประกอบด้วยสี่เหลี่ยมคางหมูรูปเล็ก 4 รูป แต่ละรูปมีสีแตกต่างกันคือ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน และสีเขียว ดังรูปที่แสดงให้ดู หลังจากนั้นผู้วิจัยแจกชิ้นส่วนรูปสี่เหลี่ยมคางหมูรูปเล็ก ๆ ให้คนละ 4 ชิ้น ซึ่งทั้ง 4 ชิ้นมีสีเดียวกัน และสามารถต่อเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมูรูปเล็กอันเป็นส่วนประกอบของสี่เหลี่ยมคางหมูรูปใหญ่ ให้นักเรียนนำชิ้นส่วนที่ได้รับช่วยกันต่อให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมูรูปใหญ่ 1 รูป โดยให้มีสีตรงตามตำแหน่งที่กำหนดให้และติดกาวให้เรียบร้อย

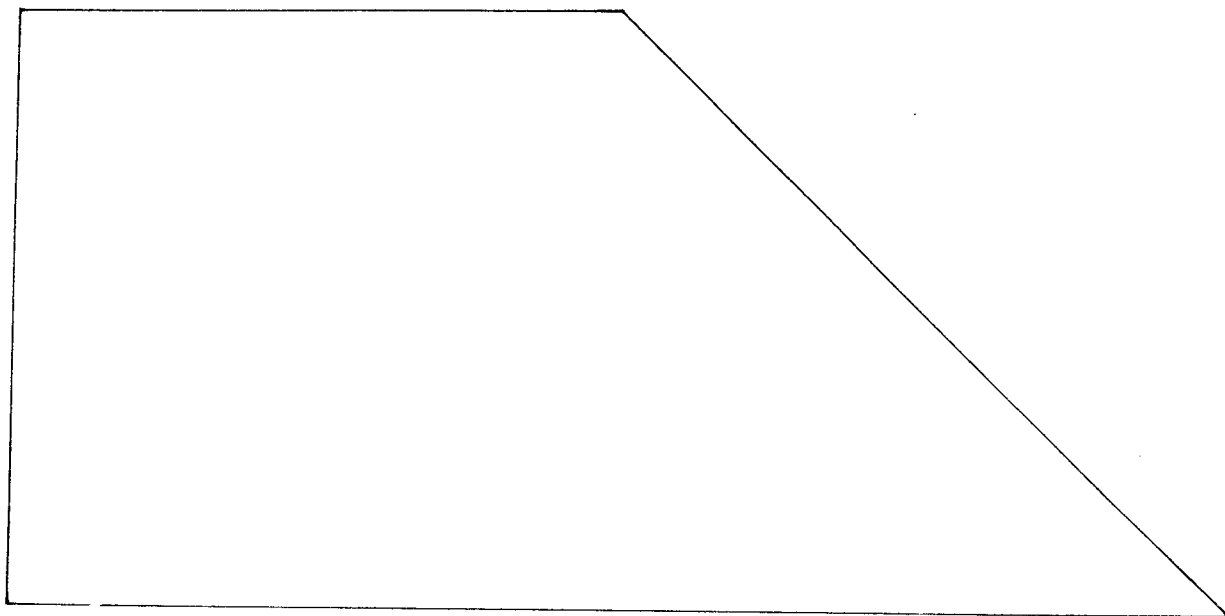
หลังจากอธิบายและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามจนเข้าใจแล้ว ผู้วิจัยแจกซองบรรจุชิ้นส่วนสี่เหลี่ยมคางหมูให้นักเรียนคนละ 1 ซอง และออกคำสั่งให้นักเรียนทุกคนช่วยเหลือและร่วมมือกับเพื่อน ในการต่อรูปสี่เหลี่ยมคางหมู หัศจรรย์อย่างเต็มความสามารถทั้งด้านเวลา กำลังกาย และสติปัญญา เมื่อกลุ่มใดต่อรูปสี่เหลี่ยมคางหมู หัศจรรย์เสร็จให้ปรบมือพร้อมกัน และพูดว่าไชโย แล้วผู้วิจัยจับเวลาว่าทำเสร็จในกี่นาที แล้วให้นักเรียนเปรียบเทียบการปฏิบัติกิจกรรมครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

การประเมินผล

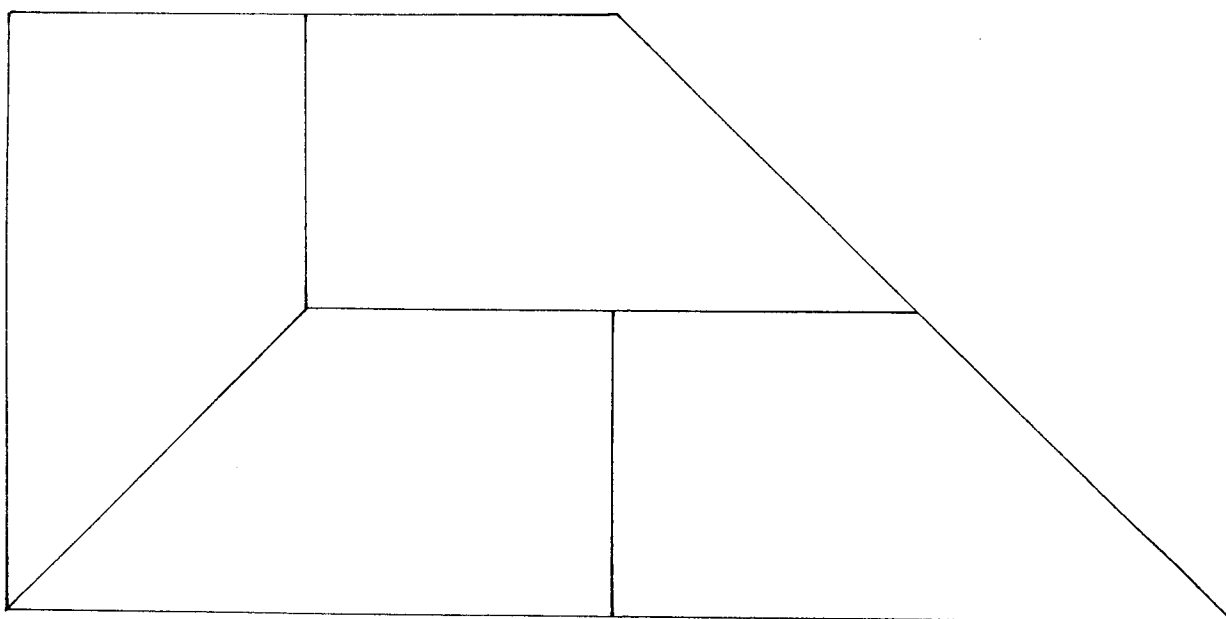
1. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
2. สังเกตการอภิปรายและผลสรุปของนักเรียนว่าตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

เกมส์เลี่ยมคางหมูมหัศจรรย์ ครั้งที่ 1

รูปสี่เหลี่ยมคางหมูรูปใหญ่ที่กำหนดให้

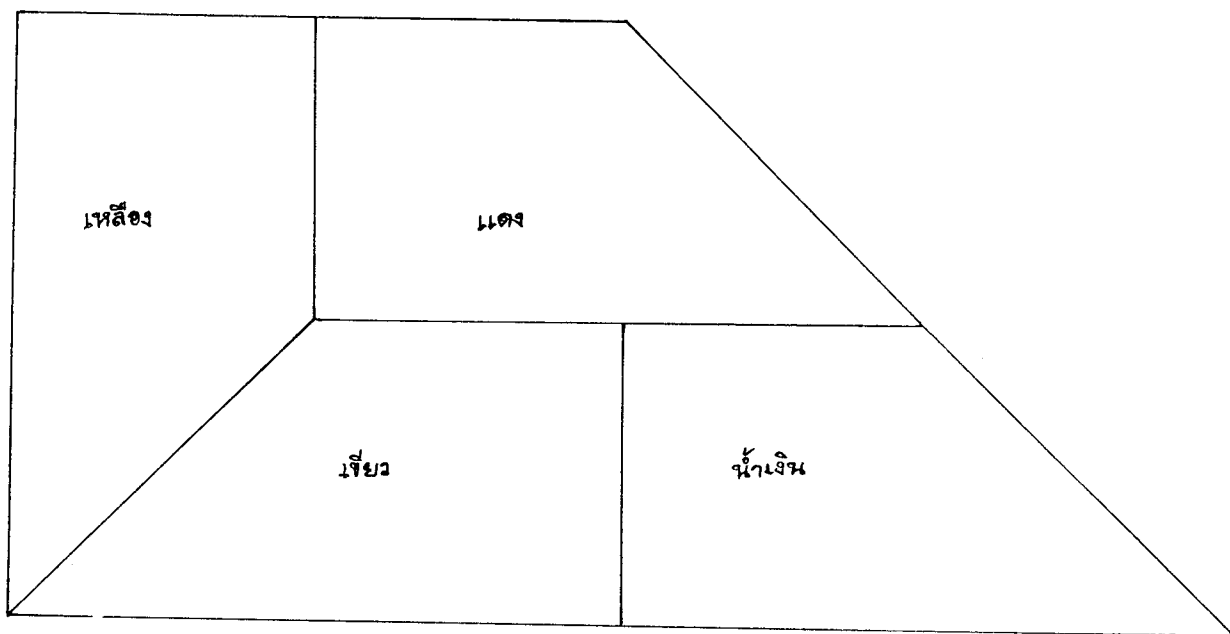

รูปสี่เหลี่ยมคางหมูรูปใหญ่ที่ประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมคางหมูรูปเล็ก จำนวน 4 รูป

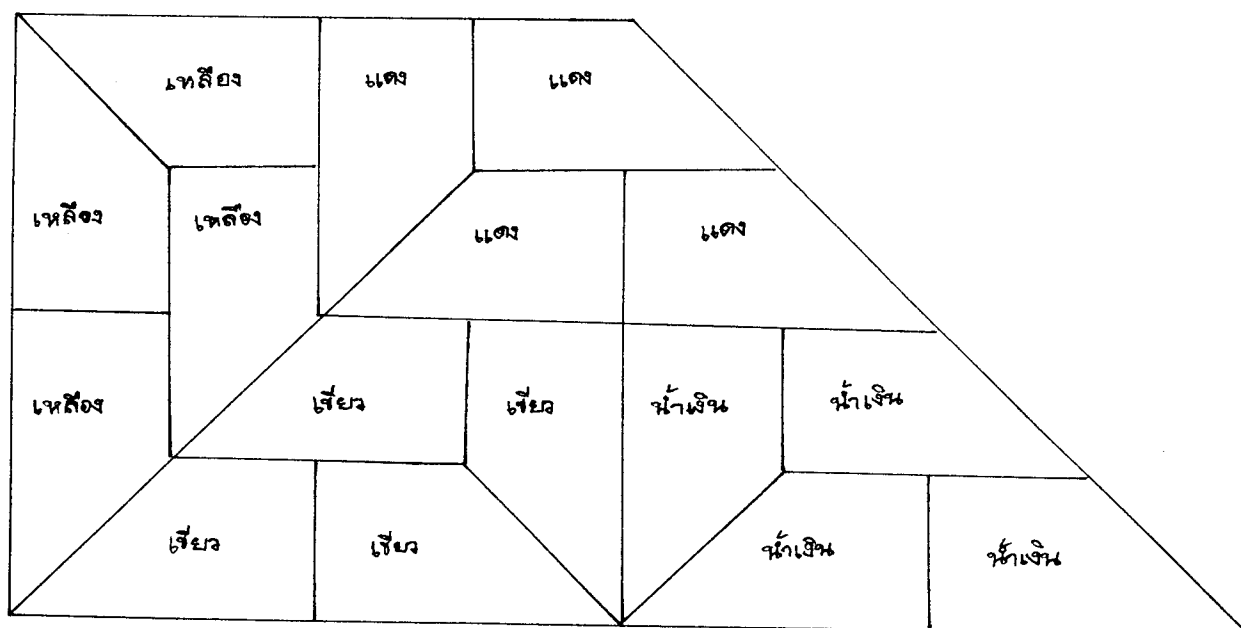

เกมสี่เหลี่ยมคางหมูหัตถ์ครั้งที่ 2

รูปสี่เหลี่ยมคางหมูรูปใหญ่ที่ประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมคางหมูรูปเล็ก จำนวน 4 รูปที่กำหนด

รูปสี่เหลี่ยมคางหมูรูปใหญ่ที่ประกอบด้วยรูปสี่เหลี่ยมคางหมูรูปเล็ก จำนวน 16 รูป

แนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการช่วยเหลือเพื่อน

การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นการแสดงออกของความเป็นมิตรที่ดี ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน การช่วยเหลือกันจะทำให้ผู้ให้ความช่วยเหลือได้รับความรัก ความซาบซึ้ง ความประทับใจจากผู้ได้รับความช่วยเหลือ และผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือก็จะพ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อน เกิดความสุขใจที่ได้รับความช่วยเหลือ

การช่วยเหลือกันสามารถทำได้ ดังนี้

1. แสดงความรักความห่วงใยและเอาใจใส่เพื่อน
2. ให้ความช่วยเหลือกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา เมื่อเพื่อนเดือดร้อน และนักเรียนสามารถช่วยได้
3. ช่วยเหลือโดยการให้คำแนะนำ คำปรึกษาหารือ และให้กำลังใจเมื่อเพื่อนเดือดร้อน
4. ช่วยสนับสนุนในการทำกิจกรรม หรือการทำงานของเพื่อนด้วยความเต็มใจ

โปรแกรมโครงการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

ครั้งที่ 11

"ปัจฉิมนิเทศ"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักเรียน ได้ทบทวนถึงข้อคิดต่าง ๆ อภิปราย และสรุปการเรียนรู้
เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม 5 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
3. ผู้วิจัยกล่าวสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
4. ผู้วิจัยแจกกระดาษรูปหัวใจให้นักเรียนทุกคน ให้นักเรียนเขียนข้อความที่เกี่ยวกับการให้กำลังใจ คำอวยพรต่าง ๆ แก่เพื่อนที่อยู่ด้านขวามือ
5. เปิดเพลง "กำลังใจ" และให้นักเรียนมอบกระดาษรูปหัวใจให้เพื่อน
6. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนและกล่าวปิดการทำกิจกรรมกลุ่ม

ภาคผนวก ข

1. การให้คะแนนแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน
2. คุณภาพของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน
3. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อน และแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการเข้าร่วม โครงการ

ตาราง 7 การให้คะแนนแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

ข้อที่	ก	ข	ค	ข้อที่	ก	ข	ค
1	2	0	1	12	0	2	1
2	2	0	1	13	0	1	2
3	2	0	1	14	1	2	0
4	0	2	1	15	2	0	1
5	0	1	2	16	0	2	1
6	2	0	1	17	0	2	1
7	2	1	0	18	1	0	2
8	2	0	1	19	2	0	1
9	2	0	1	20	2	0	1
10	0	2	1	21	1	2	0
11	0	2	1				

ตาราง 8 คุณภาพของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

ข้อที่	X_H	S_H^2	X_L	S_L^2	t
1	2	0	1.16	0.80	4.68
2	2	0	1.48	0.34	4.44
3	1.6	0.25	0.80	0.75	4.00
4	1.96	0.04	1.48	0.76	2.68
5	2	0	1.48	0.34	4.44
6	2	0	1.68	0.23	3.36
7	2	0	1.64	0.32	3.17
8	1.44	0.26	1.16	0.31	1.87
9	1.84	0.14	1.24	0.44	3.94
10	1.96	0.04	1.40	0.50	3.81
11	1.8	0.25	1.20	0.50	3.46
12	1.68	0.23	1.40	0.33	1.87
13	1.96	0.04	1.52	0.59	2.77
14	2	0	1.32	0.81	3.37
15	1.8	0.17	1.20	0.42	3.93
16	1.96	0.04	1.08	0.66	5.26
17	1.92	0.08	1.28	0.54	4.06
18	2	0	1.44	0.76	3.22
19	1.92	0.16	1.36	0.74	2.95
20	2	0	0.88	0.86	6.04
21	2	0	1.52	0.59	3.12

ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .75

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยของคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการ
เข้าร่วม โครงการพัฒนาสัมพันธภาพ

เลขที่	ก่อนการเข้าร่วมโครงการ	หลังการเข้าร่วมโครงการ
1	40	41
2	40	40
3	38	40
4	40	41
5	35	41
6	39	41
7	34	40
8	39	41
9	38	40
10	39	41
11	34	38
12	34	38
13	38	40
14	35	37
15	32	37
16	35	37
17	36	41
18	36	40
19	35	39
20	30	35
21	34	38
22	34	37

ตาราง 9 (ต่อ)

เลขที่	การเข้าร่วมโครงการ	หลังการเข้าร่วมโครงการ
23	33	38
24	32	39
25	32	38
26	32	36
27	32	40
28	31	38
29	31	40
30	30	36
31	26	32
32	25	36
33	22	30
34	32	40
35	31	36
	$\bar{X}_1 = 33.54$	$\bar{X}_2 = 38.37$
	S.D. = 4.24	S.D. = 3.92

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวภัลลภา อนุศรี
เกิดวันที่	2 สิงหาคม พุทธศักราช 2516
สถานที่เกิด	จังหวัดเพชรบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 34/1 หมู่ 5 ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทริวิเทศอุปถัมภ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2531	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ.2534	การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเพชรบุรี (ขณะกำลังศึกษา อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ จังหวัดเพชรบุรี)
พ.ศ.2538	กศ.บ.(คุรียางคศาสตร์ไทย)จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ.2543	กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทร- วิโรฒ ประสานมิตร